

**Theologiae Moralis Sacramentalis Ad Instructionem
Ordinandorum & Curandorum Ex Materia De Sacramentis
In Genere Et Ordinis Eucharistiae, Poenitentiae, Ac
Matrimonii In Specie**

De Matrimonij Sacramento, & omnibus Peccatis contra VI. praeceptum, ac
de Abortu

Sporer, Patritius

Salisburgi, 1711

Sectio I. De Impedimentis Matrimonij, & Personis inhabilibus.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55333](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55333)

4 *Theol. Sacrament. Pars IV. Cap. I.*

dicta matrimonia inprimis firmitate; Legitimum enim solvi potest favore fidei, cum alter conjux ad fidem convertitur: Ratum solvitur favore Religionis per solemnem professionem: Consummatum quoad vinculum nunquam. Differunt item mysterio seu significatione mystica; nam ex *c. debitum de bigamia, & Decret. ultimo Concilii Trident.* colligitur triplex significatio Matrimonii. Nam quatenus est legitimus contractus significat conjunctionem DEI cum anima fidei per gratiam: Quatenus est Sacramentum & Matrimonium ratum significat conjunctionem Christi cum Ecclesia per Baptismum: Quatenus est Sacramentum & Matrimonium consummatum, significat conjunctionem VERBI Divini cum natura humana per unionem hypostaticam, quæ omni ex parte insolubilis est, perinde ac Matrimonium.

Jam capitis hujus quatuor erunt Sectiones. *Prima*, de Matrimonii impedimentis ac personis inhabilibus. *Secunda*, de Matrimonii promissione seu sponsalibus & consensu de futuro. *Tertia*, de Matrimonio legitimo ut contractus est seu consensus de presenti. *Quarta*, de Matrimonio rato ut Sacramentum est; nam de consummato ferè per totum.

SECTIO I.

De

*Matrimonii Impedimentis, &
Personis inhabilibus.*

Impe-

Impedimentum matrimonii dicitur omne id, quod obstat, ne matrimonium inter aliquas personas contrahi possit, aut valide, aut saltem licite. Unde duplicis generis sunt impedimenta matrimonii: *Dirimentia*, & *impedientia tantum*. Impedimentum impediens dicitur, quod solum impedit, ne licite contrahatur matrimonium, ipsum tamen contractum non irritat. Breviter: Quod illicitum tantum non item invalidum, nullumque reddit contractum, uti est v. g. votum simplex castitatis, sponsalia prius cum alia contracta, &c. de his seorsim infra in Sublectione. Impedimentum dirimens seu irritans matrimonium dicitur, quod obstat, ut neque valide contrahi possit matrimonium, seu ipsum matrimonium non tantum illicitum, sed etiam invalidum ac nullum reddit, uti est votum solemne castitatis, matrimonium aliud cum alia adhuc vivente contractum &c. Et huiusmodi dirimentia impedimenta jure antiquo duodecim vel potius quatuordecim; modò verò jure novo Concil. Trident. duobus adjectis universim sunt sedecim, his versibus comprehensa,

*Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus disparitas, vis, Ordo, ligamen, honestas,*

Si sit affinis, si forte coire nequibis.

Si Parochi & duplicis desint presentia testis.

Raptave sit mulier, nec parti reddita tuta.

Hec facienda vetant connubia, facta retrahant.

Hoc est: Matrimonium cum aliquo ex dictis impedimentis factum retractatur, atque omnino irritum est ac nullum, ac si factum non fuisset. Horum impedimentorum aliqua inducta sunt jure naturæ, ideoque indispensabilia sunt, atque etiam in matrimoniis infidelium locum habent, & certò sunt quatuor: *Error in persona: impotentia perpetua: consanguinitas primi gradus saltem linea recta: & ligamen seu ligatum esse actuali alio matrimonio.* Cætera sunt de jure Ecclesiastico, ideoque dispensabilia, neque in matrimoniis infidelium locum habent, ut suis quæque locis notabimus.

Hæc autem impedimenta memoriæ juvanda causâ, recto ordine in quatuor classes dividemus: Prima Classis: *Consensus insufficiens*, continet quinque impedimenta: *error, conditio, vis, raptus, & clandestinitas.* Secunda: *Libertas obligata alteri*, continet quatuor impedimenta: *Fortium & Sacer Ordo*, quibus libertas obligatur Deo, *Ligamen & publica honestas*, quibus libertas obligata est alteri homini. Tertia: *nimia conjunctio*, continet quinque impedimenta: *triplex cognatio, carnalis, spiritualis & legalis, affinitas, & scelestis conjunctio criminis.* Quarta, *nimia distantia*, continet *cultûs disparitatem, & impotentiam*, sub qua comprehenditur *impedimentum ætatis.*

CLASSIS I.

Impedimentorum.

CONSENSUS INSUFFICIENS

SUMMARIUM.

4. *Error circa personam jure natura irritat matrimonium.*
5. *Non tamen error circa qualitates persone.*
6. *Nisi talis qualitas sit per se intenta actu, vel virtute.*
7. *Aut nisi error circa qualitatem redundet in ipsam personam.*
9. *Etiā conditio servilis ignorata dirimit matrimonium.*
11. *Secus, si hac conditio à libero contrahente sciatur.*
13. *Metus gravis injuste incussus ad extorquendum consensum matrimonii, irritat illud, probabiliter jure natura.*
14. *Certissimò irritat metus gravis absolute.*
15. *Ac etiam gravis respectivè.*
16. *Non tamen metus simpliciter levis, vel mere reverentialis.*
17. *Nisi quandoque per accidens.*
18. *Ut autem metus gravis irritet, debet esse injustus, seu injuste incussus.*
19. *Per se directe ad extorquendum ipsum Matrimonii consensum.*
20. *In dubio, an metus fuerit injuste incussus, presumendum est pro valore.*
21. *Talem metum incutiens peccat mortaliter: alter verò tantum venialiter, si solum fide consentiat.*
22. *Imò nec venialiter, si solum consentiat in ipsum matrimonium sine animo consummandi.*
23. *Moraliter verò, si ex tali metu contrahat cum intentione consummandi, sciens tale matrimonium esse nullum?*
24. *Et exercendo actus carnales mere fornicantur, nec per illos matrimonium tale ratificatur sine novo consensu.*

25. Qualiter peccat, qui ex tali metu contrahit irritum insuper alio impedimento dirimente?
26. Raptus generatim quid? ejus poena.
27. Ad raptum proprie dictum, requiritur violentia.
28. Illata ipsi puella (non parenti, vel tutori)
29. Idque in ordine ad matrimonium.
30. Non est impedimentum si puella rapiat virum.
31. Rapiens puellam non pro se, sed pro alio, incurrit poenas, non tamen impedimentum.
32. Matrimonium clandestinum sine Parocho & testibus nullum est ex Decreto Tridentini.
33. Quod obligat solum in locis Catholicorum, ubi promulgatum est.
34. Quid de locis, ubi Catholici permixti sunt cum haeticis?
35. An, si sponsi in sponsalium contractu praesente Parocho & testibus utuntur verbis de praesenti, sit matrimonium ratum?

§. I.

E R R O R.

REGULA. Error circa ipsam personam matrimonium omni, etiam naturalijure dirimit: non item error circa qualitatem, nisi talis qualitas esset per se actu vel virtute intenta a contrahente, aut error circa qualitatem redundaret in ipsam personam. Certa apud omnes, & patebit explicando.

I. Error circa personam jure naturae irritat matrimonium. Certum apud omnes. Sanchez l. 7. disputat. 18. Layman. l. 5. tract. 10. part. 4. c. 5. Ratio est; quia error simpliciter tollens voluntarium versans circa substantiam vel substantiale contractus, omnem contractum irritat, ut

ut patet in venditione & emptione, si cui pro auro vendatur aurichalcum, &c. atqui contractus matrimonii primum & substantiale objectum est ipsa persona, cum qua contrahendum; hanc enim principaliter respicit contrahens: ergo error circa personam ipso jure naturæ irritat matrimonium: neque interest, si sit error antecedens & dans causam contractui, qui si scivisses non contraxisses; si sit error concomitans & incidens tantum, & non dans causam contractui utpotè, quia ita animo affectus fuisti, ut, etsi non ignorasses, hanc esse aliam personam, tamen illam duxisses; quia uterque error aufert actuale voluntarium & consensum, cum nihil possit esse volitum, nisi cognitum: Et tamen differunt in hoc, quod error antecedens reddat involuntarium positivè, error verò concomitans reddat solum involuntarium negativè, seu non voluntarium, quod ipsum sufficit, ac tollit consensum in talem personam.

Quod si tamen quis ita intenderet actualiter contrahere cum præsentī muliere, quæcunque illa sit, validum erit matrimonium, quia tunc nullus error.

Dices: Nōne Sacramentum, Baptismus v. g. est validus, si quis baptizaret hunc, putans esse alium, aut foemellam putans esse masculum? R. Ita; quia baptizans dirigit actionem & intentionem suam in hunc præsentem, quicumque tandem sit, prout in simili modò etiam de matrimonio concessimus, contrahens autem matri-

monium ordinariè suum consensum dirigit in determinatam personam hanc, v.g. Mariam. Cæterùm, si baptizans diceret: volo baptizare hunc, si est masculus, certè non baptizaret, si esset fœmella; quia sua intentio non extenderetur ad illam; nimis tamen imprudenter & stolidè sic intenderet. Contra: nonne Jacob *Gen. 29.* deceptus pro Rachele Lyam acceptam deinceps pro legitima uxore habuit? &c. Ita; quia postea detecto errore personæ matrimonium ratificavit, tum amore potiundæ etiam Rachelis, tum compassus Lyæ jam defloratæ per ignorantiam ex parte sua invincibilem, ex dolo soceri Laban supponentis ei pro Rachele Lyam.

II. Error circa qualitates personæ etiam antecedens & causa operis, etiam ex dolo alterius contrahentis proveniens regulariter non irritat matrimonium. Communissima DD. apud citat, & colligitur *ex c. cum in Apostolica de Sponsat.* Ratio est; quia ad valorem contractus matrimonii satis est, si consensus sit circa substantiam corporis, quæ mutuò datur: quidquid ergò est extra substantiam corporum, accidentale est, nec potest invalidum reddere matrimonium; etenim matrimonium substantialiter subsistens non potest infirmari, nisi in casibus à Jure vel Ecclesia permissis vel decretis; matrimonium autem substantialiter consistit in consensu voluntario personæ cum persona tali in individuo certò cognita ad traditionem mutuam corporum in usum generationis: ergo non infirmatur ob errorem
circa

circa qualitates accidentales personæ, cum nullus Canon Ecclesiasticus existat, qui id infirmet quoad tales qualitates, sicut existit de qualitate conditionis servilis. Validum ergo erit matrimonium, si quis ducat Cajam putans vel falso asserenti credens esse nobilem, virginem, &c. cum tamen sit plebea, corrupta, inops, &c. nisi una ex dictis duabus exceptionibus accedat. Eadem ratione valida est professio Religionis, quamvis ejus qualitates, asperitates, victus, fratrum mores, rigor Prælatorum, &c. antea non advertantur. Sed en tibi jam duas exceptiones.

III. *Nisi talis qualitas esset per se actu vel virtute intenta à contrahente*: ut si quis actu & expressè intendat, non accipere uxorem, hanc v. g. mulierem, nisi sit nobilis, virgo, &c. aut dicat: si es nobilis, duco te, aliàs nolo; tunc enim non subsistente tali qualitate, omnium consensu matrimonium nullum erit; quia tunc qualitas illa sit pars objecti principalis per se intenti, estque consensus matrimonii conditionatus si est talis, volo: atqui consensus conditionatus de præsentī, conditione non subsistente, nullus est, ut omnes norunt: ergo &c.

Dixi *actu vel virtute*; eadem enim est ratio, quando talis qualitas & conditio, etsi non actu in ipso contractu habeatur, tamen antea habita & non revocata in ipso contractu virtualiter perseveret, ut si antea declarasti, te nolle ducere Cajam, nisi virgo v. g. sit, & hoc animo non revocato, & neque actu cogitans de hac mea volunta-

te, contraho cum Caja putans esse virginem, cum talis tamen non sit, adhuc invalidum erit matrimonium; quia illa prior intentio cum non sit revocata, & adhuc virtualiter duret, æquivalet intentioni & conditioni actuali, ut in simili omnes docent de intentione virtuali sufficiente ad confectionem Sacramentorum. Merito ergo Basilii Pontius *l. 4. de matrimon. c. 21. n. 13.* testatur nullum fuisse declaratum matrimonium cujusdam fœminæ, quæ sæpè seriò dixerat se potius quidvis passuram, aut mortem sibi illaturam, quam cum certo quodam viro inire matrimonium, si is esset ex Judæorum progenie, & post initum contractum ex Judæis inventus est; quia ex circumstantiis clare apparuit, illam intentionem virtualiter permansisse. Cæterum consentiunt DD. ad irritandum matrimonium non sufficere solam intentionem, vel dispensationem habitua-lem non contrahendi cum tali qualitate personæ, cum quis nimirum defacto simpliciter contrahit cum tali persona v. g. non nobili, paupere non virgine, &c. solum animo ita dispositus est: ut si scivisset vel advertisset ad hanc vel illam qualitatem, non contraxisset. Quia in contractu non attenditur ad id, quod fecisses vel voluisses in aliis circumstantiis, sed ad id, quod re ipsa de facto fecisti, & voluisti circa substantiam contractus: absolute enim consensum præbuidisti, nec adfuit ulla conditio, sed solum adfuisse, quod nihil operatur. Denique si talis dispositio habitualis sufficeret, vix ullum esset in mundo matrimonium validum. Sequitur altera exceptio.

IV. Aut, *nisi error circa qualitatem redundet in ipsam personam.* Quando nimirum persona aliunde in se prorsus ignota alicui sub sola aliqua qualitate proponitur, & concipitur, sic ut quis sub conditione alicujus qualitatis præcisè formet conceptum alicujus personæ determinatæ in individuo, quæ proinde qualitas per errorem apprehensa, si revera non adsit, certè irritat matrimonium, cum re ipsa sit error circa personam; ut si quis consentiat contrahere cum filia Sempronii primogenita, & offeratur postea alia non primogenita, non valebit matrimonium, esto etiam vera primogenita jam esset mortua; quia nimirum error ille qualitatis redundat in personam, & æquivalenter est error personæ. Item: vides à longè duas puellas unam sedentem, alteram stantem, unam audis virginem, nobilem divitem, &c. alteram viduam, plebeam, pauperem, &c. dicas: volo ducere sedentem, virginem, nobilem, &c. & postea offeratur tibi ad matrimonium altera, matrimonium nullum est ob eandem rationem.

Contra verò si aliunde formasti conceptum de tali determinata persona, v. g. jam nôsti hanc determinatam puellam Mariam quoad personam, atque hunc putas esse divitem, nobilem, &c. cum talis non sit, seu proprio errore, seu aliunde deceptus, & cum hoc errore cum illa contrahas, validè contrahis, quia jam error est circa qualitatem, quæ non redundat in substantiam personæ; jam enim personam ducis, quam nôsti, & ducere

re decrevisti, etsi in qualitate accidentali deceptus fueris. Sic Sanchez hic l. 8. disp. 18. num. 21. Tambur. hic c. 1. num. 20. In summa, si dicas volo nobilem, virginem, &c. qualem puto esse hanc, si non sit, matrimonium nullum est. Si verò dicas: volo ducere hanc Mariam, quam puto esse nobilem, &c. si non sit, matrimonium validum erit. Quare nervose & sapienter Layman cit. c. 2. num. 2. scribit: si Caja visu prius nota & ad matrimonium determinata fuisset, tamen si postea simularet se primogenita, cum non sit, valebit matrimonium, nisi actualis intentio fuisset, saltem animo retenta: non accipiendi eam, nisi primogenita sit. Casus varios videre potes apud citatos.

8 Unum magis lepidum & intricatum afferro ex Gabriele V. *Impediment. quæst.* 4. Adolescens quidam petit in uxorem filiam cujusdam, quam valde formosam fortè viderat, verum illam ei denegavit pater, causam dans: eam esse secundogenitam, se tamen facile daturum primogenitam quam nubere prius deceat; ad hæc adolescens petit à patre, ut prædictam primogenitam ostenderet viro gravi, ut is syncerè & ex fide sibi referat, an etiam pulchra esset; annuit pater, sed verò ille ostendit eandem secundogenitam viro illi, nam primogenita valde informis erat; adolescens ergò à viro illo gravi informatus, etiam illam sibi ostensam pulchram esse, cum ea contraxit de præsentis more Nobilium vespere sub lucè candelarum, quando ejus formam advertere non

potuit, postea inventa est nequaquam pulchra: contendebat adolescens matrimonium nullum fuisse. Gabriel responder, fuisse validum; quia error fuit in qualitate pulchritudinis, non in substantia; adolescens enim jam consensit in primogenitam, quam ipsi obtulit pater, quare illam duxit, quam voluit. Hancque responsionem approbat Sanchez *num. 35.* alique. Sed meo iudicio rectius improbant Pontius *l. 4. c. 22. num. 5.* & Tamb. *cit. c. 2. §. 2.* quia adolescens consensit in illam, quæ fuit ostensa viro illi gravi: at hæc non fuit primogenita: falsum. ergò est, adolescentem consensisse in primogenitam à patre primo promissam; quia ratione pulchritudinis adolescens determinavit ad ducendam illam determinatam, quam pater ostendit illi viro, si pulchra sit; pater autem ostendit secundam, eamque solam vidit, & retulit vir ille gravis: ergò in illam solam consensit; fuitque error qualitatis redundans in personam.

§. II.

CONDITIO.

CONditio servilis ignorata dirimit matrimonium; hoc enim speciale est, quod error circa qualitatem conditionis servilis, ut si homo liber & ingenuus contrahens putet, & intendat ducere personam liberam, & ingenuam, revera ducat servam vel mancipium, matrimonium nullum sit. Habetur expresse in jure *c. 2. & ultimo. De conjugio servor.* docetque communis, D: Thomas D. Bonavent. Scot. *in 4. d. 36.*
Ra-

Ratio est; quia licet hic error non versetur circa personam vel substantiam, est tamen circa qualitatem valde necessario spectantem ad contractum, usum & finem matrimonii; convenit enim, ut contrahentes æqualem corporis potestatem inter se conferant ad finem generationis & societatis vitæ: atqui liber quidē plenam corporis potestatem alteri dat, obligans etiam se ad individuum vitæ societatem; servus autem seu mancipium plenam sui corporis potestatem dare non potest, nec potest se obligare ad individuum vitæ societatem, cum in domini sui potestate constitutus ab eo vendi, in terras longinquas mitti & ablegari, domesticis operibus addici &c. jure possit, non obstante matrimonii vinculo. Accedit gravissimum incommodum, quod si uxor serva sit, maritus liber; proles sequantur conditionem matris; quia ut Jura loquuntur; *fœtus, sequitur ventrem*: ergo &c.

- 10 II. Quo autem jure inductum sit hoc impedimentum dissentiunt DD. Solo jure Ecclesiastico dirimere docent DD. communiter cum Sanchez *l. 7. disp. 19. num. 17*. Contra ipso jure naturali dirimere ob rationem datam; quia nimirum libera persona non videtur velle corpus suum liberum tradere pro corpore alterius, nisi similiter libero, nisi aliud intenderet, docent alii graves DD. apud eundem Sanchez & Layman cit. probabile censentes, favente etiam Scoto *in 4. d. 30. quest. 1.* eò quod jura citata non tam statuere, quam supponere videantur hoc im-

pedimentum conditionis. Tu crede, quod libet.

III. *Dixi conditio servilis ignorata*; quod si i^x enim homo ingenuus & liber sciens alterius conditionem servilem, nihilominus eam spontè admittat, valebit matrimonium æque, ac si servus cum serva contrahat. Expresè *cit. c. ultimo, de conjugio servor*. Adde: etiamsi sperâset, quod ea persona libertate donaretur, & postea frustratus esset; quia non erravit in qualitate conditionis servilis; ut notavit etiam noster Marchant *Tribun. part. 3. tract. 1. tit. 2. quest. 2.*

At contra: quid si Titius liber contrahat cum Caja reverà libera, quam tamen per errorem putat esse servam, valétne matrimonium? R^z. quòd sic: quia Canones veram servitutem, non autem putatitiam constituunt impedimentū dirimens, neque falsò putata servitus quidquam nocebit matrimonio.

IV. Similiter, si servus contrahat re ipsa cum i² serva, putans se contrahere cum libera, matrimonium valebit; quia Canones agunt de Matrimonio, quod contrahit liber cum serva, quam ignorat esse servam; hic autem servus contrahit non liber. Plura de his videre potes apud citatos, maximè Sanchez, usque ad nauseam; nam quia in his partibus nulla praxis, non immoror; notant enim DD. Germani Layman. *cit. num. 5.* Gobat *casu 5. n. 131.* omninò valere matrimonia personæ liberæ cum servis originariis vel adscriptitiis, quales plurimi sunt in Bohemia, Po-

lonia, ac etiam Suevia, & vulgò vocantur man-
cipia, reipsa autem mancipia & servi non sunt,
sed homines liberi, solum quoad certa obsequia
suis dominis adstricti, ut ab eis, nisi remissione
gratis vel pretio facta, recedere non possint.

§. III.

VIS SEU METUS.

13 *Regula:* Metus gravis injustè incussus ad ex-
torquendum ipsum matrimonium, seu con-
sensum matrimonii, matrimonium irritat (satis
probabiliter ipso jure naturæ, cum videatur im-
plicare, ut quis per tam gravem injuriam sibi
compareret jus in alterum) certò autem jure Ec-
clesiastico, *c. Cum locum. c. Veniens c. consult.*
De sponsalibus & expressius *c. 2. de eo, qui du-*
xit: ubi significatur matrimoniū gravi metu ex-
tortum, etsi juratum sit nullius roboris esse.
Ratio sumenda ex differentia intra matrimoni-
um, & alios contractus; quia alii contractus ex
metu injusto facti, etsi in communiore sententia
validi sint, tamen postea per exceptionem, vel
Judicis sententiam rescindi possunt, & metum
passus restitui in integrum; at verò matrimonium
mutuo consensu semel validè contractum, &
maximè etiam consummatum rescindi nunquam
potest: ergò necesse fuit, ob gravissima incom-
moda ex ejusmodi coactis matrimoniis evenire
solita evitanda, ut constitutione juris statim à
principio vis injusta matrimonio impedimentum
affert, cum postea non sit locus remedii. Plu-
ra vide apud Sanchez *l. 4. disp. 11. tota*, ubi n.

20. ex communi monet idem sentiendum esse, si quis indefinite cogatur ad ducendum unam ex pluribus v. g. filiabus Titii: quin etiam, si pater absolute dicat filiae: te exhaereditabo, nisi nupseris: nuptiae secutae non subsistent, si verè timeatur quòd illae minae sortiantur effectum; quia status matrimonii absolute debet esse homini liber adeoque etiam ille metus officit valori matrimonii, quo quis cogitur inique ad matrimonium generatim, seu non determinando ullam personam in particulari. Ut contra *Abbatem, Andorium, Benignum*, & alios, cum pluribus docet *Sanchez cit. Diana part. 4. tract. 4. Resolut. 32. Gobat. cas. 12. n. 252.* Jam verò termini hujus impedimenti explicandi sunt.

§. I.

Metus gravis.

Metus gravis dicitur, quando, vel quo ti-¹⁴metur grave malum inferendum aut ipsi metuenti, aut personae valde conjunctae, ut patri, matri, uxori, fratri, &c. aliisque consanguineis; Metus autem levis dicitur, quo timetur leve malum. Grave autem vel leve malum considerari debet vel absolute respectu cujusvis, vel respective ad certas personas; minus enim malum sufficit ad metum gravem in foemina, quam in viro, in puellâ quàm in juveni, in juvenili ætate, quam robusta & virili.

Pono breves resolutiunculas.

1. **I**rritat certissimò matrimonium metus gravis

vis absolutè & cadens in constantem virum, quo nimirum timetur malū grave absolutè quod nimirum omnes homines habent pro gravi & molesto, & proinde etiam viro forti ac constanti meritò sit formidabile: cujusmodi est metus mortis, mutilationis, cruciatūs vel verberationis atrocis, servitutis, exilii, carceris diuturni, gravis infamiæ, violenti stupri, amissionis status vel officii ad sustentationem necessarij, majoris partis bonorum exhereditationis, item excommunicationis injustæ &c. de quibus latè Sanchez l. 4. disp. 5. Lessius l. 2. de *Iustitia* c. 17. num. 35. singula bene ex jure probans, & de his non potest esse dubitatio, vel enim talis metus irritat, vel nullus: atqui non nullus: ergò &c.

15 II. Etiam irritat matrimonium metus gravis respectivè quo scilicet timetur malum grave solum respectu apprehensionis vel conditionis personæ; nam pueris, fæminis, viris meticulosis vel aliunde afflictis, &c. valde gravia accidunt pleraque, quæ vix curant homines cordati. Communis DD. apud citatos. Ratio est; quia in talem metum verissimè cadit sententia Alexandri.

III. Cit. c. cū locum de sponsalibus. *Cum locum non habeat consensus, ubi metus vel coactio intercedit*: etenim illud voluntarium, ob quod metus etiam absolutè gravis invalidat matrimonium causatur immediatè à vehementia metus & apprehensione mali imminentis, & remotè tantum ab ipso malo formidato foris existente: atqui ubi est eadem ratio, ibique quoque est eadem

dem juris dispositio; cum ergò metus respectivè gravis immediatè æquè minuat libertatem consensûs ac metus absolutè gravis, palam est, dictam decisionem Alexand. cit. æque in illo loco habere, ac in hoc. Quòd si ergò pater filiæ verecundæ ac timidæ minaci vultu intentet alampam, eoque metu consternata puella consentiat, aliàs non consensura, non est dubium in omni foro matrimonium pronuntiandum nullum.

III. Non irritat matrimonium metus simpliciter levis, sicut neque metus merè reverentialis, quo nimirum juvenis vel puella tantum ideò consentit in matrimonium propositum sibi à patre v. g. vel tutore, quia timet, nec contradicendo agat contra reverentiam debitam parenti, ideòque solum verecundiam vel ruborem in metuente causat, secluso omni alio incommodo vel damno. Ita communis DD. Sanchez l. 4. disp. 17. num. 2. Layman. cit. c. 5. num. 1. & 3. Lugo disp. 22. de justitia. num. 149. Pontius l. 4. num. 18. alii plures apud ipsos. Ratio est; quia, cum levis metus sit in potestate contrahentis matrimonium, ideòq; facile illum depellere possit, si non depellat, satis liberè & perfectè ac sine coactione consentit. Et certum est in foro externo non admitti allegationem metus levis vel reverentialis tantum, cum meritò præsumatur talis metus non abstulisse libertatem.

IV. Contra tamen, etiam metum reverentialem in foro conscientie irritari matrimonium (atque adeo etiam Professionem religiosam, cum

matrimonium carnale & spirituale æquiparentur (docent sanè graves DD. Navar. l. 1. *Confl.* 9. & 10. & *Manual.* c. 21. n. 15. Rodriquez *tomo 2. summa. c. 8. conclus. 7. alii.* & probabilem censent Lessius, Layman, Tanner. Barbosa, apud Gobat. *cit. num.* 249. eò quod etiam talis metus, præsertim à viro gravi incussus tollat perfectam libertatem, qualem in matrimonio (sicut & in Professione) omnes requirunt. Et omnino vera est hæc sententia per accidens, quando scilicet cum imperio Patris, Tutoris, Prælati &c. conjunctæ sunt minæ, quas ille executurus putetur, lævitia, mala tractatio, aut quando timetur gravis & diuturna indignatio patris aut alterius personæ, à qua multum dependet fortuna filiæ: & generatim, quando cumque præter metum reverentiæ timetur aliquod aliud grave malum vel incommodum, & quia reverentia plerumq; aliquod tale malum timetur, ideoque sæpe potest in praxi locum habere dicta sententia.

§. II.

Injustus incussus.

18 **U**T metus etiam gravis dirimat matrimonium requiritur, ut sit *injustus seu injustè incussus*, scilicet à tali, qui habet nullam potestatem incutiendi eum juxta *cit. c. consultation. Et cum locum de Sponsal.*

Secus est, si metus justè incuteretur v. g. à judice præcipiente stupratori virginis ut eam ducat sub gravi poena excommunicationis, capitis, &c. *c. ex litteris 2. de Sponsal.*: aut etiam ab homine

mine privato v.g. parente virginis minitante stupratori accusationem, & poenas debitas pro delicto procuraturum viâ justitiæ nisi eam ducat: matrimonium eo metu tanquam justè incusso extortum erit validum, juxta communem DD. cum Sanchez *lib. 4. disp. 8. Conninck. disp. 28. dub. 1.* Layman. cit. alii passim, & optimè Dicastil. *his disp. 6. dub. 5.* rectè hinc inferens, valere matrimonium primò: quando tibi justè damnato capitis, &c. dicitur: aut morere, aut contrahe cum filia carnificis. Secundò: quando tibi in carcere in causa sanguinis detento dicit custos: dimittam te, si duxeris meam filiam. Tertiò quando medicus tibi desperato dicit: aut duc meam filiam, aut non medebor tibi. Quartò, simile est, si puellæ in aquis periclitanti & tuam opem imploranti neges succurrere, nisi tibi nubat, idemque in similibus: quia in his & similibus nullus metus injustè incutitur, sed ad summum negatur aliquid, alioquin ex charitate debitum. Contrà verò certè invalidum esset matrimonium, si Judex vel parentes minentur tibi poenam vel accusationem alterius antecedentis criminis, v. g. furti, adulterii, homicidii &c. nisi talem ducas; metus enim erit injustè incussus, etsi enim illi habeant jus te sic accusandi vel puniendi, non tamen habent jus, te sic cogendi ad matrimonium. Communis apud citatos, etsi aliqui nō improbabiler oppositum teneant. Certissimè autem invalidum erit matrimonium, si parentes stupratori filiæ verbera vel mortem

minentur propria auctoritate inferendam, nisi quam primum in matrimonium consentiat; nisi forte eo metu posito postea liberè consentiat.

§. III.

Ad extorquendum ipsum Matrimonium.

19 **T**Andem, ut metus irritet matrimonium, requiritur, ut sit per se directè incussus ad extorquendum ipsum matrimonii consensum, ut hactenus semper supposuimus. Secus esset, si metus esset vel ab intrinseco, ut si quis in periculo mortis vellet ducere suam concubinam, aut damnatus ad mortem spontè offerat ducere filiam judicis vel carnificis, &c. ad conciliandum ejus animum vel in sui liberationem: vel ab extrinseco quidem incussus: at non ad matrimonium, sed ad alium finem, ut si quis injustè incarceratus, aut quamvis aliam vim vel injuriam passus, aut in stupro deprehensus à patre virginis, permittente jure civili, occidendus, spontè eligat matrimonium tanquam medium ad sui liberationem, &c. valida erunt matrimonia; quia ille metus etsi injustè incussus non est per se causa matrimonii sed merè per accidens & occasio tantum, quatenus occasione talis metus ad se liberandum ipsemet tale remedium eligit, quod jura ipsa haud adimere debuerunt, ut omnes observant.

20 At quid si omnibus diligenter consideratis, dubium sit, utrum metus injustè incussus ad extorquendum matrimonium gravis censendus sit nec ne: adeoque an matrimonium irritum sit, an verè

verò validum, quid præsumendum? Acriter disputant DD. Censeo cum Layman cit. *num. 4.* præsumendum pro valore matrimonii, quamvis enim magnoperè curandum sit, ut matrimonium in perpetua conjunctione consistens libera voluntate contrahatur, & ideo sponsalia, si quocunque etiam leviori metu injustè incusso celebrata sint, facile dissolvi possunt ut *secl. sequent.* videbimus, postquam tamen matrimonium semel contractum est potius ut validum, quàm ut invalidum judicandum est; cùm matrimonii causa sit favorabilis, idque partim propter reverentiam Sacramenti, partim quia reipublicæ & prolis interest, ut matrimonium non solvatur, nisi infirmitas vel nullitas appareat. Accedit, quòd postquam contractus celebratus est, præsumptio stet pro ejus valore, nisi contrarium ostendatur, ut rectè probat Sanchez *lib. 7. disp. 37. num. 14.* Et hæcenus quoad valorem matrimonii meticulosi, ad cujus nullitatem omnium consensu perinde est sive metus injustus incutiat ab ipso altero contrahente, ut si stricto ense mortem minoris puellæ, nisi statim tibi nubat, sive à quocunque alio v. g. contrahentis patre, domino, judice, &c. prout in hæcenus dictis advertere debuisti. Jam quoad licitum difficiliùs videndum.

§. IV.

Qualiter peccent ex metu contrahentes matrimonium?

Illum, qui alteri talem metum injustum incutit

B §

tit

tit ad extorquendum matrimonii consensum, peccare mortaliter contra iustitiam, lādendo scilicet alterius libertatem in re gravissima, nimis clarum est. Insuper etiam ex tali metu injuste incusso contrahentem matrimonium peccare graviter videtur sequi ex communi sententia, nempe: omnem scienter contrahentem cum impedimento dirimente peccare mortaliter sacrilegio, annullando Sacramentum, de quo *cap. sequent.* cū de peccatis conjugum. At in proposito specialiter mitiores sententias secutus breviter sic resolves.

21. I. Si ex tale metu contrahens verbotenus solum fingat se consentire re ipsa non consentiens, peccat solo veniali mendacii peccato, non sacrilegio quasi annullans Sacramentum; quia nihil ponit, cui ex institutione Christi annexa sit ratio Sacramenti, sicut ponit & sacrilegè peccat, qui sine intentione fictè baptizaret infantem, ut consideranti patet. Verum adverte, tunc matrimonium esse irritum ipso iuræ naturæ, non propriè ratione metus, sed ratione fictionis, seu omnimodi defectu consensus in matrimonio autem ex metu contracto verè ad est aliquis consensus & vera voluntas accipiendi alterum in maritum dicitur tamen non adesse, quia adest consensus solum imperfectus, & involuntarius secundum quid cum admixtione dissensus ac involuntarii; vult enim contrahere metu compellente at omninò nollit, si aliter metum & malum formidatum evadere posset.

II. Si ex metu contrahens solum consentit in²² matrimonium ipsum sine animo consummandi, aut exercendi actus carnales, probabilissimè ne venialiter quidem peccat, saltem posito, quod metus solo jure Ecclesiastico dirimat matrimonium. Ita cum aliis Sanchez *l. 4. disp. 16.* Perez *disp. 22. secl. 5.* eosque secutus Gobat *num. 246.* Ratio est; quia ex una parte præcepta Ecclesiæ non obligant cum tanto rigore; & quod in favorem metum passi institutum est, non debet cedere in ejus gravamen: Ex altera autem parte talis non irritat Sacramentum; quia adhuc non facit id, cui ex Christi institutione annexa est ratio Sacramenti; hæc enim ratio Sacramenti competit solum contractui legitimo & valido, qualis ex Decreto Ecclesiæ non est contractus ex metu. Jam vides, aliud esse de Sacerdote certè mortaliter & sacrilege peccante, si ob metum mortis v. g. conférat absolutionem scienter homini indispósito; talis enim verè profert verba propria formæ Sacramentalis à Christo institutæ super indebitam materiam. At, nonne consentiens in matrimonium dat alteri potestatem sui corporis? sed per matrimonium invalidum non potest dari potestas corporis; hoc enim esset consentire in copulam fornicariam: ergo peccat mortaliter. R. Distinguendo: dat potestatem licitè, sed non validè; quia alter nequit ob nullitatem matrimonii hac potestate uti, eo modo, quo viator latroni fortè mortem minitanti dat pecuniã licitè, sed non validè; quia defectu juris non potest eam latro retinere.

23 III. Qui ex metu gravi init matrimonium, sciens tale matrimonium esse nullum cum intentione illud consummandi seu exercendi actus permisos veris conjugibus, peccat mortaliter. *Expresse Inquisitioni. 44. de Sentent. Excomm.* Ratio nimis clara est; quia habet intentionem exercendi actus fornicarios, cum durante illo metu non possit consistere verum matrimonium, sed maneat merè soluti, quare potius debet mori, quam præstare talem consensum. Quid ergo aget talis puella v.g. tali metu coacta ad nubendum à patre, iudice, &c. *xy.* Vel consentiat spontè, ita ut metus non sit amplius proxima causa, sed tantum occasio consensûs: vel consentiat in matrimonium, non verò in copulam, juxta dicta *num. 11.* vel tandem potius subeat mortem, quam præstet talem consensum, quippe fornicarium & intrinsecè malum.

24 IV. A fortiori ergo qui vel quæ ex tali metu contraxit matrimonium, sciens esse invalidum, peccat mortaliter consummando vel exercendo actus carnales, cum sint veri actus fornicarii, nisi, posito metu, matrimonium ratificet novo consensu vel expresse vel tacito, scilicet affectu maritali admittendo copulam seu commercium carnale. *Omnes.* Et licet conjux talis habeat commercium tale carnale cum putativo marito, non tamen hinc mox sequitur, matrimonium ratificari & validari per tale commercium ut omnes observant. Ratio est: quia imprimis fieri potest, ut etiam ex solo metu pareat petenti tale

com-

commercium: aut pareat ex errore, quod putet valere matrimonium: aut denique consentiat in copulam ex mera libidine cogitans expresse non manere in tali conjugio, quibus casibus sanè copula non ratificat seu efficit matrimonium ex irrito ratum; neque enim potest ex irrito ratum fieri, nisi per consensum liberum. Quòd si verò copula habeatur ex sincero affectu maritali, tunc hoc ipso consentitur, vel consensum fuit in id conjugium; nec enim potest adesse affectus verè conjugalis sine tali consensu, qui scilicet tunc primum eliciatur vel elicitus sit antea, saltem in ipsamet præparatione ad copulam carnalem, ut bene explicat Dicastil. *disp. 2. dub. 14.* Denique expresse decisum est *c. Ad id quod. 21. De Sponsal. & Matrimon.* Si aliqua puella annum unum cum dimidio vixit in tali coacto conjugio cohabitans quietè marito, est tam firma præsumptio, quod affectu maritali cohabitaverit, ut etiam si possit clarè probare, se ex metu contraxisse, non tamen admittantur ejus probationes; quia scilicet, si non placuisset illud matrimonium, aufugisset intra tantum temporis puella nondum trecennis. De hoc satis.

Sed jam restat difficilior quæstio omninò practica: Quid si quis vel quæ ex tali metu injustè incusso, eoque ipso jam nulliter, contrahat matrimonium, insuper irretitus alio impedimento dirimente eoque aut juris Ecclesiastici v. g. affinitate occulta: aut juris Divini v. g. ligamine alterius matrimonii occulti? Matrimonium si
con-

contractum foret dupliciter nullum, tunc vides. Quoad peccatum, dictis conformiter sic resolves. 1. Si fide absque ullo interno consensu contraxit, peccavit solo veniali mendacii peccato. 2. Si sic contraxit animo utendi conjugio, peccavit mortaliter. 3. Si absque tali animo contraxit consentiens solum inefficaciter in ipsum matrimonium siquidem impedimentum aliud sit juris Ecclesiastici, ut dicta affinitas, ne venialiter quidem peccavit ob eandem semper rationem, quæ supra data est; nam duo impedimenta non operantur plus, quam unum in ordine ad peccatum: etsi difficiliorem reddant dispensationem. 4. At verò, si aliud impedimentum præter metum dirimens esset juris Divini seu naturalis: ut dictum ligamen alterius matrimonii, tunc te peccare mortaliter cum pluribus docent Perez *disp. 22. Sect. 5.* Casp. Hurtado *disp. 12. diff. cult. 4.* quia, ajunt, tunc contrahere est intrinsecè malum, quippè contra jus naturæ prohibentale matrimonium. Contra tamen etiam tunc ne venialiter quidem peccare cum aliis docent Sanchez *l. 7. disp. 5.* Coninck *disp. 30. num. 19.* Castro Palao *disp. 2. de Sponsal. dub. 11.* & probabiliorē indicat Tambur. hic *tract. 1. c. 17. §. 2. num. 5.* Ratio est; quia ex una parte etiam hic matrimonium non fit, neque ponitur id, cui annexa est ratio Sacramenti, adòeque abest Sacrilgium; Ex altera autem parte consensus ille inefficax in matrimonium ex ipso illo gravi metu sufficienter liberatur à peccato.

Urgebis cum Hurtado: attentare id facere, quod jure naturæ prohibitum est (v. g. homicidium innocentis) est intrinsecè malum; sed matrimonium tale est jure naturæ prohibitum, ut supponimus; ergò illud attentare est intrinsecè malum: ergò excusari nunquam potest, ne ex gravissimo quidem mortis metu. R. Distinguendo majorem attentare id facere, quod jure naturæ prohibitum est, efficaciter cum animo volendo illud facere verè, est intrinsecè malum, concedo majorem: attentare illud solum inefficaciter & cum animo illud nolendi facere, imò cum certitudine, quod non faciet est intrinsecè malum semper, nego majorem; neque enim condemnabis eum peccati, qui metu mortis suæ adactus sic inefficaciter attentare vel potius fingeret occidere innocentem v. g. jaciendo contra illum sagittam, sciens certo, nullum illi se damnum illaturum; quia ergò meticolosè contrahens cum tali impedimento scit pro certo, se nullum celebraturum matrimonium, illa non erit vera attentatio matrimonii, adeòq; erit actio digna, quæ à metu gravi excusari possit, à peccato. Cæterùm si sciens te nullum posse contrahere matrimonium, adhuc velles contra jus verè & efficaciter contrahere, tunc non est mirum si pecces mortaliter, cujuscunque juris si impedimentum Divini vel Ecclesiastici: hoc enim esset, nolle obedire Ecclesiæ, animum fornicandi habere. Tandem, quid si prædictus impeditus jure naturæ putaret se verè contrahere posse, &

pro:

propterea metu coactus contrahere? R. Hunc multò minùs peccaturum; quia bona fides, cum inculpabilis sit eum inculpabiliter ignorantem exculat, quamdiu durat, etiamsi contraheret animo consummandi, & reverà consummet; et tamen bona fide ablata, ipsum se gerere non posse ut conjugem, nimis clarum est. Sed de hoc plura c. 2. de peccatis conjugum.

§. IV.

R A P T U S.

26 **R**aptus generatim, ut peccatum speciale luxuriae contra sextum Præceptum definitur *adductio violenta foemina cujusdã de loco ad locum causã libidinis exercendae, vel etiam matrimonii contrahendi.* Hoc crimen jure civili morte punitur, si rapta foemina honesta fuerit. Concil. autem Trident. Sess. 24. c. 6. De Reformatione Matrimon. sic habet: *Decernit Sacra Synodus inter raptorem & raptam, quamdiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum posse consistere matrimonium. Quod si rapta à raptore separata, & in loco tuto ac libero constituta illum in virum habere consenserit, eam raptor in uxorem habeat. Et nihilominus raptor ipse, & omnes illi consilium, auxilium aut favorem prabentes sint ipso jure excommunicati ac perpetuò infames, omniumque dignitatum incapaces: Et, si Clerici fuerint, de proprio gradu decendant. Teneatur præter ea raptor mulierem raptam, siue eam uxorem duxerit siue non duxerit, decenter arbitrio judicis dotari.*

Hæc

Hæc Concil. Trident. Nota obiter: præter impedimentum dirimens & excommunicationem latae sententiæ, reliquas poenas non incurri, nisi post sententiam judicis, ut ultimis verbis etiam Concilium innuit. Videndum nunc, qualis raptus inducat hoc impedimentum dirimens, de quo solo nobis sermo.

Regula: Raptus propriè dictus & impedi-
mentum jure novo dirimens matrimonium, est
violenta abductio puella ex potestate parentum,
vel quasi parentum (tutoris, curatoris, mariti,
fratris, &c.) *ad alium locum matrimonii contra-*
hendi causâ. adeoque tres requirit condiciones:
quarum una deficiente, non erit impedimentum
dirimens.

I. Requiritur *violentia* aliqua adhibita; quòd
si enim infcís parentibus vel tutoribus puella
volens vel consentiens abducatur, ita ut neque
puellæ ipsi, neque parentibus vis inferatur, licet
his adhuc injuria fiat, non erat raptus; quia ra-
ptus, sicut & rapina, violentiam continet, ut ex
communi notat Navar. l. 5. Consil. 3. num. 1.
De raptor. Sanchez l. 7. disp. 12. num. 36. Lay-
man part. 3. c. 13. num. 2. Quin si post tracta-
tum de matrimonio legitimè contrahendo, vel
sponsalia jam contracta sponsa jam consentiens,
de domo patris vel tutoris, et si inviti & recla-
mantis, abducatur, non esse raptum, nec matri-
monium impedire, respondit *Lucius 3. c. Cum*
causam de raptor.

At, quid si sponsa poenitens tunc invita per
PARS IV. SACRAM. C vie-

violentiam abducatur? Adhuc esse raptum matrimonium dirimentem affirmat Sanchez *disp. 13. num. 15.* alii complures. Consensio cum Gobat *Cas. 19. num. 554.* Si sponsa habeat justam causam resiliendi. Negant verò Henriquez, Rodriq. Lessius. Barbosa. alii cum Tambur. *l. 7. in Decalog. c. 6. §. 2. num. 15.* eò, quòd non sit abductio strictè injuriosa, eam sibi accipere, quæ sibi legitimè promissa est. E iam consensio, si sponsa non habet justam causam resiliendi.

28 II. Requiritur violenta abductio per violentiam illatā ipsi puellæ, quòd si enim puellā spontè & liberè consentiat ad abeundum & nubendum, & violentia solum inferatur ipsi parenti vel tutori, &c. etsi adhuc dicatur raptus in jure *c. de Raptor. 38. q. 1.* & esse adhuc impedimentum affirmant communius D'D. Navar. Henriquez. Rodriq. Sa, alii cum Layman *cit. num. 1.* Probabilius tamen negant Sanchez *cit. num. 1.* Coninck. *disp. 41. num. 48.* Perez *disp. 38. Sect. 4.* Escob. alii cum Gobat *num. 546.* nec improbat Layman. Ratio optima est; quia præterquam, quòd odiosa restringenda sint, Decretum Tridentini non attendit, nisi libertatem matrimonii: at hæc nullo modo læditur, quando puella liberrimè consentit, esto declament parenti etiam violentiam passi; neque enim libertas matrimonii in filia, quam Concilium urget, ullomodo dependet à voluntate parentum.

29 III. Requiritur violenta abductio puellæ

contrahendum matrimonium; nam si violenter abducatur solum ad libidinem exercendam sine ordine ad matrimonium, etsi adhuc raptus sit quoad culpam, non tamen esse raptum proprie dictum, & impedimentum matrimonii, contra Bonacin. & plures alios, rectius docent Sanchez *cit. disp. 13.* aliique permulti cum Tambur. *cit. num. 11.* & Gobat *supra*. Ratio est; quia Concilium eo Decreto nihil intendit nisi libertati matrimonii providere; ergo agit de solo raptu & violenta abductione puellæ ad contrahendum matrimonium.

De puellæ vel fœminæ violento rapto semper sermo est. Quid si ergo fœmina virum rapiat matrimonii causâ? habebitne locum Decretum Concil. Trident. & matrimonium dirimet? Affirmant quidem nonnulli: rectè autem negant Dicast. & Escob. apud Gobat *num. 543.* & noster Herincx. Ratio est; quia Concilium loquitur expressè de solis raptoribus, nihil de raptricibus, nec solent leges statui de casibus rarissimis; est autem rarissimum, quod mulier per se aut per alios rapiat virum per vim ad matrimonium contrahendum, etsi sæpè rapiant ad libidinem. Vide Diana *part. 10. tract. 16. Resol. 84.* pro utraque parte referentem.

IV. Quoad impedimentum hoc incurrendum, vel in quas pœnas raptoris, perinde est, si quis per se ipsum sive per alium de suo jussu vel consensu rapiat fœminam matrimonii causâ; quin alter executor excommunicationem aliasque pœnas

pœnas & ipse incurreret tanquam auxiliator & fautor sceleris; non item contrahet impedimentum dirimens respectu illius fœminæ, sed validè poterit inire matrimonium cum eadem? quia nullitas matrimonii solum infertur contra rapientem pro se, non contra rapientem pro alio. Quare si quis, te omninò ignorante vel nullò modo consentiente, pro te rapiat fœminam, neque tu, neque ille alter impedimentum, aliàs pœnas incurreret: non tu; quia non es raptor; non alter; quia non rapuit pro suo matrimonio de quo casu solo loquitur Concilium Tridentinum, hujusque Decretum, quod cum sit odiosum & pœnale, non est extendendum ultrà verba; unde tam tu, quàm alter, qui rapuit, poterit validè contrahere matrimonium cum eadem muliere rapta, etsi non separatâ. Ita cum aliis Sanchez *disp. 13. num. 2.* Tambur. *l. 7. Decalog. cap. 6. §. 2. num. 16.*

§. V.

CLANDESTINITAS.

32 **M**atrimonium clandestinum, id est, in solum & solam mutuo consensu de presenti contractum sine Parocho & testibus, olim jure antiquo quidem validum erat, sed illicitum & severissimè prohibitum multis sacris Canonibus relatis apud Sanchez, Layman, & alios. Modò verò novo jure Concilii Tridentini omninò annullatum est, & clandestinus ejusmodi consensus pro impedimento dirimente declaratus; sic enim habet Concilium *Sess. 24. c. 1. de Reformatione*

Reformat. Matrim. Qui aliter, quam præsente Parocho vel alio Sacerdote de ipsis Parochi seu Ordinarii licentia, & duobus vel tribus testibus matrimonium contrahere attentarunt, eos S. Synodus ad sua contrahendum omnino inhabiles reddit & hujusmodi contractus omnino irritos & nullos esse decernit, prout eos præsenti Decreto irritos facit, annullat. Ratio est; quia licet spectato jure naturali & divino per se nec invalidum, nec illicitum sit matrimonium clandestinum, tamen per accidens propter innumera incommoda, plurima scandala & occasiones peccandi, Ecclesia, cujus juri matrimonia ratione Sacramenti annexi subdita sunt, ad publicam utilitatem animarum potuit ejusmodi clandestina matrimonia infirmare, & fideles inhabiles reddere, qui sic clam contrahere attentant; quemadmodum & respublica civilis contractus quosdam vel simpliciter, ut pupillorum, vel certa solemnitate destitutos ob justam & publicam causam irritos reddit & annullat, etiamsi alias jure naturali per se spectato irriti & illiciti non essent, ut patuit alibi De Contract. & Ultima Voluntate *Tr. 6. Decal. c. 2. & 3.*

Decretum hoc Trident. clandestinas nuptias; annullans, & Parochi, testiumque præsentiam requirens, solum obligat in locis Catholicorum, ubi illud Concilium promulgatum & receptum est, & non se extendit ad ea loca Catholicorum & Hæreticorum, in quibus nunquam promulgatum & receptum est, ut insinuat ipsum Concilium

lium eodem c. I. decernens, ut Decretum in unaquaque Parochia robur habere incipiat post triginta dies à die prima publicationis.

34 Quare Catholici valide matrimonia contrahunt in terris hæreticorum coram Prædicante ubi illud Concilium nunquam promulgatum fuit: imò etiam si in talibus locis illud Decretum promulgatum fuisset, modò tamen, expulsis Catholicis, non adsunt proprii Pastores; cum enim in iis locis Decretum servari non possit, non est estimandum, libertatem validè contrahendi ibi in delibis ablatam esse, ut sæpiùs jam respondit Congregatio Cardinalium Officii, apud R. Tambur. Gobat Herincx. & alios.

35 Insuper licet in civitatibus Germaniæ civi Catholici permixti cum hæreticis reverà Episcopo subditi sint, ut Augustæ, Ratisbonæ, &c. tamen putandum non est, Decretum se ad matrimonia facta ibi sine Parocho extendere, adeoque matrimonia hæreticorum ibi sine Parocho Catholico, sive coram ministro hæretico celebrata esse valida, quippè sciente, nonque contra dicente, eoque ipso tacitè consentiente Summo Pontifice, ne multa ibi incommoda oriantur, quòd filii eorum legitimè nati non essent, ideoque non capaces officiorum vel sacrorum Ordinum, ut rectè docent DD. gravissimi Germani Tanner. *tomo 4. disp. 8. quest. 3. dub. 6.* Layman *tract. 10. part. 2. c. 4. n. 7.* Dicastil. *disp. 13. de Matrimonio dub. 10. num. 84.* Boni gratia Habsensis apud Gobat *cas. 18. num. 460.*

acriter quidem repugnantem, tandem tamen pro praxi consentientem. Hæc quoad necessitatem, jam quoad qualitates & requisita ejusmodi Parochi & testium necessario pluribus agendum *Secl. 3.* cum de sacramenti matrimonii solemnitate.

Cæterum quoad Sponsalia Concilium ni-
hil innovavit, adeoque etiam clandestina inter
solum & solam facta valida manent, quamvis in
foro externo ad fidem adhibendam testes adhi-
bere consultum sit, & valde laudabiliter in ple-
risque Germaniæ locis præter utriusque sponsi
parentes & amicos adhibetur etiam Parochus
ad majorem solemnitatem & fidem. At, quid si
sponsi in tali sponsalium contractu præsentem Pa-
rocho & testibus utantur verbis de præsentem (pro-
ut revera sæpe utuntur, & ipse semel præsens
attonitus audiivi) *accipio te in meam*; eritne jam
matrimonium ratum, ut consummari liceat,
cum nihil desit requisitum ad matrimonium e-
tiam novo jure Trident. ? & negativè Navar.
cap. 12. num. 79. & Layman cit. c. 4. num. 15.
quia præsumi non debet, sponfos voluisse ma-
trimonium contrahere cum peccato, nondum
præmissis denuntiationibus sub gravi obligatio-
ne requisitis, adeoque licet utantur verbis de
præsentem (quod tamen cavere præmonendi sunt
à Parocho vel peritis) præsumuntur tamen vel-
le sponsalia contrahere more debito & commu-
ni aliorum: licet, ponamus, sponforum ex-
pressam intentionem fuisse, matrimonium i-
psum

psum contrahendi, contrahere tamen non potuerunt jure novo, si hanc voluntatem & intentionem Parocho & testibus presentibus non significarunt, quippe qui non matrimonii, sed solum sponsaliorum causam intersunt; quod tandem & ipsis ea sponsorum intentio constituerit, dubium non est, matrimonium fore validum, cum nihil ad valorem desit, certe tamen mortaliter illicitum, ideoque specialibus poenis subiectum; nam si alias, servatis servandis, cum impedimento occulto dirimente contraxissent bona fide, & ipsi facile obtinent dispensationem à Papa, & in certo casu ab Episcopo, & filii tali matrimonio occulte invalido suscepti legitime censentur; at verò, si trinæ denuntiationes præviæ, aliæque solemnitates omissæ sunt, & ipsi postea spe dispensationis privantur, & filii privilegio legitimationis carere debent. *c. cum inter. &c. Et tenore. Qui filii sint legitimi.*

CLASSIS II.

Impedimentum.

LIBERTAS OBLIGATA AL

teri, Continet quatuor impedimenta:

Votum, Ordo, Ligamen, Honestas.

SUMMARIA.

29. *Votum solemne castitatis*
40. *Dirimit matrimonium contrahendum.*
41. *Jure Ecclesiastico tantum.*
42. *Ac eodem jure dissolvit matrimonium ratum tantum.*
43. *Votum simplex castitatis non dirimit.*

44. *Ordo*

Seff. I. De Impedimentis matrimonii. 41

44. Ordo Subdiaconatus etiam dirimit matrimonium contrahendum (non tamen dissolvit ratum)
45. Jure Ecclesiastico tantum, seu
46. Immediate ex lege & ordinatione Ecclesia.
47. Non ex voto ordini annexo.
49. Ligamen seu vinculum Matrimonii cum conjuge adhuc vivente, dirimit matrimonium jure naturali & divino cum quovis alio contrahendum.
50. Unde neuter conjux ad secundas nuptias transire potest, nisi habita notitia moraliter certa de morte alterius. Quanta notitia requiratur in foro externo.
51. Et qua sufficiat in foro interno.
52. Corollaria.
53. Impedimentum publice honestatis quid, & quousque dirimat?
54. Oritur ex sponsalibus validis.
55. Inter sponsum & consanguineas sponse, ac vicissim, in primo gradu, non ultra.
56. Estque perpetuum, nec cessat per mortem sponse.
57. Resolvuntur varia.
58. Oritur etiam ex matrimonio rato tantum, nondum consummato usque ad quartum gradum inclusivè.
59. Etiam ex tali matrimonio invalido,
60. Secus, si sit invalidum ex defectu ipsius consensus.

§. IV.

VOTUM.

Votum solemne castitatis emissum in professione Religionis approbatæ dirimit matrimonium contrahendum jure Ecclesiastico tantum, eodémque jure dissolvit matrimonium ratum nondum consummatum. Certum apud omnes.

I. Dirimit matrimonium contrahendum. 40
Certum de fide, definitum in variis Conciliis, Sanchez, Layman, alii, & novissimè in *Trid.*

Sess. 42. de sacram. Matr. Can. 9. *Si quis dixerit clericos in sacris constitutos vel Regulares solenniter castitatem professos posse matrimonium contrahere contractumque validum esse, non obstante lege Ecclesiastica vel voto, anathema sit* Idem habetur c. Unico. De voto in 6. docentque DD. Orthodoxi omnes, ac etiam Sancti Patres, & speciatim D. Hieronim. l. 2. contra Jovinianum c. 7. D. August. in Psalm. 38. & Epistola 6. ad Theodorum Monachum, ubi nuptias à monachis & monialibus contractas incestuosas & adulteras appellant. Quin & jure civili Jovinianus Imperator. leg. 5. C. De Episcopis & Clericis, statuit, *quis non dicam rapere, sed attentare tantum jungendi matrimonii causâ Sacratissimas Virgines ausus fuerit, capitali poena puniatur*, Ratio datur quia qui se totum tradit uni, non potest se tradere & obligare alteri, atqui homo per votum solennis castitatis corpus tradit uni, scilicet Deo totum Ecclesia Dei nomine sollemniter acceptante: ergo non potest illud corpus tradere alteri in matrimonium, consequenter dirimit matrimonium contrahendum. Quâ ratione quidam contendunt, hoc impedimentum dirimere jure naturali vel divino. Sed dicimus

- 41 II. Dirimit jure Ecclesiastico tantum, non naturali, vel divino. Communis DD. cum Scot. in 4. d. 31. & 42. & latè probat Suarez Tomo 3. de Religion. l. 2. c. 6. & 7. Sanchez l. 7. disp. 26. Pontius l. 7. c. 22. Perez. disp. 26. Herincx disp. 6. quæst. 5. num. 43. Ratio est; quia de

de jure Ecclesiastico constat abundè. jus autem naturale, vel divinum ex nullo capite ostendi potest: nam ecce votum solemne non dirimit jure naturali vel divino 1. quatenus votum est; non votum simplex est ejusdem rationis, & æquè obligat apud Deum, ac votum solemne, ut docet Cælestinus III. c. 3. *Titul. Qui clerici vel voventes, &c.* & tamen votum simplex non dirimit: ergò &c. 2. Non quatenus solemne votum est; quia ipsa solemnitas voti est solum juris Ecclesiastici & introducta ab Ecclesia, juxta *cir. c. unicum, De voto in 6.* & Bullam Gregorii XIII. infra allegandam. Adde: vix aliter explicari commodè potest solemnitas ista, nisi per vim dirimendi matrimonium huic voto ab Ecclesia adjectam. 3. Non dirimit etiam in quantum est traditio facta Religioni, & hæc per solemnem professionem acceptatam acquirit dominium aliquod in Religiosum professum quia dominium illud non repugnat, sed stat cum vinculo maritali quantum est de jure naturæ, ut patet in servo matrimonium contrahente, ac in ipsis conjugibus tunc post matrimonium consummatum mutuo consensu Religionem profitentibus manet indissolutum vinculum matrimonii, adeo ut facta dispensatione super voto, absque novo contractu matrimonio priori uti possint, ut omnes fatemur: quòd si ergò vinculum matrimoniale stat cum professione posterius emissâ, quid ni etiam stet professio prius emissâ, cum vinculo matrimonii posterius contrahendi, quantum est
de

de jure naturæ: ergò fatendum est, diremptionem esse solius juris Ecclesiastici.

42 III. Eodem jure Ecclesiastico tantum votum solemne dissolvit matrimonium ratum tantum, etiam quoad vinculum, ita ut altero conjugum legitime professo, alter vinculo solutus ad vota alia transire possit, de hoc *Sec. 3.* Cum de matrimonii indissolubilitate.

43 IV. Votum simplex castitatis etiam perpetuum non dirimit, quia per illud tantum promittitur Deo corpus, & non actu traditur, sicut in voto solemnium. Excipitur communiter unicus casus: si uxor in sæculo manens, continentiam vovens marito dedit licentiam Sacrum Ordinem suscipiendi, eo defuncto, nè valide quidem ad secunda vota seu nuptias transire potest, uti ex *Quia sunt. dist. 28.* docet *Sanchez l. 7. De matrimonio. disp. 40.* quem vide. Item ex speciali constitutione Pontificia Gregor. XIII. in Bulla incipiente: *Ascendente Domino.* vota simplicia biennii in Societate JESU matrimonia contrahenda dirimunt; de quo videriat ipsi.

§. VII.

O R D O.

44 **O** Rdo sacer Subdiaconatus, &c. dirimit matrimonium contrahendum (non item dissolvit matrimonium ratum) jure Ecclesiastico tantum, & immediate; & non, certè non semper ex voto annexo sacro Ordini, in communi sententia. Explico.

I. Dirimit matrimonium. Certum de fide ex
Con-

Concilio Trident. supra allegato *sess. 24. c. 9.* habetur variis sacris Canonibus *c. nullus Mis- sam. c. prater hoc. dist. 32. & c. 2. qui clerici vel voventes. c. nn. de voto in 6.* docetque comu- nissima DD. cum D. Thoma, *Scot. in 4. d. 37.* ac late probant Azor, Sanchez, Bellarm. alii Theologi & Controversistæ.

Non autem dissolvere matrimonium ratum, habetur expresse *Extrav. antiqua Joann XXII.* si maritus ante matrimonii consummationem sacrum Ordinem suscipiat absque conjugis li- centia, & non sicut sacris Canonibus definitum est, irregularem fieri, atque monendum, non ta- men cogendum, ut Religionem profiteatur; si nolit uxori repetenti restituendum esse, ut ma- trimonium cum ea consummet, scilicet reddendo debitum, sed non exigendo, ut notat *Glossa* ibidem. Quod verò Ecclesia statuatur per pro- fessionem Religionis matrimonium ratum diri- mi, non item per susceptionem Ordinis sacri, ratio disparitatis datur; quia per professionem fit perfecta traditio sui ipsius, & reciproca obliga- tio cum Religione, adeoque velut alterum ma- trimonium spirituale, cui meritò carnale ini- tum cedere debeat, qualis perfecta traditio nul- la reperitur in susceptione sacri Ordinis. Cæte- rum tam Religiosi, quàm Clerici in Sacris ma- trimonium contrahere præsumentes, atque etiam moniales nupturientes, vel nubere atten- tantes, incurrunt excommunicationem ipso fa- cto; *Clementina unica, de consanguin. & affini- ratq;*

tate: incidunt in irregularitatem bigamiae similitudinariae, & post sententiam etiam privationem beneficiorum: *c. decernimus dist. 28.*

45 II. Dirimit jure Ecclesiastico tantum. Communissima DD. cum Scot. supra; nam jus divinum nullum extat, neque ostendi potest jus naturale; non enim dirimit matrimonium sacerdos. Ordo ratione sui ipsius, ut patet in Græcis, certe alloquin iis etiam Catholicis & cum Ecclesia Romana communionem habentibus non permetteret usum uxorum. Neque dirimit jure naturæ ratione voti in communi sententia sacro Ordini annexi saltem implicitè, quia votum etiam solemne expressum professionis religiosa jure naturæ vel divino non dirimit matrimonium contrahendum, ut §. *precedenti* ostensum; ergo multo minùs illud votum implicitum annexum sacro Ordini, sed utrumque sola lege Ecclesiastica. Sed quæstio nunc est: utrum hac ipsa lege Ecclesiastica impedimentum sacri Ordinis sit immediatè ex lege & ordinatione Ecclesiæ, an verò ex voto annexo sacro Ordini? Jam dixi.

46 III. Dirimit immediatè ex lege & ordinatione Ecclesiæ. Est etiam communis DD. cum Scoto supra: & apertissimè Concil. Trident. *sess. 24. c. 9.* anathemate percellens dicentem: *Clericos in sacris constitutos, aut Regulares solemnitè professos posse licitè & validè contrahere matrimonium, non obstante lege Ecclesiastica, scilicet quoad Clericos: vel toto, scilicet quoad Religiosos*

giosos professos; claro & plenissimo sensu. Aut
secundum aliam interpretationem: Ecclesia ibi
duo definit, nimirum, Clericos in Sacris, &
Religiosos professos non posse nec licite, nec
valide matrimonium contrahere: & utrosque
non valide; quia obstat lex Ecclesiastica: non
licite; quia in utrisque obstat votum, ita ut in
utrisque impedimentum quidem dirimens sit
ex lege & ordinatione Ecclesiæ, obligatio verò
castitatis integræ servandæ sit ex voto solemnî
à Religioso quidem professo semper explicitè; à
Clerico autem sacrum Ordinem suscipiente sal-
tem implicitè emisso. Hunc sensum & senten-
tiam alibi secutus sum. Quare sicut quis ob af-
finitatem v. g. contractam cum alia, immediatè
ex institutione Ecclesiæ fit inhabilis ad nuptias
ob affinitatem prohibitas; sicut etiam ob sa-
crum Ordinem seriò & liberè susceptum ex ea-
dem institutione Ecclesiæ immediatè quis fit in-
habilis ad contrahendum matrimonium.

IV. Non ergò, certè non semper impedi-
mentum hoc provenit ex voto; nam inprimis
illud votum solemne castitatis annexam sacro
Ordini, tanquam nullo certo fundamento nixū,
negant simpliciter, atque adeò ipsam totam
obligationem servandæ castitatis sacris Ordini-
bus adjunctam non aliquo voto, sed præcisè
ex præcepto Ecclesiæ provenire probabilissimè
docent cum Scot. cit. plures Juristæ & Theo-
logi, eosque secuti Averfa hic *quest. 4. sect. 7.*
& latè Herincx de sacro Ordine *disp. 10. quest.*
10. &

10. & probabile fatetur Gobat hīc *cas. 13.* *num.*
 272. Deinde si quis suscipiat sacrum Ordinem
 volens quidem ordinari, at. vel simpliciter no-
 lens vovere, nec promittere, nec servare castita-
 tem, vel nihil prorsus sciens de voto hoc, nec in-
 tendens ordinari, sicut alii, validè utique ordina-
 tur, & impedimentum dirimens contrahit, im-
 & castitatem integram saltem extraneam servare
 tenetur; at certè nullum votum nec explicitè ne-
 implicitè emittit. Quòd autem semper teneatur
 vovere castitatem, & satis gratis dicitur & inte-
 rim antequam voveat, ratione voti nondum ha-
 bita matrimonio impediri non potest, nec inte-
 rim contra votum peccare potest, cum nondum
 sit emissum; sicut qui vovit Religionem ingre-
 di, interim antequam ingrediatur contra casti-
 tatem delinquens, votum nondum emissum mi-
 nimè violat: ergò non certò, nec semper hoc
 impedimentum oritur ex voto annexo sacro Or-
 dini.

Consequenter nec certò Subdiaconus vel
 Sacerdos solo interno actu, consensu vel dele-
 ctatione morosà venereā contra castitatem de-
 linquens peccat peccato speciali contra virtutem
 Religionis; sicut peccat Religiosus voto solemni
 adstrictus; quia in communi sententia Ecclesi-
 a non potest præcipere vel prohibere directè actum
 merè internum.

At tandem, quid si quis ex metu gravi injuri-
 incusso (casu sanè non rarò in filiis familias) sus-
 seipiat sacros Ordines, non quidem omninò

Est sine omni consensu, vel invitus (quo casu certè tam Ordo, quam votum annexum, sicut & professio nulla esset) sed cum consensu illo meticuloso non sine multo admixto involuntario?

R. 1. Clarum est tam professionem solemnem, quam votum illud annexum Ordini sacro fore nullum, saltem jure Ecclesiastico, æquè ac matrimonium carnale. 2. Validus nihilominus erit sacer Ordo; disparitas grandis est; quia votum vel professio essentialiter consistit in actu voluntatis vöventis, eoque simpliciter libero; Ordo verò est Sacramentum consistens in actu Ordinantis requirens solum dispositionem in ordinato, adeoque sufficit quicumque voluntatis consensus, & quælibet etiam habitualis intentio.

3. In rigore loquendo, sic ordinatus ex metu adhuc contrahit impedimentum dirimens matrimonium; quia hoc impedimentum dirimens, ut dictum est, ex ordinatione Ecclesiæ immediatè est annexum ipsi Ordini Sacro. Dico tamen: *in rigore loquendo*; nam valdè probabile est, Ecclesiam conjunxisse hoc impedimentum dirimens Ordini suscepto modò ordinariò: quare alibi ex communi DD. sensu dixi, talem per metum ordinatum nec teneri voto, quod certissimum: & liberè absque dispensatione matrimonium inire posse, quod probabile omninò & tutum est.

4. Eodem rigore, si infans ordinatus esset Diaconus vel Sacerdos (validè at non licitè ut alibi) factus adultus, etiam adstrictus esset impedimento; quia verè habet Ordinem sacrum: attamen id

merito limitavit, dum disposuit Ecclesia, ut ad
veniente usu rationis optio detur, ut si velint sta-
re in sacro Ordine, stent, & deinceps exclu-
matrimonio obligabuntur ad castitatem; qui
per illam electionem ipso facto subjiunt se Ec-
clesiæ Præcepto; imò in communi Sententia ca-
stitem solempniter vovere censentur implicite.
Si verò stare nolint, ducant uxores, ut lubet, sed
Sacerdotio vel sacro Ordine non utantur.

- 48 Concludo casu heteroclitico. Quidam igno-
rus Sacrorum Canonum suscepit Ordines Ma-
iores credens, jam & ipsius annexum esse votum
castitatis & impedimentum dirimens, prius
quam tamen susceperet Subdiaconatum, duxit
uxorem conscientia graviter obmurmurante
postea dubitavit, an valide matrimonium in-
terit, nec ne? Certè non reputabitur inter stultos
nam matrimonium tale invalidum censent ma-
gni Canonistæ, *Joan. Andreas. Ancharanus.
Butrius. Imola, &c.* Sed r. Peccasse quidem
mortaliter ob conscientiam erroneam de gra-
peccato; at matrimonium sine dubio fuisse va-
lidum eoque licite uti posse depositâ conscien-
tiâ erroneâ; quia nemo potest emittere votum
quod privata authoritate vel errore possit di-
mere matrimonium. Ita communis DD. cu-

Sanchez l. 7. disp. 31. num. 5. Bonacina.

Euseb. Leander, alii, cum Gobar

cas. 31. in fine.

* *
*

§. VIII.

L I G A M E N.

EST ipsum vinculum conjugum matrimo-⁴⁹
 niale ortum ex matrimonio rato vel con-
 summato utroque conjugē vivente indissolubi-
 le; adeoque impedimentum dirimens matri-
 monium cum quocunque alio; vel alia quacun-
 que contrahendum; alioquin verum adulterium
 futurum; ipso naturali & divino jure prohibi-
 tum. Etsi enim olim polygamia Judæis ex
 speciali privilegio permessa fuerit à Deo; modò
 tamen Christianis interdicta est, tum jure divino;
 ut *Matt. 19. & Marc. 10.* ubi expressè mœ-
 chæ vel adulteri damnat Christus relinquentes
 priorem maritum vel uxorem, & alteri nuben-
 tes; multò magis ergò priori conjugē retentâ;
 aliam superducentes. Tum etiam jure Ecclesia-
 stico; præsertim Concil. Trid. Sess. 14. c. 2. *Sic
 quis dixerit, licere Christianis habere simul plu-
 res uxores, & hoc nulla lege divina esse prohibi-
 tum, anathema sit.* De hoc late Scholastici & Con-
 troversia, quos consulere pòtes. Nobis pro pra-
 xi, eaque difficillima, & non rara, solum viden-
 dum: quanda certitudo requiratur de conjugis
 absentis morte; ut alteri ad alias nuptias transire
 liceat, ac permitti possit à Judice, Parocho; vel
 Confessario.

Regula certissima. Neutri conjugum licet, si
 vel permitti potest quavis autoritate ad secun-
 das nuptias transire, nisi habita notitia moraliter
 certa de morte alterius. Ita expressè Clemens III.

c. In Praesentia. De Sponsal. & Matrim. hoc
 textu. In Praesentia nostra quasivisti: Quid agen-
 dum sit de mulieribus, quæ viros suos causa co-
 njugii vel peregrinationis absentes ultra se-
 ptennium praesolata fuerunt, nec certificari pos-
 sunt de vita vel morte ipsorum, licet super hoc
 sollicitudinem adhibuerint diligentem & pro ju-
 venili aetate seu fragilitate carnis nequeunt con-
 tinere petentes aliis matrimonio copulari. Con-
 sultationi ergo tuae taliter respondemus: Quo-
 quantocunque annorum numero remaneant tra-
 ventibus viris suis, non possunt ad aliorum con-
 sortium canonicè convolare, nec auctoritate Ec-
 clesiae permittas contrahere, donec certum nu-
 cium recipiant de morte virorum. Hæc Cle-
 mens. Similiter Lucius III. Papa c. Dominus. De
 secundis nuptiis, decernit, ut nullus ammodo
 secundas nuptias migrare præsumat, quoad con-
 stet, quòd ab hac vita migraverit uxor ejus.

Qua nimirum Constitutione Pontificia
 correctum est jus civile *L. Uxores ff. De divor-*
statuens: ut mulier, quæ de viri vita quinque an-
 nis nihil audivit & verè dubitat, possit post quin-
 tum annum alteri nubere. Et si quæ aliæ leges
 post certum annorum numerum id permittant
 & vulgaris persuasio fuit, ut post septem annos
 conjux, si nihil de altero conjugè audivit, possit
 ad alias nuptias convolare. Et ratio urgens est
 quia quantocunque tempore certò non constat
 de morte conjugis, manet dubium: at in eo dubio
 possidet certa lex matrimonii, quæ servanda est
 qui

quia in dubio factum non praesumitur, sed demonstrari debet. Audisti: Donec certum nuntium recipiant. Ubi intellige: nuntium non masculinum, quasi unus nuntius etiam de visu testans, referensque de obitu conjugis absentis sufficiat, ut plures voluerunt apud Sanchez merito reprobantem; sed nuntium in neutro genere, id est, certam annunciationem seu informationem, vulgò gewissen Bericht / ut ipse significat Lucius Papa, quoad constet; hoc enim verbum importat; ut constet per instrumenta, per testes plures de visu, aut per sententiam Judicis, seu authenticam Magistratûs testificationem, sic ut omne mortale dubium excludat. Mascardus De Probation. conclus. 75. num. 31. & hanc moralem certitudinem necessariò exigit Judex Ecclesiasticus in foro externo, ut ad secundas nuptias transire permittat. Verùm quia in foro conscientiae plerumque mitius agitur, ac tanta certitudo, tam certum nuntium & constat sæpè haberi non potest, videamus breviter: quid in particulari sufficere possit.

I. Si Parochus seu Rector Parochiae testificetur de morte talis, vel exhibeatur ejus authentica fides, sufficienter probabitur mors conjugis; quia hæc est probatio probabilis officialis seu per publicum instrumentum exhibita, quæ fidem moraliter certam facit.

II. Unus privatus testis etiam de visu seu oculatus per se non sufficit; quia unus tanti negotii rem certam non reddit & experientia docuit.

cuit, etiam his temporibus persæpè fefellisse. E
 communi *Tambur. ibidem.* Sufficit autem
 Unus testis de visu omni exceptione major. Se
 cundùm omnes. 2. Vir bonæ fidei, qui jurat
 deponit de morte conjugis. Abbas *in cit. c. 1.*
presentia num. 6. 3. Item vir bonæ fidei; qui
 sciat rationem reddere certæ suæ scientiæ
 causæ mortis, ut si in bello conflixerit, tali vel ta
 li morbo correptus obierit, aliæve signa eviden
 tia, testimonia, Instrumenta proferat. Commu
 nis. 4. Si cum uno teste de visu aliæ similes con
 jecturæ seu admiracula conjungantur, maxime
 si per locorum distantiam major probatio spe
 randa non sit. Ex communi Sanchez *l. 2. disp.*
38. num. 2.

III. Multò minùs sufficit unus vel plures tes
 tes de auditu tantùm, seu fama communis de
 morte talis conjugis; id enim nullo modo re
 certam reddit; quòd si tamen rursùs fama con
 juncta sit cum aliis non levis momenti indicii
 vel conjecturis, testimoniis vel præsumptioni
 bus, quæ licet singula seorsim non sufficiant
 omnia tamen simul juncta moralem certitudi
 nem causant; uti, quia viri graves maximè de
 magistratu loci id asserunt; testis bonæ fidei oc
 cultus est; vir senex est; in acie confligit; tem
 pore pestis ægrotavit, quæ omnia simul juncta
 moralem certitudinem ac probabilem præsum
 ptionem constituunt, uti plurimis citatis do
 cent Navar. *c. 22. num. 53.* Sanchez *l. 2. disp.*
46. quest. 2. Layman. *tract. 10. part. 3. c. 3. n. 1.*
 Tam-

Tambur. *cit.* num. 10. ubi maximè valet prudentis iudicium, adeoque in foro externo iudicis arbitrio relinquuntur; in foro verò conscientiae planè sufficere possunt.

IV. Multò minùs adhuc sufficit sola quantumvis diuturna conjugis absentia, ut constat ex S. Textu *cit.* lege Sanchez *cit.* num. 2. attamen si post longum tempus, etsi nec testis, nec fama adsit de morte conjugis adsunt autem alia magna indicia & conjecturae rationabiles, probabilem, etsi non omninò certam praesumptionem causantes de more conjugis, an non pro foro conscientiae sufficere possit? audi non me, sed germanum Layman *cit.* l. 3. num. 2. ubi narrato casu (quidam in amentiam ac furorem actus aliquoties, sibi necem inferre tentavit, postea vinculis constrictus fuit, ex quibus denique erupit, quò autem devenerit, licet diligenter quaesitus, nulla ratione sciri potest, atque ab eo tempore octo vel decem anni intercesserunt) ita concludit: *Valde probabilis est sententia Rosella, S. Antonini, Sylvestri, Chiliarchi, quòd mulier in tali casu non peccaret, si nemine se opponente ad secundas nuptias transfret. Quamobrem confessarius in conscientiae foro id ipsi permittere, & Index in foro externo, si post celebratas nuptias causam intelligeret, neque mulierem punire, neque à secundo viro separare deberet, donec cognitum esset priorem maritum adhuc vivere: idque apertè sumitur ex c. Cum per hellicam. 34. quest. 1. Si verò de carnali conjugio sit agendum, tam-*

diu alteruter conjugum expectet, donec de ipsius obitu verisimiliter praesumitur: Atqui in proprio omnino verisimiliter praesumitur. Et ratio est; quia in rebus moralibus, in quibus plerumque certitudo haberi non potest, homini ad actiones suas instituendas sufficere debet probabilissima, licet non omnino certa praesumptio. Hactenus Layman.

Accipe adhuc unum & alterum. Titius mortuus in locum valde remotum abiit; unus unus testatur, esse illum ibi mortuum, assertor sui dicti argumenta verissima, nec facile possunt aliae probationes mortis haberi. In hoc casu potest uxor aliter nubere. sic reflexè Sanchez, l. 1. disp. 46. num. 5. Item Cajus in longinquum locum profectus, Sempronius praelium ingressus, Titius jam senex, non amplius comparent, fama est obiisse, &c. habetur sufficiens notitia de morte singulorum. Ita ex Navar. Sylvestro Valent. Tanner. hic disp. 8. quest. 4. dub. 6. num. 106. quos vide. Simili ergo casu occurrente confessarius non consultus quidem prudenter dissimulando permetteret ex mente Layman, & aliorum DD. nominatorum; at vero interrogatus vix positivè suadere poterit, multò minus Parochus matrimonio astiturus; post factum autem tutè dissimulandum erit.

§2 Corollarium: quicunque ergò absque omni ejusmodi morali certitudine ac probabilissima, saltem praesumptione, temerè ac verè propriè dubius de morte prioris conjugis matrimonium aliud

aliud contraheret, & quamvis si reverà prior
 conjux jam fit mortuus matrimonium valeret,
 ut contra Pontium & nostrum Marchant benè
 probat Barbosa cit. c. *Dominus*: cum nihil pla-
 nè juris tunc, vel jus ullum matrimonium ir-
 ritet) omnium tamen consensu matrimonium
 sic dubiè contrahens peccat mortaliter, & ex
 parte sua ab usu matrimonii petendo abstinere
 debet, donec de morte conjugis satis constet,
 uti latè probat Lucius Papa cit. c. *Dominus Nul-*
lus ammodò ad secundas nuptias migrare præs-
umat, donec constet, quòd ab hac vita migrarit u-
xor ejus, si verò aliquis vel aliqua id hactenus
non observavit, & de morte prioris conjugis ad-
huc sibi existimet dubitandum, ei qui ipsi nupsit
(bona fide scilicet) debitum non deneget postu-
lanti, quòd à se tamen noverit nullatenus exigen-
dum. Quòd si post hac de prioris conjugis vita
constiterit, relictis adulterinis complexibus, ad
priorem conjugem revertatur. Et hinc

Econtra, habita quacunque morali certitudi-
 ne, notitia vel præsumptione de obitu absentis
 conjugis, etiam per sententiam judicis, matri-
 moniòque novo quantumvis bona fide contra-
 cto; si tamen reverà adhuc vivit prior conjux,
 matrimonium secundum nullum est ex impe-
 dimento legaminis; ideoque habitâ certâ notitiâ
 de vita prioris conjugis, matrimonio secundo
 simpliciter abstinendum est sique is fortè com-
 pareat, conjugem suam sibi revocare debet,
 Damnata nimis esset hic compensatio.

§3 At quid si deprehendatur tempore secundo matrimonii contracti quidem vixisse adhuc priorem conjugem; modò autem certò constar, vivis excessisse? R. Adhuc deferendus est thorax quia adhuc matrimonium secundum fuit invalidum, & juxta regulam juris: *Non firmatur in actu temporis, quod ab initio non subsistit*: neque nebuluntur ullo jure secundum matrimonium novo consensu validare, si tamen suscepta esset una vel plures proles, omnino convenit, ut confirmetur illud matrimonium, nam hoc facit a meliorem educationem prolis, & multas tria evitandas, etsi non foret necesse ad legitimandam prolem; nam proles nata ex matrimonio bona fide putato legitimo ab utroque conjugum in foro omni legitima habetur.

At quid si è contra de novo contrahens certò crederet, priorem conjugem adhuc vivere, verà tamen jam vità functum? Dicam *sect. 3.* consensu de præsenti nimirum nullum esse matrimonium, si absolutè consentiant; cum impossibile est etiam falso creditorum, nulla fieri, ac esse possit voluntas efficax; validum autem foret, si contraxerunt conditionatè: si jam mortuus esset, si fortè possumus, &c.

§. IX.

PUBLICA HONESTAS.

§4 **I**mpedimentum publicæ honestatis est propinquitas orta ex sponsalibus vel matrimonio rato tantum inter sponsum ex una parte, & consanguineas sponsæ ex altera parte, ac vicissim vi-

¶ versa, &c. jure ecclesiastico dirimens matrimonium contrahendum cum iisdem consanguineis sponsi vel sponsæ, de futuro in primo gradu tantum; de præsentì verò in matrimonio rato usque ad quartum gradum publicæ honestatis gratiâ; quod nimirum parum honestum videatur, ut ij, qui jam matrimonium inter se fide data desponderunt, & maximè de præsentì contraxerunt, deinceps cum alterius utriusque consanguineis publicè contrahant, & commisceantur. Et dicitur etiam in jure ac Trident. mox citando *justitia publicæ honestatis*, quod scilicet videatur justum & æquum, decentiæ ac honestati publicæ congruum, ut inter se non copulentur matrimonio illi, quos impedimentum hoc publicæ honestatis arcet à matrimonio.

Impedimentum hoc dirimens introductum est jure ecclesiastico. *c. Juvenis. c. sponsum de sponsal. & matrimonio, &c. 2. si quis uxorem c. si quis desponsaverit. 27. quest. 2.* & quidem jure illo antiquo extendebatur usque ad quartum gradum, ut nimirum irritum esset matrimonium contractum à sponso, seu viva seu mortua etsi nunquam carnaliter cognitâ sponsâ, cum ejusdem filia, nepte, abnepte, &c. sorore, patruele, consanguinea, &c. item matre, avia, &c. & sic e contra sponsa cum consanguineis sponsi. Idque decernitur *cap. unico de sponsal. in 6.* sive sponsalia valida fuerint, sive invalida ex quacunque causa, præsertim ex defectu consensûs. Verum hoc nimis rigidum antiquum jus correctum

Etum est novo jure Concil. Trident. sess. 24. c. 1. de reformat. matrimon. ira statuente: publicæ honestatis impedimentum ubi sponsalia quæcumque ex causa valida non erunt, sacra Synodus prorsus tollit; ubi autem valida fuerunt, primum gradum non excedat; quoniam in ulterioribus gradibus jam non potest ejusmodi prohibitio dispendio observari. Hæc Concilium: loquitur tamen de solis sponsalibus; nihil de matrimonio rato, ut patebit de utroque pauculis seorsim.

EX SPONSALIBUS.

I EX solis ergo nunc sponsalibus validis ac legitimis oritur hoc impedimentum publicæ honestatis, non item ex quacunque ratione invalidis, ut loquitur Concilium. Ergo ne etiam non ex sponsalibus fictis? R. Ita non oritur, contra Sanchez, & alios probabilissimè docet Repellus apud Gobat, Cas. 17. num. 368. apud probantem; est enim etiam promissio ficta a qua ratione invalida, quippe minimè obligans ad justitiam, sed solum ex virtute fidelitatis externæ qua homo tenetur sua verba conformare facere. Vide dicta de promissione. Adde: hoc impedimentum etiam oriri ex solis sponsalibus absolutis, non item conditionatis de futuro, conditione nondum impleta; sic enim nondum sunt vera sponsalia: at quando conditione impleta transeunt in absoluta, jam primum inducunt hoc impedimentum, ut observant. DD. communiter & infra etiam exemplum dabo.

II. Hoc impedimentum solum oritur inter sponsales.

sponsum & consanguineas sponsæ, ac vicissim, & in primo gradu, non ultra, ut expressè Concilium Ex. g. Titius contraxit sponsalia valida cum Caja ponitur solum impedimentum dirimens, ut non possit matrimonium contrahere validum seu vivente adhuc, seu mortua Caja, cum ejusdem Cajæ matre, sorore; filia, cum omnibus aliis potest; & viceversa, Caja non possit matrimonium contrahere cum patre, fratre, & filio Titii; bene tamen utervis cum aliis consanguineis validè; at stantibus sponsalibus non licitè; nam sponsalia legitime contracta cum una sunt impedimentum impediens respectu cujusvis alterius.

III. Impedimentum hoc ex sponsalibus perpetuum est, ut neque morte alteriusvis sponforum cesset impedimentum dirimens matrimonium contrahendum cum dictis consanguineis sponsi vel sponsæ: ut habetur expressè jure cit. *c. si quis uxorem desponsaverit vel subarrhaverit, quamquam postea superveniente die mortis ejus nequierit eam ducere in uxore, tamen nulli de consanguinitate ejus (modo jure novo in primo gradu tantum) licet accipere eam in conjugem* Idque repetit. *c. sequens* Controversia autem gravissima fuit hætenus: an si sponsalia semel facta valida mutuo consensu vel alia justa causa legitime dissolvantur, cesset hoc impedimentum? cessare docuerunt gravissimi DD. apud Tambur. *cit. c. 11. §. 2. Gobat cas. 15.* Non cessare sine dubio probabilius juriq; conformius

formius docuerunt DD. communiùs cu Sanchez *l. 7. disp. 66. num. 21.* Layman *c. 9.* apud ipsos. Ratio est; quia cum ab initio val fuerunt sponsalia, jam ortum fuit impedimentum: atqui impedimentum semel verè exortum minimè pendet à voluntate sponsorum, eorum libitu permaneat, vel cesset. Deinde morte alterius sponsorum dissolvuntur sponsalia, & tamen tunc non cessat hoc impedimentum: paret ex claris juribus allegatis: ergò licet mutuo consensu solvi possint sponsalia non tamen id cessabit impedimentum. Respondent quidam satis commodè DD. oppositæ sententiæ apud Tambur. & Gobat. cit. ostenduntque eam sententiam probabilem; atque in praxi secutus fuisse aliquos Episcopos ac viros doctissimos. Offerrebat pro ea Declaratio Cardinalium S. Officii; & fateor in duobus casibus me non feci scrupulum poenitentibus; sed quidquid fuerit de illa Declaratione sine dubio non authenticum & sufficiente ad legem statuendam. Jam tamen priorem sententiam prorsus evertit, & certam alteram Sanchezii reddit alia novissima & authentica Declaratio eorundem Eminentissimorum Cardinalium sub Alexandro VIII. apud Prosper. Fagnanum *in c. ad Audientiam De sponsal. & matrimonio.* & Tambur. cit. *c. 9. num. 7.* ubi post narratum casum de Alphonso Rodriguez, qui post sponsalia contracta cum Isabella Ruiz, & in hujus gravi morbo, mutuo optimoque consensu, dissoluta, postea volebat contra-

here cum ejusdem Isabella sorore Maria. Sic habetur:

Subente sanctissimo Domino nostro propositum fuit in sacra Congregatione Concilii, an sponsalibus valide initio contractis, deinde mutuo consensu dissolutis, sit sublatum impedimentum iustitia publica honestatis: & dubio pluries proposito & maturè examinato, tandè sub die 6. Julii anno 1658. Eminentissimi, Patres in antiqua ejusdem Congregationis sententia consentientes censuerunt: non esse sublatum. Cujus sententia una cum rationibus hinc inde deductis & recentibus ejusdem Congregationis in hac materia responsis, facta relatione ad sanctissimum, Sanctitas sua die 10. ejusdem mensis, prædicta Congregationis probavit conclusionem eamque jussit in dubium deinceps non revocari.

Quæres curiosule: nonne jam moveri potest prudens scrupulis illis, qui secuti priorem sententiam tantorum Virorum matrimonium contraxerunt cum sorore v. g. vel filia prioris sponsæ, sponsalibus prioribus solutis? R. Minimè: nam juxta legem *Barbarius ff. De officio Prætoris*. valet quilibet contractus, adeoque etiam maximè matrimonialis, ex allegata, prudenterque credita autoritate legis: atqui qui ex resolutione illorum Episcoporum & tantorum DD. sic matrimonium contraxerunt, id fecerunt ex allegata prudenterque credita autoritate legis, scilicet Declarationis illius quasi habentis auctoritatem legis clarissimè loquentis, etsi reverà

talís non fuerit : ergo valere debuerunt contra-
ctus illi. Denique leges & DD. toti sunt in tu-
do matrimonii bona fide contracti valore, ne
dissolutione gravissima oriantur incommo-
Lege Gobat *cas. 15. toto* de hac re omnium
quos vid. optimè & practicè differentem.

- 58 IV: Ex dictis resolvendi sunt varii casus: his-
hisque similes. 1. Si Sempronius sponsalia con-
traxit cum Titia pura & absoluta, & postea con-
tra fidem priorum sponsalium contraxit cum
ejus consanguinea in primo gradu: Tam spon-
salia, quam matrimonium irritum est ob juri-
tiam publicæ honestatis; nihilominus adhuc
potest, & debet ducere priorem sponsam, non
obstantibus secundis sponsalibus cum consan-
guinea, si copula nulla intercessit: idque non so-
lùm jure novo Trident. quia secunda sponsalia
sunt invalida: sed etiam jure antiquo, ne detur
mutua quasi reactio irritandi inter sponsalia
priora & posteriora. *c. unico. De sponsal. in d.*
2. Si Sempronius priora sponsalia contraxit cum
Titia sub conditione pendente in futurum vel
si parentes consenserit, si Papa dispensaverit
&c. & illa conditione nondùm impleta, abso-
lutè contrahat cum ejus consanguinea, tunc
neutris sponsalibus oritur impedimentum di-
mens: non ex primis; quia ex sponsalibus con-
ditionatis antè eventum conditionis, quia adhuc
sponsalia simpliciter non sunt, non oritur imp-
dimentum hoc, quin saltem validè cum secun-
da contrahere possit: neque ex secundis, utpo-
illuc

illicitis & invalidis contra fidem priorum sponsalium; ex sponsalibus autem invalidis non oritur hoc impedimentum publicæ honestatis, ut dictum. De quo pluribus Sanchez, *l. 7. disp. 61.*

Huc refer casum recentem: quædam voto castitatis adstricta contraxit sponsalia cum Titio, qui re cognita libenter cessit; postea, impetrata dispensatione super voto, contrahit cum ejusdem Titii fratre juniore sponsalia, valebunt matrimonium? *1.* valere dupliciter: & quia prima sponsalia fuerunt invalida, & quia alter cessit. Qod si tamen sponsalia prima fuissent conditionata: si à voto dispensata fuero: post impetratam dispensationem ipso facto fuisset ortum impedimentum dirimens, ideoque matrimonium secutum nullum. *3.* Si Sempronius absolute sibi despondit Titiam, & postea carnaliter cognoscit sororem ejus Cajam: neutram uxorem ducere potest: non Titiam ob impedimentum affinitatis: nec Cajam defloratam ob impedimentum publicæ honestatis. *4.* Si Titius desponsavit sibi Cajam, & hanc uxorem duxit frater ejus Sempronius, matrimonio nondum consummato, Titius, etsi non teneatur ob fractam fidem, adhuc tamen si vult, potest ducere Cajam, quia priora sponsalia ob publicam honestatem annullantia sequens matrimonium, non possunt annullari vicissim à sequenti matrimonio, ut supra notatum. Sed de hoc mox.

EX MATRIMONIO RATO,

591. **E**X matrimonio rato tantum, non consummato, oritur impedimentum publicæ honestatis usque ad quartum gradum inclusivè (sicut ex matrimonio consummato per copulam perfectam oritur aliud impedimentum affinitatis usque ad eundem gradum ut si Titius contraxit matrimonium per verba de præsentibus cum Caja, & nondum consummavit, non poterit tamen idem Titius, seu vivus huc seu mortua Caja, matrimonium contrahere cum ulla ex ejusdem consanguineis usque ad quartum gradum: similiter è contra Caja, seu vivo seu mortuo jam Titio, non poterit nullo ex consanguineis Titii usque ad quartum gradum. Olim quidem jure antiquo utrumque impedimentum & publicæ honestatis ex matrimonio rato, & affinitatis ex matrimonio consummato, sicut & consanguinitatis extenditur usque ad septimum gradum; verum jure Trident. affinitatis & consanguinitatis impedimentis ad quartum gradum restricta intelligitur restrictum etiam à fortiori impedimentum publicæ honestatis.

60 II. Item impedimentum publicæ honestatis oritur ex omni matrimonio rato seu per verba de præsentibus contracto non tantum valido, etiam invalido, præterquam, si esset invalidum defectu ipsius consensus: habetque se nunc eodem modo, quo olim jure veteri: juxta communissimam DD. (uno tamen vel altero apud

rinex cit. reclamante) nam Trident. supra impedimentum hoc ortum ex sponsalibus, solum retrinxit ad primum gradum & sponsalia valida tantum: uti declaravit Pius V. in *Bulla ad Romanum Pontificem spectat. tit. de matrimon. & sponsal. in 7.* Quoad matrimonium autem ratum manet in vigore dispositio juris antiqui, quonascetur hoc impedimentum, etiam si matrimonium fuerit invalidum; dummodò non ex defectu consensus. Quare si matrimonium tuum prius fuit invalidum ex impedimento voti, sacri Ordinis, ligaminis, consanguinitatis, affinitatis, criminis, &c. contraxisti hoc impedimentum, ut nihilominus non possis contrahere cum consanguinea prioris uxoris putatitiæ, neque illa vici'sim cum consanguineis tuis infra quartum gradum.

III. Non autem contraxisti hoc impedimen-
tum, si matrimonium fuit invalidum ex defectu
ipsius consensus, ut si prius matrimonium con-
traxisti cum errore personæ, cum ignorantia
qualitatis servilis, ex metu gravi injuste incusso,
in ebrietate plena, amentia, infantia seu tenera
ætate ante plenum usum rationis; quin etiam in
ætate adulta impuberi matrimonium contra-
ctum est invalidum ex defectu consensus, ideo-
que non contrahis impedimentum hoc publicæ
honestatis ex matrimonio rato usque ad quar-
tum gradum. Attamen quia consensus impube-
rum ex speciali dispositione juris adhuc habet
vim sponsalium, ut infra videbimus, ideo adhuc

contrahis impedimentum publicæ honestatis
ex sponsalibus usque ad primum gradum
tūm : & tandem , matrimonio post pubertatem
adeptam ratificato, etiam impedimentum ex
trimonio rato.

62 IV. Unum & alterum dubium est. Unum
quid si matrimonium sit invalidum ob con-
suetudinem clandestinum, sine Parocho & testibus
tractum? Tunc non contrahi hoc impedimen-
tum cum pluribus tenet Sanchez *lib. 7. de ma-
trimon. disp. 70.* eò quòd sit defectus consensus
quidem sponsalium vim habens. De quo ratio
infra. Sed rectius, adhuc incurri affirmant
etius, Aversa, alii cum Martino Perez *disp. 3.
est. 3.* & noster Herincx *disp. 6. hic, quæ-
stionum. 70.* Ratio bona est; quia reverà illud ma-
trimonium non est invalidum ex defectu con-
sensūs, sed ex defectu solemnitatis à Concilio
Trident. requisitæ: ergò ex alio impedimen-
tū quàm ex defectu consensūs. Sed tu ne cen-
sententiam Sanchez improbabilem, & in
necessitatis pro foro conscientie sequi ne ve-
ris.

63 Alterum : quid si matrimonium ratum
conditionatum sub conditione de futuro
accipio te in meam, si Papa dispensare
et. quamdiu manet conditionatum non patet
hoc impedimentum: at adveniente seu im-
conditione pariet; siquidem teneas sententiam
quòd adveniente conditione statim absque
novo consensu matrimonium fiat ratum. Si

Seç. I. De Impedimentis Matrimonii. 69

rò teneas, requiri novum consensum; tunc ante hunc novum consensum, impleta conditione, solum optinebit vim sponsalium, sicut matrimonia impuberum; ideoque pro tunc pariet tibi solum impedimentum publicæ honestatis ex sponsalibus ad primum gradum; & elicto novo consensu primum erit impedimentum ex matrimonio rato usque ad quartum gradum.

C L A S S I S III.

Impedimentorum.

NIMIA CONJUNCTIO.

Continet quinque impedimenta, cognatio, 64. eaque triplex: Naturalis seu consanguinitas, Legalis, & Spiritualis: affinitas, & scelestæ conjunctio criminis.

S U M M A R I A.

65. Consanguinitas quid;
66. Explicantur ejus lineæ.
67. Quousque, & quo jure dirimat? usque ad n. 71.
71. Affinitas quid, & quotuplex?
72. Ex qua copula, & quando oriatur? usque ad n. 76.
76. Qualis affinitas dirimat matrimonium? ac
79. Quousque, & quo jure?
83. Quo gradu, & quis contrahat impedimentum petendi debitum?
85. Cognatio legalis quid, quotuplex, & inter quos dirimat?
86. Cognatio spiritualis quid, & quotuplex?
87. Qualis, & quo jure dirimat?
89. Quis baptizans eam contrahat?
93. Qualis patrinus eam contrahat?
95. Ad hoc requiritur tactus physicus infantis.

96. Potest tamen quis fieri patrinus per Procuratorem legatum.
 97. Resolvuntur varia.
 99. Impedimentum criminis est quadruplex.
 100. I. Homicidium solum, si quis occidit uxorem suam vel maritum alterius.
 101. Ex prævia conspiratione.
 102. Et intentione contrahendi matrimonium cum.
 103. Exempla.
 104. II. Homicidium cum adulterio jam prius cum alio misso factum cum intentione postea cum ea contrahendi.
 106. III. Adulterium solum cum promissione matrimonii de futuro.
 107. Sive deinde adulterium sit commissum ante, vel promissionem.
 108. Debent tamen ambo, promissio & adulterium facta vivente eodem conjugē.
 109. Debetque illa promissio utrinque esse seria, accepta & absoluta.
 110. Ac adulterium verum, formale, & perfectum.
 111. IV. Adulterium solum cum alio matrimonio tracto.
 113. Quo jure sit inductum hoc impedimentum.

S. X.

CONSANGUINITAS.

65 **S**eu cognatio naturalis vel carnalis definitur *vinculum seu connectio personarum, quæ eodem propinquo stipite seu principio per carnalem generationem descendunt. dicitur Propinquæ quia à stipite valde remoto descendentes, carnales sanguinei non dicuntur; alioquin omnes homines oporteret esse consanguineos, quippe omnes ab eodem stipite seu parente Adamo & Noe descendentes: certè neque à Germanis, neque à Latinis, Italis, Gallis, &c. nisi fortè à Principibus*

bus appellantur consanguinei, vel cognati, qui distant inter se decem vel duodecim gradibus. Quamvis autem Legistæ faciant discrimen inter cognatos & agnatos, sic ut cognati sint illi soli, qui per virilis sexus conjunctionem uniuntur; agnati verò potissimum, qui per fæmineum sexum uniuntur, attamen Theologi communiter promiscuè sumunt pro iisdem. In hac autem consanguinitatis conjunctione seu coordinatione personarum assignatur linea duplex, recta & transversa, & utriusque distincti gradus. Explico prout possum strictissimè pro faciliori & tenaciori memoria.

I. Linea consanguinitatis definitur: *est ordinata connectio personarum consanguinitatem inter se habentium in ordine ad eundem stipitem*, Gradus verò consanguinitatis est *Distantia unius persone ab altera in eadem linea consanguinitatis in ordine ad eundem stipitem*. Stipes autem est illa persona, in qua velut principio originis personæ consanguineæ concurrunt. Linea quoque consanguinitatis duplex est: *Recta* eaque duplex: ascendentium & descendentium; & *transversa*; eaque & æqualis, & inæqualis, Linea lateralis est solum linea recta specialis.

II. Linea recta consanguinitatis ascendentium, *est coordinatio personarum secundum habitudinem ad suum principium originis*, ut pote patrem, matrem, &c.

Linea recta descendentium, *est coordinatio personarum secundum habitudinem principii ad*
indc

indè derivatos utpotè filios, nepotes, &c. *utraque est hæc Regula generalis. Tot sunt gradus in linea recta ascendente vel descendente quot sunt personæ, demptâ unâ, v. g. pater filius, duæ tantum immediatæ personæ, tantum gradu distant; avus & nepos, tres tantum personæ, duobus tantum gradibus distant; seu quod idem est, sunt consanguinei in secundo gradu.*

III. *Linea transversa est coordinatio personarum, quarum neutra vel nulla ab altera, utraque vel omnes ab alio eodem stipite descendunt. Linea transversa æqualis dicitur. Habitat inter personas ab eadem communi stipite æqualiter distantes; ut inter fratres & sorores, patres, & consobrinos. Et pro hac est regula generalis. In linea transversa æquali quot gradibus personæ singulæ distant à communi stipite, totidem distant inter se. Sic fratres & sorores à patre uno tantum gradu distant: patrues & consobrini, cum distant duobus, etiam inter se distant uno aut duobus gradibus, seu quod idem est, sunt consanguinei in primo, vel secundo gradu.*

IV. *Linea transversa inæqualis est Habitat inter personas inæqualiter à communi stipite distantes; utpotè patruus & nepos ex fratre. Pro hac est Regula Generalis. In linea transversa inæquali quot gradibus remotior persona distat à communi stipite, totidem gradibus ipsa persona distat inter se. v. g. Filius tuus proprius & filius fratris*

fratris tui seu neptis ex fratre distant duobus gradibus, seu. ut loquimur, primo gradu in secundum; quia licet filius tuus uno gradu distet à patre, nepos tamen ex fratre distat duobus gradibus. Exempla facilius occurrunt ex pictura, quam Scriptura.

Hic fortè sæpius hæres, & erras in nominibus ejusmodi graduum. ut omnibus omnia fiam, agam paulisper Grammaticastrum. In linea recta, utique intelligis, quid sint ascendendo: Primò *Pater, Mater*. Secundò *Avus, Avia*. Tertiò *Proavus, Proavia*. Quartò *Abavus, Abavia*. Et descendendo: Primò *Filius, filia*. Secundò *nepos, neptis*. Tertiò *Pronepos, proneptis*. Quartò *Abnepos, abneptis*. In Linea transversa ascendendo: Primò Patris frater *Patruus*, patris soror *Amita*, & horum filii *Patruales tui*: Matris frater *Avunculus*, Matris soror *Matertera*, horum filii *cōsobrini tui*. Secundò Avi frater *Magnus Patruus*, Avi soror *Magna amita*: Avix frater *Magnus Avunculus*, Avix soror *Magna Matertera*. Tertiò Proavi frater *Magnus propatruus*, Proavi soror *Magna proamita*: Proavix frater *Magnus Avunculus*, Proavix soror *Magna promatertera*. Et hîc est status; nam Abavi & Abavix fratres & sorores jam ascendunt in gradum quintum. In linea transversa descendendo vix usurpantur nomina propria, sed simpliciter dicuntur: Primò *Frater, Soror*. Secundò horum filii ex fratre vel sorore *nepos vel neptis*. Tertiò horum filii ex fratre vel

forore pronepos, proneptis. Quartò & horum
 hii ex fratre vel sorore abnepos vel abneptis. It
 ergò videndum hoc consanguinitatis impe
 dimentum.

Quousque, & quo jure dirimat.

67 l. **C**onsanguinitas ergò juxta prædictos gra
 dus lineæ rectæ & transversæ æqualis
 inæqualis, est impedimentum dirimens ma
 monium contrahendum inter consanguineos
 re quidem antiquo usq; ad septimum gradum
 1. & sequent. 35. quest. 3. At jure novo restr
 gente semper usque ad quartum inclusive,
 Concil. Lateran. c. 30. relato c. Non debet. De
 Consanguinit. & Affinitate, & novissimè Tri
 dent. sæpè cit. Sess. 24. De reformat. Mat
 mon. Congruè autem Ecclesia ita statuit, tum
 majorem commoditatem humani commerc
 inter fideles, ut per fœdera conjugum inte
 diversas familias magis dilatetur amicitia: tum
 ad majorem cautelam servandæ continentiae in
 ter sanguine junctos, qui frequenter cohab
 tant, & valdè familiares sunt; quia vero memo
 ria hujus propinquitatis faciliùs conservatur us
 que ad quartum gradum, & alioquin pericul
 foret, ne matrimonia nimis frequenter esset
 invalida, si impedimentum longiùs extenderet
 tur, convenienter fuit restrictum usque ad quar
 tum gradum tantum. Sed modò refert nosse
 quo jure hoc impedimentum dirimat in singulis
 gra

gradibus, ut sciamus, in quibus dispensari possit, in quibus non.

II. Probabilissimum est in linea recta jure naturæ divino quemlibet gradum dirimere matrimonium in infinitum, adeo ut si Adam hodie viveret, nullam posset uxorem ducere ex universo mundo, cum omnes fœminæ per lineam rectam ab ipso descendant. Ita Scot. in 4. d. 40. num. 2. cum suis rigidioribus, etiam Herincx l. cit. disp. 6. num. 50. & plurimi alii apud Sanchez hic l. 7. sed repugnantem. Habetur expressè in jure civili *L. Nuptia.* & *L. Jure gentium.* ff. de ritu nuptiarum. Ubi deciditur, inter ascendentes & descendentes in infinitum jure gentium (per quod Juristæ intelligunt etiam jus naturæ) incestuosas nuptias contrahi, easque subsistere non posse. Neque jus hoc videtur correctum jure Canonico determinante hoc impedimentum ad certos gradus; quia nunquam loquitur de linea recta, neque legitur unquam oppositum in praxin fuisse deductum, aut à Pontifice unquam fuisse dispensatum. Ratio patebit mox.

III. Certum est apud omnes, primum gradum lineæ rectæ ipso jure naturæ dirimere matrimonium, puta inter patrem & filiam, matrem & filium. *Omnes.* Et longè veriùs etiam secundum gradum inter avum & neptem, aviam & nepotem, juxta communem DD. apud citatos. De ulterioribus gradibus res incerta est: æquè probabile dirimere solo jure Ecclesiastico.

co. Ita communior DD. cum Sanchez *disp.* Layman. *tratt.* 10. *part.* 4. *c.* 4. Ratio est; quod hoc impedimentum dirimens fundatur in reverentia & verecundia jure naturali specialiter debita principio originis, cui reverentiæ status actus conjugaliter naturaliter repugnat: atque constat naturali ratione, quam maximè repugnare reverentiæ debitæ immediatò principio patri & matri: ergò meritò certum apud omnes inter hos dirimere jure naturæ. Et valde etiam apparet repugnare graviter principio immediato proximo, Avo, Avia; etsi non appareat omnibus, & aliqui negent, præsertim Recentiores, *Perez, Hurtadus, Tambur.* ergo etsi non incertò, propiùs tamen certo est, etiam inter hos repugnare jure naturæ. Jam ulteriùs sensus Scotiac Sequacium, multorùmque aliorum certè probabilissimè apparet; etiam graviter repugnare principio originis ulteriori in tertio, quarto & quocunque gradu; eò quòd omnes ascendentes vocentur, & sint veri parentes respectu descendantium; ideòque eis jure naturæ debetur reverentia eadem, quæ parentibus, & consequenter etiam jure naturæ matrimonium excludat. At aliorum communiori sensu non apparet tam graviter repugnare illis principiis remotioribus, sed semper minùs & minùs, ideòque magis, vel saltem æquè probabile est dirimere solum eòque meritissimo jure Ecclesiastico ob maximam convenientiam naturalem, ideòque impedimentum respectu istorum esse dispensabile.

IV. Etiam primus gradus lineæ transversæ 70
inter fratrem & sororem jure naturæ ac Divino
dirimit matrimonium, excepto casu absolutæ
necessitatis, ut fuit ab initio propagationis ge-
neris humani, cum Adæ & Evæ filii & filia,
adeoque fratres & sorores contrahere & com-
misceri necesse fuit. Ita communis DD. cum
Sanchez & Layman cit. contra non paucos RR.
solum primum gradum lineæ rectæ jure naturæ
dirimere agnoscens: & significat D. August.
l. 15. de Civitat. c. 16. & l. 22. contra Faustum.
c. 35. Colligitur ex communi sensu hominum
etiam gentilium humaniorum à conjugiiis frater-
nis abhorrentium. Certè Abraham *Genes. 12.*
& 20. visus est sibi gentilibus Pharaoni & Abi-
melech sufficienter ostendere, Saram non esse su-
am uxorem, dicendo esse sororem. Ratio om-
nino convincens vix dari potest, non tamen sper-
nenda hæc communis: Quòd juxta instinctum
luminis naturalis frater & soror maximam sibi
debeant reverentiam, cui status conjugalis &
commercium carnale nimium repugnat. Et:
Quòd aliàs natura non satis providisset periculo
continentiæ, si frater & soror non prohiberentur
lege speciali invicem commisceri.

Contrarium tamen, & hos solum jure Ec-
clesiastico à matrimonio arceri docent *Cajeta-*
nus, Pontius, & plures alii; & consequenter ad-
mittere debent, ex causa gravissima posse Ponti-
ficem dispensare, quamvis sit inconveniens.

Sin-

Singulare autem est, quod ex Archidiacono refert Sylvester V. *Papa quast. 17.* Martinus V. de facto dispensasse cum eo, qui cum germana connubium contraxerat, & consummaverat. Quoad reliquos, secundum, tertium & quartum gradum lineæ transversæ, etsi jure naturali adhuc appareat aliqua indecentia, attamen solo Ecclesiastico jure dirimere matrimonium, & ob causam dispensari posse à Pontifice apud omnes in confesso est, & praxis frequentissima demonstrat. In summa. Consanguinitas jure naturæ dirimit matrimonium in primo & secundo gradu lineæ rectæ, & in primo tantum gradu lineæ transversæ, juxta communem Sententiam: in reliquis omnibus, tertio & quarto lineæ rectæ, secundo, tertio & quarto lineæ transversæ solo jure Ecclesiastico.

§. XI.

AFFINITAS.

71 **D**efinitur communiter: *Propinquitās personarum ex copula carnali proveniens.* Sed generaliter nimis; sic enim comprehenderet etiam affinitatem indirectam & per accidens, ut patebit. Propriè ergò solam affinitatem directam & propriè dictam complectendū definitur à Navar. communiter recepto, c. 2. num. 42. *Propinquitās duarum personarum quarum una cum consanguinea alterius habuit copulam carnalem.* Duplex est, una ex toro legitimo in matrimonio, secunda ex toro illegitimo seu copula fornicaria, extra matrimonium.

nium originem trahens, quia enim per talem conjunctionem vel commixtionem seminum fiunt vir & mulier una caro, idque non tantum in toro legitimo, juxta illud Math. 19. *erunt duo in carne una*; sed etiam in copula illegitima seu fornicaria, juxta illud Apostoli 1. *ad Corinth. 6. qui adheret meretrici unum corpus efficitur*. Hinc si Titius & Caja carnaliter cognoscantur, omnes consanguinei Titii eodem gradu, quo sunt ejus consanguinei, fiunt affines Caiæ, & vicissim omnes consanguinei Caiæ fiunt affines Titii. Omissis variis & intricatis regulis passim à summis congestis, necessaria scitu clarè, & quoad fieri potest, castè explicanda sunt. Singulariter & necessariò pro praxi sciendum est.

1. Qualis copula requiratur?

Ad inducendam affinitatem propriè dictam ⁷² & impedimentum dirimens matrimonium requiritur copula carnalis perfecta per se sufficiens ad generationem; nimirum cum immisione & receptione seminis intra vas naturale femineum, juxta communissimam DD. *Ex c. Fraternitati. De eo, qui cognovit*. Ratio est; quia per omnem & solam talem copulam vir & femina fiunt una caro, unumque principium generationis, in qua unitate fundatur propinquitas affinitatis, Dico autem

I. Per omnem: utpotè etiam per copulam habitam cum dormiente, cum ebria, cum insana, cum

cum invita, metu vel vi coacta vel oppressa cum ignorante ius vel factum; per omnem enim ejusmodi copulam verè fit seminum commixtio, una caro, unum principium generationis: idque etiam si foemina invita vel matris semina receptum statim eijceret. Vide Sanchez l. 7. disp. 64.

73 II. *Per solam talem copulam.* Non ergo con-
furgit affinitas & impedimentum hoc inprimis
ex solo matrimonio rato, uti declaravit Pius
suprà, sed aliud publicæ honestatis: deinde, non
ex tactibus quantumvis impudicis, & pollutionibus
quibusvis factis extra vas: non ex copula
sodomitica vel præpostera cum famina
non ex congressu spadonum, qui verum semen
non emittunt, sed solum aliquid simile. At
quid si semen effusum extra vas à matrice attri-
buitur, aut aliqua arte intromittatur, consurgit
affinitas, & impedimentum hoc? Negat quidam
dem Pontius, l. 7. c. 53. cum aliis. Affirmant
autem cum communi Sanchez, disp. 64. n. 1.
jam enim sic adest verissima seminum commixtio

74 III. Non denique consurgit hæc affinitas ex
penetratione vasis famineæ absque emissionem se-
minis, seu ex ipsa copula carnali inchoata, & con-
tinuata, sed abrupta cum effusione naturæ extra
vas, prout frequentissimè faciunt, duplicatâ quæ-
dam malitiâ fornicationis inchoatæ, & mollitudo
completæ, nullo tamen impedimento. Ita con-
tra nonnullos cum innummeris Sanchez. cit. n. 1.
eumque secuti RR. omnes. Sententia receptissima
Rati

Ratio est; quia talis copula non sufficit ad generationem, neque ex ea fiunt una caro, quod valde notent confessarii, & in casu occurrente (sanè frequentius, quàm volent) de hoc modestè inquirent antequam decernant de affinitate & impedimento matrimonii contracto, Addit tamen meritò Sanchez ibidem *num.* 9. hanc doctrinam solum habere locum in foro interno; in externo autem foro præsumi semper, non tamen fuisse vas penetratum, sed etiam semen immissum copulamque perfectam, adeoque affinitatem contractam; & quis vel quæ probabit veritatem oppositam?

IV. Restat aliud acre ac in praxi non inutile dubium. An eadem affinitas oriatur, si solus vir semnavit intra vas, mulier verò suum semen non emittat, quod aliquando in fæmina frigidiori fertur posse contingere. Certè semper præsumi debet, etiam fæminam ipsam seminafse, nisi evidentissimè contrarium constet, ideoque affinitatem esse contractam; tamen pro raro casu duplex est sententia. Oriri tunc affinitatem docet Sanchez *disp.* 46. Bonacina, alii; ex eo, quòd in communiori sententia Aristotelis, Avicennæ, D. Thomæ, & plerorumque Theologorum ac Philosophorum semen fæmineum non sit necessarium ad generationem, esto adjuvet; quare hoc solo viri semine recepto vir & mulier fiunt unum principium generationis. Contrà, non oriri tunc affinitatem docent etiam gravissimi DD. eò, quòd ex Hypocratis

& Medicorum communi sensu censeant etiam semen foemineum necessarium esse ad generationem; quando ergo hoc non adest, vir & mulier non potuerunt fieri unum principium generationis, quod est radix affinitatis, consequenter nec ipsa affinitas orietur. Ita cum alii Martinus Perez *disp.* 31. *Adversa*, Hortado *Dicastil.* alii apud Tambur. *hic tract.* 1. c. 1. §. 4. *num.* 7. & Gobat mox citandus, & probabile censet ipse Sanchez cit. *num.* 19. ac alii citans Diana *part.* 4. *tract.* 2. *resolut.* 53. rursus decem citans *part.* 5. *tract.* 13. *resolut.* 54. quare merito Gobat *cas.* 16. *num.* 38. censet hanc sententiam posse esse usui confessorio pro excusando hoc impedimento affinitatis si foemina fateatur, se habuisse rem cum confessorio guineo marito, ut modestè interroget, an & ipsa seminaverit; atque ex mente Dicastil. *disp.* *dub.* 34. *num.* 357. sufficiet solum quærere: si magnam senserit voluptatem tempore coitus si enim nullam vel levissimam sensit, signum erit, non decidisse semen. Sed de his satis, ut ge citatos.

II. Qualis affinitas dirimit.

76 I. **S**ola affinitas directæ & propriè dicta inter personas virum & foeminam, quæ una cognovit consanguineam alterius, inducit impedimentum dirimens matrimonium inter dictas personas, nihil autem curanda est affinitas alia indirecta impropriè dicta, &, ut vocat Lex

man c. 5. n. 4. *affinitas per accidens* inter conjugum seu copulatorum carnaliter utrinque consanguineos ad invicem, utpote inter consanguineos viri & consanguineos uxoris ad invicem, etsi vulgò vocentur affines. Omnes. & expresse decidit Innocentius III. c. *quòd super. De consanguinit. & affinit.* sic respondens: *Super eo quòd pater & filius, cum matre & filia cognati cum duabus cognatis, avunculus & nepos cum duabus sororibus contrahunt matrimonium; taliter tibi ducimus respondendum: quòd licet omnes consanguinei uxoris sint viri affines, inter consanguineos tamen viri & uxoris nulla prorsus est affinitas contracta, propter quam inter eos matrimonium debeat impediri. Unde esto Regula generalis.*

II. Solus maritus vel carnaliter cognoscens fit affinis omnibus consanguineis uxoris vel carnaliter cognitæ eodem gradu, quo ejus consanguinei sunt: & e contra omnes consanguinei uxoris vel carnaliter cognitæ fiunt affines marito vel carnaliter cognoscenti soli: similiter sola uxor vel carnaliter cognita fit affinis omnibus consanguineis mariti vel carnaliter cognoscentis eodem gradu, quo ejusdem mariti vel carnaliter cognoscentis consanguinei sunt: & hi omnes fiunt affines soli uxori vel carnaliter cognitæ. —Orta ergò quæstione de affinitate inter duas personas, ponantur juxta se invicem, & imprimis quærat: an dictæ personæ antea matrimonio junctæ fuerint, vel carnaliter copu-

lam exercuerint, ne ne? Si neutra carnaliter copulata fuit nulla inter eas potest esse affinitas quare implicat vera affinitas inter duas personas virgines. Si una ex eis copulata fuit alteri personae, v. g. Petrus dicat, se copulatum fuisse Ursulae, siquidem hæc non sit consanguinea alterius feminae nulla rursus affinitas; si verò est consanguinea Annæ in matrimonium ducenda tunc inspiciatur arbor consanguinitatis, & in quo gradu Ursula est consanguinea Annæ (v. g. in primo, si ejus soror, mater, filia: vel in secundo si amita, matertera, neptis) in eodem gradu Anna erit affinis Petro, & aderit impedimentum dirimens matrimonium.

78 III. Manet ergò affinitas propriè dicta in eo solum carnaliter cognoscentem & consanguineos cognita: ac econtrà intra carnaliter copulatam, & consanguineos cognoscentis, & minime descendit, & ascendit inter consanguineos utriusque, adeò ut nullum sit affinitatis impedimentum, patrem & filium ducere viduam matrem, & filiam: duos fratres duas sorores alterius familiæ: aut eundem virum successivè ducere duas viduas, quarum mariti germani fratres fuerunt, quod valde notandum.

IV. Hinc Navarr. *Commentar. De Consanguinitate, Consil. 3.* resolvit, quòd Saturnus potest ducere Pandam viduam Julii, qui prius duxerat Artemisiam sororem Saturni. Similiter Joannes Antonius *C. ut aquensis* mortuam primam uxorem accepit in uxorem Joannem viduam Angelum

qui tertio consanguinitatis gradu junctus fuerat Dianæ primæ uxori ejusdem Joannis Antonii: idque validè, declarante Sacra Congregatione, 16. Decembri, 1596. apud Gallemart in Remissionib. Concil. Trident. prætermis-
sis.

III. Quousque, & quo jure dirimit?

I. **A**ffinitas ex legitimo toro seu copula legitima est impedimentum dirimens matrimonium usque ad quartum gradum inclusive tantum, ita scilicet, ut Titius nec validè, nec licitè possit contrahere matrimonium cum Cajæ uxoris suæ defunctæ consanguineis intra quartum gradum tantum, etiam similiter econtrà; si verò ultra quartum gradum extendatur, nullum erit impedimentum. Sic correcto antiquo jure hoc impedimentum usque ad septimum gradum extendente, expressè *c. non debet. De consanguinitat. & affinitate* Concil. Lateran. itemque Trident. sæpè citatum.

II. Affinitas ex illegitimo toro seu copula fornicaria est impedimentum dirimens matrimonium tantum intra secundum gradum, ita scilicet, ut si Titius fornicatus sit cum Cajâ, solum impediatur matrimonium contrahere cum ejusdem Cajæ consanguineis in primo gradu, scilicet matre, sorore, filia: & in secundo gradu scilicet avia, amita, matertera, & neptibus ex filia, fratre sorore ipsius; item patruelibus, consobrinis, & non ultra: similiter & econtrà com-
putan-

putandum. Sic rursus, correcto veteri jure
nova constitutione Concil. Trident. *sess. 24.*
4. de reformat. matrimon.

81 III. Impedimentum hoc affinitatis dirime
matrimonium inductum esse solo jure Eccle
astico docent DD. communiter cum Sanchez
l. 7. disp. 67. Pontius *l. 7. c. 34.* Herincx *disp.*
6. quest. 7. n. 65. quamvis probabilissimu
sit, affinitatem in primo gradu lineæ rectæ, se
licet inter vitricum & privignam, seu filiam co
jugis vel uxoris ex alio marito, inter novercam
& privignum seu filium mariti ex alia uxore
item inter focerum & nurum seu uxorem fi
dirimere matrimonium ipso jure naturali. Ce
tè Apostolus *1. ad Corinth. 5.* scribit: *omni*
auditur inter vos fornicatio, qualis nec inter ge
tes, ita ut uxorem patris sui aliquis habeat. S.
Respondet: fuisse patris adhuc viventis; im
probabiliter. Quoad cæteros gradus eccl
primum lineæ transversæ videtur certum, dir
mere solo jure Ecclesiastico; unde vidimus la
pè fuisse dispensatum, ut frater duceret uxore
sui fratris defuncti, & sigillatim à Leone X. cu
Henrico VIII. Rege Angliæ, cum Catharina
Hispana prius fratri ejus Arturo nupta, sed ma
trimonio non consummato defuncto.

82 IV. Impedimentum hoc affinitatis sem
ortum perpetuum est. Communissima DD
adeoque etiam si Titii uxor Berta moriatur, pe
feveret tamen Titio affinitas cum omnibus ejus
dem Bertæ consanguineis usque ad quartum
gradum. At.

At, quid si post mortem Bertæ nascatur ex eius sorore v. g. filia, eritne & hæc affinis Titio, ut eam ducere non possit? ratio dubitandi est; quia affinitas oritur ex matrimonio; at mortua Berta non est amplius matrimonium: ergo postea nata ex sorore defunctæ non erit affinis. & absolute quod sic. Communis DD. apud Tambur. *hic tract.* 1. c. 12. §. 1. à n. 10. Ratio est; quia affinitas non solum extenditur ad consanguineos vivos vel natos vivente ipsa uxore, sed etiam ad consanguineos natos post ipsius uxoris mortem; de novo enim nati vere & in omni rigore sunt consanguinei dictæ uxoris quamvis mortuæ: & sanè pater in cælo v. g. existens ut si um filium, suosque nepotes recognoscit etiam filium posthumum, & nepotes descendentes; si ergo postea nati sunt veri consanguinei uxoris Titii, non poterunt non esse affines ipsius Titii.

Ad rationem dubitandi distinguo maj. affinitas non resultat nisi mediante matrimonio, quod aliquando existit, concedo maj. quod nunc semper actu existat, nego maj. & consequentiam. Et ratio à priori est; quia affinitas non oritur ex matrimonio immediate (nam affinitas usque ad secundum gradum contrahitur etiam ex copula fornicaria, quando nullum adest matrimonium) sed oritur immediate ex commixtione corporum semel habita inter virum & mulierem. Quare quamvis per mortem uxoris dissolvatur matrimonium, non tamen tollitur

litur immediata radix affinitatis nimirum: pulam esse habitam inter hunc virum & mulierem; cum factum infectum fieri nequeat; ergo affinitas, quæ ex tali radice nasci debet, morte uxoris impediri non potest.

IV. Affinitas superveniens matrimonio

83 **C**onjugatus committens incestum cum consanguinea conjugis (vel vicissim) idem quæ factus affinis conjugis intra secundum gradum tantum incurrit impedimentum petendi debitum sub mortali, quamvis innocenti petenti debitum reddere possit, & teneatur. Expressè in jure variis textibus. toto titulo, *de eo qui cognovit consanguineam uxoris sue.* Docet communissima DD. etiam quoad reatum sub mortali. Circa quod pro praxi aliqua notanda sunt.

84 1. Solus nocens hanc pœnam ac impedimentum petendi debitum contrahit, qui scilicet vel ipse voluntarium incestum commisit, vel ab altera committeretur spontè consentit; non enim neque hic, neque hæc consentiens debitum petere poterit. Non item incurrit innocens utpotè 1. qui nec commisit, nec consentit, jam insinuatum. 2. Si uxor à sui mariti consanguineo vi oppressa sit; cum nemo suo jure debeat sine sua culpa privari; communis DD. cum Sanchez *l. 1. disp. 30.* Layman *c. 5. num. 3.* At quid si ex metu gravi, sive vir sive famula cogatur.

rogatur talem incestum committere? Adhuc excusari (contra Sanchez & communioem) probabiliter censent Pontius Bonacina, alii cum Tambur. c. 13. §. 3. num. 5. Et ratio est; quia quamvis tunc adhuc peccent mortaliter, Ecclesia tamen pia mater non videtur illum vel illam castigare tantâ pœnâ. 4. Etiam hanc excusationem concedunt, quando adest ignorantia (dummodo non affectata ad liberius peccandum) sive facti, sive juris sive ipsius pœnæ, graves DD. & pluribus allegatis plane docet ipse Sanch. l. 7. disp. 32. num. 43. Nota hoc benè confessarie, & de tribus punctis istis lege Dianam part. 11. tract. 5. resolut. 38.

II. Ratione affinitatis tantum cum conjuge contractæ oritur hæc pœna vel privatio juris petendi debitum. Unde si conjux cum proprio suo consanguineo vel consanguinea incestum committat, etsi peccato graviori, non tamen ideò jure petendi debitum privatur cum nullam exinde affinitatem cum altero conjuge contraxerit, ut ex communi notant Sanchez l. 7. disp. 37. Layman eodem c. 5. num. 5.

III. Nihil refert ad hanc pœnam incurrendam, an occultè commissus, an publicè vel publicatus sit incestus; cum utroque casu affinitas contrahatur cum conjuge, quæ, ut modò dictum, sola causa est cur incestuosus impediatur à petitione debiti, ut contra Sylvestrum, Angelum, & alios docet, communis DD. Sanchez, Layman, alii passim.

IV. Postquam Concil. Trident. cit. in-
dimentum affinitatis ex copula fornicaria
strinxit intra secundum gradum tantum, ead-
restrictio obtineri debet quoad privationem
tendi debitum propter incestum cum conju-
consanguineis commissum. Uti, contra
strum Anglez & paucos alios, docet com-
nissima DD. cum Sanchez, Layman, & aliis.
Ratio est; quia poena illa privationis juris per
debiti incurritur propter crimen incestus;
autem hodie fornicatur cum affine ultra secun-
dum gradum, non committit incestum, sed
simplicem fornicationem, si solutus sit vel vir-
us: vel adulterium, si sit conjugatus. Unde
hanc circumstantiam affinitatis extra secundu-
gradum in confessione explicare non tenetur
ut ex communi notat Sanchez l. 7. disp. 8.
ergo &c.

§. XII.

COGNATIO LEGALIS.

85 **E**st propinquitās personarum ex adoptio-
proveniēns. Adoptio autem est per-
extraneae (quae scilicet non est ex descendē-
bus, etsi alias sit consanguinea) in filium vel
liam, nepotem vel neptem, legitimā assumptā.
Duplex est: Una perfecta adoptio (speciali
mine vocata arrogatio) est, qua Principis
cepto persona extranea sui juris existens in al-
rius velut patriam potestatem familiamque
transfertur, ut instar ejus legitimi filii per omnia
esse incipiat. Altera imperfecta adoptio est

qua persona extranea in parentis sui potestate existens ab alio in filium vel filiam adsciscitur, ita tamen, ut naturalis patris potestate non egrediatur neque patri adoptivo ex testamento necessario succedere debeat, sed tantum jus succedendi ab intestato habeat. Adoptio illa perfecta est impedimentum dirimens matrimonium secundum triplicem modum mox assignandum, originarie quidem jure civili apud Sanchez, & alios. Admisit autem & approbavit Ecclesia partim in Decreto *c. ita diligere 30. q. 3.* partim in Decretal. Titul. speciali, *De Cognatione legali*; 1. In linea legali recta inter adoptantem & descendentes adoptari scilicet ejus filios & nepotes, qui in ejus potestate existunt. 2. In linea legali transversa inter adoptatum & descendentes adoptantis, scilicet legitimos natos & nepotes, qui in ejus adoptantis potestate existunt; non autem contrahit hoc impedimentum adoptatus cum adoptantis filiis illegitimis, cum non censeantur esse in ejus potestate: neque cum aliis filiis vel filiabus adoptivis, neque cum ipsis filiis legitimis, sed jam secundum formam legum emancipatis, ideoque hoc impedimentum temporale est. Ex communi DD. Sanchez, Layman, Tambur, alii passim. 3. Per modum affinitatis inter adoptatum & uxorem adoptantis. *L. Adoptivus. ff. De Ritu Nuptiar.* At verò inter adoptantem & adoptati parentes fratres, sorores nulla legalis cognatio intervenit, juxta communissimam DD. D. Thomas

mas in 4. d. 42. *quest. 2. art. 3. Sylvester*,
var. aliisque congestis Sanchez 7. *disp. 63.*
 16. Layman *cit. c. 4.* Etiam adoptionem
 perfectam & simplicem impedimentum ma-
 trimonio præstare affirmant quidam Antiqui
 Canonistæ, Abbas, Hostiens, alii in *c. Un.*
De cognation. Legali: & Theologi, Sot. Ric.
cit. in 4. d. 42. Sed rectè negat jam commu-
 DD. apud Sanchez & Layman. *cit.* Ratio
 quia impedimentum cognationis legalis in-
 ductum est ob similitudinem, quam filii ad-
 adoptivi gerunt cum filiis naturalibus legitimis;
 lem autem similitudinem filiationis proprie
 gerunt adoptivi ex adoptione simplici & im-
 perfecta tantum; cum in familiam & potestatem
 tris adoptionis non adsciscantur: neque de
 existat ullum jus: ergo &c.

§. XIII.

COGNATIO SPIRITUALIS.

86 **E**ST propinquitās personarum orta ex ad-
 ministracionis vel suscepcionē Sacram-
 Baptismi, vel Confirmationis, inducens imp-
 edimentum dirimens matrimonium. De quo
 to titulo: *De cognat. Spirituali, & in Decret.*
quest. 1. c. Si quis filiastrum. Ejus tres
 species: Paternitas, Compaternitas, & Fra-
 ternitas Spiritualis.

Paternitas est propinquitās inter baptizantem
 vel confirmantem & paternos ex una parte,
 ipsum baptizatum vel confirmatum ex al-
 tra parte, qui proinde respectu illorum dicuntur
 filii, quia per hanc phrasin filiastrum, vel filiastra.

Compaternitas est propinquitas inter baptizantem vel confirmantem & patrilinos ex una parte, & parentes baptizati vel confirmati ex altera parte: & olim etiam extendebatur ad uxores baptizantis, confirmantis & patrilinorum.

Martinus De cognitione spirituali

Fraternitas dicitur propinquitas inter filios carnales baptizantis, confirmantis ac patrilinorum ex una parte, & ipsum baptizatum vel confirmatum ex altera parte. Hæc omnia erant impedimenta dirimentia inter dictas personas omnes, jure antiquo supra allegato. Verum jure novo Concil. Trident. *Sess. 24. cap. 2. De Reformat. Matrimonii* abrogatum est fraternitatis impedimentum, sicut & prædicta extensio ad uxorem baptizantis, confirmantis ac patrilinorum. Textum partim commodius infra citabo propter patrilinos. Nunc breviter.

1. Qualis dirimit, quo Jure?

I. Jure novo sola paternitas & compaternitas seu cognatio spiritualis inter Baptizantem, confirmantem & patrilinos ex una parte, & ipsum baptizatum vel confirmatum, ejusque parentes ex altera parte, est impedimentum dirimens matrimonium contrahendum, non autem dissolvens semel validè contractum. Sic Concilium cit. Certa apud omnes. Ratio sumitur ex aliqua indecentia; quia nimirum & ministrantibus Sacramenta Baptismi & Confirmationis tanquam spiritualibus patribus spiritualis generationis, & patrilinis ad ea Sacramenta assisten-

sistentibus secundum traditionem Ecclesiam magna reverentia debetur, & à filiis sacramenta accipientibus, & ab eorum parentibus carnalibus; ideo in Ecclesia antiquitus constitutum & semper observatum fuit, ut eadem cognatio spiritualis æquè ac carnalis esset impedimentum dirimens matrimonium, quoad corporis mutua quædam subjectio tali reverentiæ repugnans inducitur. Ut patet variis locis Textibus in Decret. & Decretal. allegatis, quia par reverentia non debetur illis filiis carnalibus, meritò Concil. Trident. hoc impedimentum restringens illos excludit.

88 II. In hac cognatione spirituali vides, numerantur gradus aliqui, sicut in cognatione naturali & affinitate, sed solum conjunctio impedimentum inter personas prædictas inducit in perpetuum adeò, ut etiamsi moriatur pater, ratione cujus conjunctio contracta est, ut patet baptizatus confirmatus, eoque ipso mutatur paternitas, non tamen extinguatur conjunctio spiritualis compaternitatis inter baptizatum & paternos ac parentes baptizati. Ex communi Sanchez, l. 7. disp. 54. Quare hoc sensum est commune germanorum axioma: *Kind ist gestorben / die Gevatterschaft ist nicht Ende.*

89 III. Constat apud omnes, hoc impedimentum solum esse inductum jure Ecclesiastico, non autem naturali aut divino, ut clarè insinuat Textus. Quare infidelis seu non baptizatus

quis in casu necessitatis aliquem baptizans non contrahit cognationem spirituales: tum quia talis Ecclesiasticis sanctionibus non obligatur, tum quia ipse per Sacramentum Baptismi in Christo spirituali nondum est genitus, ideo neque cognationem spirituales inter Christi fideles contrahere posse censetur. v. g. Si quis infidelis, qui puellam baptizavit, postea ad fidem convertatur, & baptizetur, non contrahet cognationem spirituales, nec impedimentum dirimens matrimonium, sed cum ipsa puella vel matre ejus contrahere poterit. Communis DD. cum D. Thoma & Scoto. d. 44.

IV. Quid si conjunctio hæc supervenerit matrimonio? jam jam patebit.

II. Quis baptizans contrahit?

Omnis baptizans, non tantum Baptismo solemni, sed etiam Baptismo privato, atque in necessitate, contrahit cognationem & impedimentum dirimens matrimonium contrahendum cum baptizato, ejusque parentibus. Sic enim nimis clarè significant SS. Textus.

§. Idemque à paritate quidam sentiunt de patrino suscipiente in Baptismo privato, etsi minime necessario ullo jure. Sed rectius plurimis citatis negant Sanchez cit. Diana part. 3. pract. 4. resol. 18. & inclinant Suarez, Hurtadus, alii cum Tambur. l. 2. De baptismo. c. 4. §. 3. num. 4. Ratio est, quia jura semper solum loquuntur de suscipiente in Baptismo solemni, seu suscipiente ex instituto Ecclesie; qui autem suscipis

suscipit in Baptismo privato, non suscipit ex
stituto Ecclesiæ; cum de Baptismo privato
ad patrilios nihil ordinaverit Ecclesia, sed
pit ex voluntate propria: ergo de hoc jure
loquuntur. (quod hic incidenter diligenter
ta.) Et hinc fit

90 I. Si sponsus prolem sponsæ suæ baptizet
etiam ob necessitatem, solvuntur sponsalia,
dirimitur matrimonium contrahendum.
post Navar. c. 16. num. 34. & c. 22. num.
ac alios resolvit Layman cit. c. 5. num. 8. in

II. Si conjux prolem conjugis suæ baptizet
vel in Sacramento Baptismi aut Confirmationis
ut patrilios suscipiat in necessitate, nullum
pedimentum contrahit; ut constat expressè
Ad lumina 30. quest. 1. ubi ratio datur:
inculpabile judicandum, quod necessitas int
utpote quia alius baptizans saltem æque aptus
aut alius patrilios nullus adest. Comm
DD. cum Sanchez l. 9. disp. 62. Layman
num. 7.

91 III. Quod si verò extra casum necessitatis
parens prolem conjugis suæ baptizet, vel ex
ramento Baptismi aut Confirmationis suscipiat
inprimis graviter peccat; & merito m
taliter, censet Navar. c. 16. num. 34. Sanchez
cit. disp. 26, num. 1. Layman, alii communiter;
quia id tam severè prohibetur cap. 1. &
eadem. 30. quest. 1. Deinde propter spirituale
cognitionem contractam cum conjugis in
rit impedimentum petendi debitum conjugis

juxta satis communem sententiam DD. cum Sanchez, Layman cit. alii: quanquam hi ipsi probabilem censeant oppositam sententiam Durandi, Coninck, aliorum, quos sequuntur Hurtadus alii cum Tambur. l. 2. de Baptismo. c. 2. §. 2. num. 10. nullum scilicet ex hinc impedimentum oriri; cum id nullo certo jure probari possit: neque in odiosis valeat extensio ab affinitate matrimonio superveniente ad cognationem spirituales, vel aliud impedimentum.

VI. Illud autem certum & expresse responsum ab Alexandro cit. c. si vir. 30. quest. 1. si conjux ex ignorantia juris vel facti prolem conjugis baptizet, aut teneat, nullo impedimento petendi debitum affici. Uti etiam docent Navar. Rodriq. alii cum Sanchez. cit. disp. 22. num. 43. Nec valet hic regula: *Exceptio in uno firmat regulam in aliquo*: quia nulla hic est regula alia pro hoc impedimento in jure.

III. Qualis Patrinus contrahit?

Concil. Trident. Sess. 24. c. 2. De reformat. 92. Matrimon. sic statuit: *Unus tantum, sive vir, sive mulier, juxta sacrorum Canonum instituta, vel ad summum unus & una baptizatus de baptismo suscipiant, inter quos & baptizatum ipsum & ipsius patrem, & matrem: nec non inter baptizantem & baptizatum, baptizatiq; patrem & matrem tantum spiritualis contrahatur cognatio.* Parochus, antequam ad Baptismum conferendum accedat, diligenter ab iis, ad quos spectat, sciscitetur, quem vel quos elegerint, ut baptizatum

ptizatum de sacro fonte suscipiant, &c. Quia alii ultra designatos baptizatum tetigerint, gnationem spirituales nullo pacto contrahunt. Constitutionibus in contrarium facientibus obstantibus. Hæc Concilium, ex quibus alii pro praxi explicanda sunt.

93

I. Ut quis vel quæ patrinus vel patrina & hanc cognationem & impedimentum contrahat, præter designationem faciendam a parentibus vel Curatoribus baptizati, & per eum in defectu horum, ab ipso Parocho, si non datur, ritur imprimis, ut habeat intentionem voluntariam fieri vel suscipiendi aliquem instar patrini etiam citam, vel saltem implicitam, utpote, faciente quod Ecclesia ordinavit: quod alii eo modo faciunt: aut certè exercendi cæremoniam sacramentalis ab Ecclesia institutam; hac intentione hanc contrahit cognationem spirituales, etiam si eam non intendat, etiam si ignoret, imò etiam si eam contrahere positivè nolit; quia cognatio ex ordinatione Ecclesiæ resultat ex ipso actu exercito instar cæremoniæ sacræ, & nullo modo dependet à voluntate exercentis, sicut à aliis impedimentis affinitatis, criminis. Si non habuisset animum exercendi munus patrini tunc enim reverà non esset patrinus, etsi faciendo graviter peccaret, cum Ecclesia requiratur patrinus, utique verum, sub gravi obligatione ut bene notat Tambur. cit. c. 4. §. 3. num. 1. Hac ergò intentione seclusa, nulla contrahitur cognatio, nec consequenter impedimentum

ut si puer vel puella omnino ignoret, quid tali actione agatur, si quis præcise teneret, ne infans cadat, vel ut alteri rem gratam faciat, &c. At quid si per errorem leves filium Titii putans esse filium Sempronii amici tui? Te adhuc cognitionem contrahere docent *Coninck*, *Pontius*, alii. At rectius non contrahere (nisi forte habeas intentionem tenendi hunc, quiscunque offeratur) docent *Sanchez l. 7. disp. 58. num. 7.* *Bona-*
cin. alii cum Tambur. eodem c. 4. §. 4. num. 4. Ratio est; quia per cognitionem illam inducitur obligatio, eaque satis gravis ad susceptum: at non potuit contrahere obligationem ad hunc, quem tenuit, sed ignoravit, & alium putavit; cum nihil sit volitum, nisi cognitum.

II. Quando contra præscriptum Trident. 94
plures duobus assignantur, aut duo viri vel duæ
fœminæ, & omnes admittuntur a Parocho, illi
soli evadunt patrini, & cognati spirituales, qui
intra numerum permissum a Tridentino primi
tangunt, ac suscipiunt infantem, utpote primus
vir, vel prima mulier, aut primus vir & mulier
tantum, reliqui nihil agunt. Ex communi
Suarez hic quæst. 67. art. 8. Sanchez cit. disp. 57.
num. 14. Dicastil. cit. disp. 7. num. 286. Quod
si admissi omnes tangant simul; tunc juxta *Sua-*
rez cit. nullus contrahit cognitionem spiritua-
lem; quia resistit Tridentinum. At juxta *San-*
chez. Dicastil. cit. & alios, omnes contrahunt
cognitionem spirituales; quia Concilium so-
lum videtur prohibere talem concursum, non

irritare actum. Utrumque probabile. C. autem non contrahunt eo casu, nisi quos designatos à parentibus admisit Parochus, sicut illi, quos ultra designatos à parentibus ipse parochus designasset: certò autem illi, quos in effectu parentum Parochus designat. Omnia communi. late Sanchez cit. *num.* 15.

95 III. Requiritur omninò ad hanc cognitionem tactus physicus infantis seu baptismi (itèmq; confirmandi) & non sufficit solà assentia: quin imò requiritur, ut quis vel accipiat infantem, dum super ipsum aqua effunditur, vel certè immediatè accipiat e manu ipsius baptizantis, uti contra *Sotum*, *Lopex*, *Sanch.* alios solà assistentiâ contentos; apud *Sanch.* cit. docet communis DD. cum eodem *Sanch.* l. 7. *disp.* 56. & certum testatur *Perez* l. 29. *sect.* 4. Nam sacri Canones, ipsummetipsi dicunt. semper utuntur his verbis: *tangendi, vandi de sacro fonte, tenendi, suscipiendi* quæ certè tactum physicum, non assistentiam solam important: Et quidem tactum immediatum, ut proinde non fiat patrinus vel patrino vel illa, cui tradit infantem is, qui prior immediatè à baptizante accepit. Uti docent *Sanch.* *Pontius*, *Perez*, *Bonacin.* eosque secutus *D. Stil.* suprà, in specie exprimens commatrem contrahere cognationem spirituales, quam suscipit infantem de manibus compatris, qui prior acceperat à baptizante; quia non censetur suscipere ex Baptismo: atque ita in contingenti

facti expresse declaravit sacra Congregatio S. Officii apud Gallemart. ad Trident. *Seff. 24. c. 2.* & describit Gobat *tract. 2. seu Alphab. baptizant. cas. 17. n. 539.* excipiens tamen, nisi consuetudine antiqua in aliqua Dicecesi (prout testatur de Constantiensi) oppositum introductum esset.

IV. Potest quis patrini munus obire etiam per 96 vicarium, substitutum seu Procuratorem, vel legatum, juxta receptam & notissimam praxin; & tum ipse principalis patrinus per alium baptizatum vel confirmatum tenens cognationem spirituales & impedimentum matrimonii cum baptizato vel confirmato, ejusque parente contrahit. Uti contra *Navar. Sanchez*, ac plures alios apud ipsos, docet jam communis DD. quos citant, & sequuntur Layman *part. 4. c. 8. num. 5.* Pontius *l. 9. de Matrimon. c. 3. num. 10.* Perez *disp. 19. seff. 7.* Tambur. *De baptismo l. 2. c. 4. S. 4. num. 8.* Gobat. *tract. 2. Alphab. baptizant. cas. 17. num. 546.* ferturque saepius declaratum à sacra Congregatione Cardinalium.

Ratio est; quia generalis ista consuetudo in Ecclesia notissima habet vim declarandi legem, & regulam illam juris in 6. *Qui fecit per alium, est perinde, ac si faciat per se ipsum*: At verò substitutus, Procurator &c. tenens, hanc cognationem & impedimentum minimè contrahit; quia is non suo, sed alterius nomine tenens verus patrinus non fit, sed solum veri patrini officio fungitur. Uti contra *Sotum, Toletum,*

Rodrig. & alios docet jam communissimum DD. meique citati omnes: idque expresse declaratum est a S. Congregatione Cardinalium, apud Pontium & Barbosam *De officio. Paroch.* c. 1. num. 15.

97 Quid si ergo rogatus, ut suscipiam e baptisimali infantem Titii, dicam, me suscipi- rum; sed poenitens dicti rogo meum vicari- velit esse patrinus, me libenter daturum p- ptus, qui solent fieri ratione talis actus: acceptat, & praestat libenter, crone ego pa- nus? R. Non eris; quia alter non tuo, aut cu- curatoris nomine, sed jam suo proprio nomi- infantem suscipit, etsi tuo rogatu. Accipe un- & alterum casum.

98 Ordinarius patrinus, qui solet omnes li- beros suscipere, non est domi: ideoque po- latur a me vicarius pro ipso ordinario susce- re sed nesciente alium esse sui vice seu nomi- postulatum patrinum. Uter hic erit patrinus cognationem spiritualem contrahet? R. Ne- non vicarius ille substitutus; quia defuit illi- tentio tenendi suo nomine, & alioquin substi- tus cognationem non contrahit, ut dictum. Non ordinarius meus, quia supponitur fu- fuisse ab ipso facta substitutio; nec tacita hic p- sumptio locum habet; quia agitur de onere obligatione, quam nullus praesumitur sibi vo- imponere.

Rursus, Titius advocatus a parentibus, esset patrinus Cajæ, dignitatem acceptat, &

Eccleſiam cum cæteris vadit, ibi comparet Fri-
 dericus Legionarius Titii, cui hic urbanitatis
 cauſa cedit, permittitque, ut puellam teneat, &
 è fonte levet. Poſt ſedecim annos Titius Ca-
 jam vult ducere, & quærit, an impedimento la-
 bore. Fuit negativa reſolutio; non enim per
 invitationem aut acceptationem contrahitur
 cognatio ſpiritualis, ſed per levationem ex fon-
 te. In hoc ergò caſu non Titius ſed Fridericus
 contraxit cognationem ſpiritualem. *Hic caſus*
fuit ita reſolutus in noſtro (Pragenſi) Conſiſtorio,
me Eminentiffimi Cardinalis ab Harrach vices
gerente, ſic refert Joannes Caramuel in ſua Theo-
logia, num. 553. Cui omninò acquieſco; Titius
 enim non fuit patrinus, quia nec levavit ipſe in-
 fantem: nec Fridericus ejus ſuperior egit procu-
 ratorem: Quia verò Fridericus eum verè tenuit
 Parocho conſentiente & approbante, liberaliter
 ſine dubio præſumpto conſenſu parentis cum
 agatur de favore parentis; nihil obest, quo mi-
 nus dicatur evaſiſſe verus patrinus. Hæc exem-
 pli cauſa pro luce afferenda ad ſimiles caſus ſol-
 vendos.

§. XIV.

C R I M E N.

Impedimentum criminis eſt ſclerata quæ- 99
 dam conjunctio, qua conjux adhuc vivente
 ſua comparte cum alio vel alia de matrimonio
 ineundo cum crimine aliquo conſpirat, propter
 quam ſceleſtam conſpirationem cum tali cri-
 mine oritur impedimentum dirimens matrimo-
 nium

nium inter illas personas sic criminosè contrahentes; & hinc dictum impedimentum criminis. Idque rationabilissimè, ut nimirum vitetur talia crimina, cædes, adulteria inter conjugum hoc modo delinquentibus aufertur spes iter sese contrahendi. Triplex autem vel potius quadruplex reperitur in jure ejusmodi crimina, & inde impedimentum dirimens matrimonium: *primum*: solum homicidium: *secundum*: homicidium cum adulterio: *tertium*: solum adulterium cum promissione matrimonii in futuro post mortem conjugis: aut (claritatis gratiâ rectè aliqui quartum crimen computant) cum actuali contractui matrimonii de præterito utique invalido. Concilium Trident. aliud crimen addidit, quod matrimoniū dirimit, scilicet raptum; sed jam hoc commodius sub classe *sensus insufficientis* computavimus; cum in Concilio eo decreto fuerit, non tam punire raptorem, quam prospicere libertati matrimonii ac consensus voluntarii respectu puellarum.

Primum Crimen.

Solum Homicidium, scilicet uxoricidium vel mariticideum.

100 **Q**uandò quis occidit uxorem suam, vel maritum alterius (aut contra maritum suum vel uxorem alterius) ex prævia conspiratione cum illa vel illo: seu quando ambo machinantur mortem, vel conspirant in mortem uxoris vel mariti, cum intentione, ut illâ peremp-

inter se matrimonium contrahant, effectu secuto est impedimentum dirimens matrimonium inter illos homicidas conspirantes tantum. Omnes claro jure, *c. si quis vivente. 31. quæst. I. c. laudabilem de convers. infidel.* & alibi. Ratio jam indicata est. Conditiones requisitas ad impedimentum incurrendum jam satis expressas breviter explico.

I. Quando quis occidit vel interficit effectu secuto. Non sufficit sola quæcunque attentatio vel machinatio mortis: non vulneratio gravis, mutilatio: intoxicatio, si mors re ipsa non sequatur, ut clarè significatur juribus citatis; nam verba legum, præsertim pœnalia, debent intelligi cum effectu. *c. relatum. de clerico non residente.* Perinde autem est, si quis occidat physicè per se ipsum, ferro, veneno, veneficio, siue per alium moraliter occidat jussione, consilio, suasu, consensu prævio in occisionem suo nomine vel in sui gratiam faciendam, prout manifestè colligitur ex utroque loco juris allegati, non autem sufficere ratihabitionē, dicam mox.

II. *Uxorem suam vel alterius;* perinde enim est, siue occidas tu ipse physicè vel moraliter, siue alter vel altera, tuo consensu vel conspiratione, occidas tuam uxorem, jam enim ambo machinatis mortem uxoris mutua conspiratione. Idemque perinde est, siue vir occidat uxorem, siue uxor, ut æquè frequens, per se vel complicem occidat maritum. Nam sic *c. si quis vivente. & c. laudabilem*, in primo casu expres-

se sermo est de occisione mariti. Et contra pa
cos docet communissima DD. cum Sanchez
7. disp. 78. Layman cit. c. 10. num. 4. op
meque defendit Dicastillus.

101 III. *Ex pravia conspiratione*, scilicet cu
scitu, consensu, consilio, auxilio, vel quali
cooperatione alterius. Quare si unus tantu
vel una, sine conspiratione, consensu vel si
alterius, occidit conjugem, si nihil aliud ad
tur, non nascetur impedimentum, sed super
tes poterunt valide matrimonium contrahere
juxta communem DD. apud citatos, & colligitur
tur, ex eodem c. *laudabilem de convers. in p
lium*. Et nota: *ex pravia conspiratione*; minime
enim sufficit sola ratihabitio occisionis tuo
mine vel in tui gratiam jam factae ab altero
vel altera etiam complice; quia sola ratihabitio
ne hoc impedimentum contrahi, nullo jure co
primitur; neque enim ratihabitio est machinatio
tio mortis, quam jura requirunt, nec praebet oc
casionem caedis, quam jura detestantur; sed
mortem vel caedem jam factam supponit. Com
munissima DD. & citati omnes

102 IV. *Ex intentione contrahendi matrimonium cum illo vel illa*. Ad hoc impedimentum contrahendum necessario requiritur, ut conspiratio illa in mortem conjugis, ac mortis machinatio fiat ex, vel cum intentione contrahendi matrimonium cum illa ipsa vel illo complice, Communissima cum Sanchez disp. 78. num. 13. Layman c. 10. num. 4. Pontius, Perez cit. Et patet eo

ex intentione legis, quæ per hanc pœnam & impedimentum intendit impedire, ne qui vel quæ cupiditate alieni matrimonii occidat propriam, vel alienam conjugem. Quare imprimis, qui alio fine vel motivo, quàm ut matrimonium contrahant, v. g. ex odio, vindicta, vel ne deprehensi in adulterio à marito occidantur, aut de adulterio accusari possint, &c. conjugem communi conspiratione occiderunt, hoc impedimentum non contraherent, uti cum Navar. *l. 4. consil. 1. c. de eo qui duxit.* docet communis DD. ac citati omnes. Item si Titius v. g. suasu vel cooperatione Cajæ occidat uxorem suam, ut ducere possit, non ipsam Cajam, sed aliam quamcunque, vel determinatam hanc Semproniam sceleris ignaram, nihil impediatur Titius, quin postea possit ducere utramlibet, sive Cajam sive Semproniam, modò cum neutra earum ante mortem conjugis mœchatus sit (tunc enim nasceretur secundum crimen) uti ex *Coninck* & aliis resolvit *Layman c. 10. num. 2.* quia non occidit ex intentione contrahendi cum complice seu conspirante. Necesse tamen est, eam intentionem contrahendi cum ipsa complice, fuisse alteri parti manifestatam alioquin non poterit esse conspiratio ex intentione ineundi matrimonium. Sufficit tamen sola intentio seu voluntas contrahendi, neque requiritur promissio, seu ut fides data sit de matrimonio ineundo inter ipsos, prout expressè deciditur. *c. super hoc* eodem titulo. *De eo qui duxit.*

Tam

Tandem in hoc primo crimine, quando in
bo machinati sunt mortem conjugis, non
quiritur adulterium; cum juxta jura allegata
tis sit dicta mutua conspiratio cum occisio
secuta; si autem accedat & adulterium, erit
men mixtum ex primo & secundo, eoque
difficilioris dispensationis, & idè in suppli-
tione necessario explicandum. Declaro hoc
men uno & altero exemplo authentico.

- 103 Jovius uxorem suam adulteram & adulter
odit, & per insidias occidere parat, adulter
adultera id rescientes absque intentione con-
hendi matrimonium, illius mortem machi-
sunt, & secretò occiderunt, postea matrimo-
nium contraxerunt in facie Ecclesiæ. Quæritur
an teneat? & rectè Navar. cit. *Consil. 1.*
nuisse; idcirco, quod ex narratione facti clari-
fit, interfectionem illam nequaquam proveni-
intentione contrahendi inter se post mortem
fi. Sic Doctor Navarrus.

Hortensia juncta matrimonio cum Petro, pe-
petravit adulterium cum Achille, qui gerebat
inimicitias cum Petro, & Hortensia quoque Pet-
oderat; quod ab illo duriter haberetur; inveni-
consilium, ut eum interficiant, quod & factum
est, primâ quidem intentione ulciscendi, quod
oderant, secundariâ contrahendi simul; vel
tem de hac dubitant. Quæritur, an ortum
impedimentum dirimens & quid faciendum,
contraxerunt? Hic sceleratus casus his verbis
propositus fuit Leonardo Lessio in *Auctor. Matrim.*

Matrimonium cas. 10. atque ita sapienter refolvit. 1. Fuisse ortum impedimentum, fi faltem fecundaria intentio fuit pofttea contrahere; quia jura fimpliciter requirunt intentionem illam contrahendi, nec ufquam exprimunt, intentionem illam contrahendi debere efle primariam. 2. Si dubitent, an habuerint eam intentionem fecundariam, debere eos abftinere à matrimonio, eò quòd contracturis debet mortaliter conftare, non fubefle impedimentum, alioquin exponerent fe in periculum fornicationis; atque eo cafu in foro externo omnino præfumptionem efle, adfuiſſe talem intentionem: atqui in foro externo ftatur præfumptione, quando non conftat de oppofita veritate.

Secundum Crimen.

Homicidium cum adulterio.

Quandò folus adulter, comiſſo adulterio, 104 occidit fuam uxorem (aut contra ſola adultera fuum maritum) abſque conſpiratione cum complice, ex intentione tamen perveniendi ad matrimonium cum adultera vel adultero, naſcitur impedimentum criminis dirimens matrimonium contrahendum inter adulteros. Omnes. Conſtat ex *c. Super hoc. c. Significavit nobis. De eo qui duxit.* Idque etiam locum habere, fi adultera ſola ſimili intentione occidat maritum, patet ex ſuprà cit. *c. Si quis vivente. 31. queſt. 1.*

Ad impedimentum ergò hoc contrahendum 105
non

non sufficit sola occisio uxoris vel mariti, requiritur etiam adulterium commissum, occisionem actualem conjugis; siue deinde adulterium antecedit, siue subsequatur machinationem mortis conjugis, dummodò vivente huc conjuge. Communis. *Sanchez*, *Pom. Layman*, alii citati. Ut si venenum propinxi uxori vel marito, aut mandasti sicario, ut occideret Bertam uxorem tuam, & post illud mandatum vel propinationem ante mortem Bertae commisit adulterium cum Caja, confurget in te iudicium: non autem confurgeret, si eundem Caja peccasses primum post mortem Bertae; tunc enim non potuit amplius fieri adulterium: jura autem requirunt occisionem & adulterio. Communis apud citatos. Item requiritur, ut occisio conjugis fiat ex intentione perveniendi ad matrimonium cum adultera colligitur ex motivo juris initio allegati, de quo DD. communiter, Theologi, Jurista, & Mystici. Quare, si occisio vel machinatio uxoris vel mariti fieret ex alio motivo vel gravius cum hac aliave peccandi, vel aliam quocunque foeminam ducendi, non induceretur impedimentum inter adulteros. Advertit tamen bene *Sanchez cit. num. 19.* hanc intentionem semper praesumi in foro externo, quoties quis for vult contrahere cum ea, cum qua commisit adulterium; ideoque idipsum etiam praesumi debet in foro interno in dubio, quando constat opposita veritas, ut paulò supra in-

vi. Non tamen necesse est, ut hæc intentio occi-
foris matrimonii contrahendi sit manifestata
adulteræ cum qua intendit contrahere, ut con-
tra Pontium & alios rectè docet Averſa hic
quæſt. 18. Secl. 4. cum Tambur. *tract. 1. §. 2. n.*
3. Quia in hoc ſecundo crimine non requiritur
conſpiratio duorum, ſicut in primo crimine
præcedente. Quale autem in hoc & ſequenti-
bus criminibus intervenire debeat adulterium,
dicam mox infra *num. 4.*

Tertium Crimen.

*Adulterium ſolum cum promiſſione matri-
monii de futuro.*

QUandò adulter & adultera, ſive ante, ſive 106
poſt adulterium commiſſum promittunt
& fidem dant de matrimonio poſt mortem
conjugis contrahendo, eſt impedimentum diri-
mens matrimonium inter illos contrahentes. Ex
comuni Sententia, ex plurimis ſacris Textibus, c.
Relatum 1. quæſt. 1. c. propoſitum c. Ex literarum.
c. Significasti. c. Peniens. &c. De eo, quid duxit. Ra-
tio rurfus ſemper eadem, nè ſcilicet ob promiſ-
ſionem factam matrimonii contrahendi capteretur
occaſio machinandi mortem alterius conjugis,
inter adulteros. Vides jam in hoc tertio crimine
non requiri occiſionem vel machinationem mor-
tis, ſed ſufficere adulterium, cum promiſſione
matrimonii. Vides etiam, non ſufficere ſolum ad-
ulteriũ, aliòquin omnes adulteri vel adulteræ in-
validè contraherent ſecundas nuptias: Sicut neq;
ſuffi-

sufficit sola promissio futuri matrimonii mortem conjugis, quippe quæ per se loquens spectato jure naturæ illicita non est: attamen accidens, quia tales promissiones solent esse causa multorum malorum; ideo merito *c. Finali*.

De eo, qui duxit, graviter delinquere dicuntur, eisque poenitentia injungi præcipitur, qui matrimonio ligati promittunt alteri matrimonium post mortem conjugis. Et merito Parochi et modi promissionem factam audientes suspicantur, & inquirunt de ulteriori malo. Itaque

- 107 1. Ad hoc impedimentum requiritur & sufficit adulterium simul cum promissione futuri matrimonii, sive adulterium sit commissum ante, sive post promissionem seu fidem datam, ut expresse habetur eodem *c. Finali*. Neque requiritur, ut unum fiat intuitu alterius per modum pacti conditionati, v. g. dicendo: promittam tibi ducendum te, mortua conjugē mea vel tuam, si feceris potestatem corporis; hoc enim nullius est impedimentum, sed sufficit, cum adulterio ante promissionem fieri promissionē matrimonii, eamque promissionem ante adulterium non esse revocata. Si enim revocata antea sit, jam non erit adulterium cum promissione, adeoque nullum amplius impedimentum; at verò si promissio facta post adulterium, etsi ante mortem conjugis revocata sit, impedimentum jam ante contractum per contractum ulterius cum promissione, utique permanens, ut ex communi rectè notat Sanchez cit. *num. 1.* Bonacin. hic *quest. 3. proposit. 2.* alii passim. Hinc ulterius.

II. Requiritur, ut promissio & adulterium¹⁰⁸

vivente eodem conjugē facta sint. Unde si fides data sit sub eodem matrimonio, atque adulterium commissum sub alio matrimonio posteriori; aut contra adulterium commissum sub priori promissio autem facta sub posteriori matrimonio, non erit impedimentum; quia per posterius aliud matrimonium dissoluta est connexio adulterii & promissionis. Ex comūni Sanchez l. 7. disp. 79. Coninck, alii cum Layman c. 10. num. 4. At quid si Titius & Berta bona fide putantes Cajam Titii uxorem jam esse mortuam, sic invicem promiserunt matrimonium; deinde certē cognoscunt eam adhuc vivere, & nihilominus committunt adulterium; Incurruntne hoc impedimentum dirimens? Affirmant simpliciter *Aversa* & *Perez* apud Tamb. hic c. 6. §. 3. n. 11. Sed rectius sic distinguendum: Si Titius & Berta post cognitam vitam Cajæ commiserunt adulterium ex vi promissionis prius factæ, cum spe futuri matrimonii, adhuc sine dubio exsurgit impedimentum; quia sic perseverat promissio facta, & quidem jam sub mala fide, quæ ante erat sub bona fide.

At verò si cognitā Cajæ vitā nihil amplius moveantur promissione prius facta, quam jam tanquam impossibilem factam cessasse & exspirasse apprehendunt; quia nimirum vivente Caja matrimonio jungi non possunt, & tamen committunt adulterium, non contrahent hoc impedimentum; quia sic adulterium hoc non est am-

plius conjunctum cum promissione antea facta
quod valde notandum. Hæc satis de simili
adulterii & promissionis : breviter nunc
dicendum, qualis promissio & quale adulterium
requiratur ad hoc impedimentum eligendo
sententias mitiores pro liberatione eorum.

- 109 III. Requiritur ad promissionem matrimo-
nii ut sit seria seu utrinque serio & ex animo facta
altera parte acceptata, & absoluta. Non
incurritur impedimentum. 1. Si promissio
utraque vel una saltem parte fictè fieret. La-
cit. c. 10. num. 4. Bonacin. Henriq. Diana
contra Sanchez, Perez, Dicastil, & alios. Si
promissio, etsi serio facta ab una parte, ab
altera parte acceptata non sit. Communissima
Sanchez disp. 79. Layman, alii. Quid si
pars taceat? Censebiturne consentire & con-
trahere, sicque impedimentum contrahi? Non
Sanchez cit. Quia sumus, ait, in re nociva ob-
staculum contrahendum. Affirmat Cane-
cum aliis; quia sumus, ait, in re favorabili
matrimonium apprehenditur ab iis ut bonum.
Utrumque probabile censeat Tambur. cit. c. 3.
num. 7. Et ego, nisi de consensu constet
mitiorem sententiam inclino. 3. Si promissio
fiat conditionatè conditione ante mortem
jugis non impleta, ut si dicas adulteræ: pro-
hibeo te de ducere, si pater meus profectus fuerit
ante mortem uxoris pater non profectus
non orietur impedimentum. Sic (contra
Sanchez & alios) Caneus, Layman, Perez disp.

Secl. 4. Tambur cit. *num. 4.* alii. Ratio est; quia promissio conditionata ante conditionē impletā non est simpliciter promissio aut fides data, quā requirunt sacri Canones. 4. Probabiliter etiam requiritur ultra promissionem acceptatam absolutam, etiam repromissio vicissim facta ab altera parte, seu promissio mutua, sicut si contrahere attentarent matrimonium de præsenti in crimine sequenti requiritur mutua promissio & repromissio. Ita post *Henriq. Layman num. 4.* Et si probabilius neget cum pluribus Sanchez *disp. 79. num. 20.* Sed satis sit probabiles opinioniones hujus impedimenti insinuassee, si curiosus es, vel casu urgeris, lege citatos.

IV. Ad contrahendum hoc impedimentum *119* requiritur adulterium verum & formale ex utraque parte seu utrique parti cognitum & perfectè consummatum cum immissione seminis intrā vas naturale. Communis DD. ac citati omnes. Non ergo incurritur hoc impedimentum imprimis, si neutra, vel altera pars nesciat se committere adulterium, ut si puella nesciat hunc virum esse matrimonio ligatum, aut ignoret ejus uxorem adhuc vivere, etsi ignorantia crassa. Sanchez, Coninck, Layman, Perez, alii passim. Et constat expressèc. *Propositum. De, qui duxit.* infra describendo. Et alii Canones requirunt scientiam. Tandè, si reipsa non sit adulterium, sed tantum formaliter per conscientiam erroneam, ut si Titius & Berta putent conjugem alterius adhuc vivere, cum tamen reve-

ra jam obierit : aut putent , esse verum matrimonium illud prius , cum tamen revera ob impedimentum occultum nullum sit. Nam universim liter semper requiritur matrimonium prius se validum , etsi tantum modò ratum , aut divitiò dissolutum. Ut notat Sanchez *disp.* 78. *ne.* Communis apud Tambur. cit. §. 2. 6. Denique non contrahitur impedimentum ob quoscunque tactus & actus impudicos , et pollutionis invicem procuratas , etiam copula inchoatam , &c. Eodem prorsus modo , quod præ dictum de copula requisita ad contrahendum impedimentum affinitatis , hic per omnia applicanda. Ratio omnium est ; qui jura odiosa sunt strictè interpretanda ; ergo in nostro non sunt intelligenda , nisi in adultério perfecto , absoluto , & utrinque consummato.

Crimen quartum.

Adulterium solum cum alio matrimonio contracto.

III Q Uandò adulter vel adultera committit adulterio insuper contrahunt , vel potius contrahere (utiq ; invalidè) attentant matrimonium per verba de præsenti , statim nascitur illud eos impedimentum dirimens , ut deindè , etiam mortua uxore adulteri , vel marito adulteris matrimonium validè contrahere nunquam possint. *Omnes.* Constat variis Capitulis eodem titulo : *De eo , qui duxit.* Et ratio eadem à fortiori ; si enim ob excludendam

caſionem machinandi mortem conjugis ex ſola promiſſione matrimonii cum adulterio naſcitur impedimentum dirimens, multò magis naſcetur ex conſenſu de præſenti cum ſimili adulterio.

Intellige rursùs eadem ratione de adulterio vero, formali, ex utraque parte perfectè conſumato, juxta dicta in crimine præcedent n. *IV.* Declarat authentica ſententia Alexandri III. c. 1. de eo, qui duxit. Sic loquitur: *Propoſitum eſt nobis, quòd quidam vir uxorem habens, ſibi aliam hujusmodi rei inſciam copulaverit, ſed prima mortua diſcedere nititur à ſecunda. Sed licet in Canonibus habeatur, ut nullus copulet matrimonio, quam prius polluerat adulterio, & illam maxime, cui fidem dederat uxore ſua vivente: vel qua machinata ſit in mortem uxoris; quia tamen præſata mulier erat inſcia, quòd ille aliam haberet uxorem viventem; nec dignum eſt, ut præſatus vir, qui ſcienter contra Canones venerat, luctum de ſuo dolo reportet. Conſultationi tuæ taliter reſpondemus: quòd niſi mulier divortium petat, ad petitionem viri non ſunt aliquatenus ſeparandi.* Sic Pontifex, compendio confirmandum ferè omnia dicta.

At, quid ſi tales putantes conjugem jam eſſe mortuam vel mortuum, bona fide contraxerunt matrimonium, poſtea verò cognitò conjugem adhuc vivere, committunt, vel pergunt comittere adulteria, idque quaſi ex vi prioris contractus? Accipe reſponſum Doctoris Navar. ad ſimilem caſum ſibi propoſitum, *conſil. 3. in eundem*

dem titulum: *de eo, qui duxit.* Antonius vi-
te priori uxore, motus rumore mortis ejus,
degebat longè distans ab eo, contraxit cum
ta ignorante Antonium habuisse uxorem, de
jus morte nihil certi constaret: quæ Berta etiã
postquàm deindè cognovit vivere uxorem An-
tonii, perrexit facere Antonio potestatem
corporis. Nunc verò sepulta priori sua uxore
& superstite secunda, quærit Antonius: qui
bi faciendum?

Respondet sapienter Navar. 1. Non pos-
sunt convivere, nisi eliciant novum consensum
quandoquidem matrimonium non valet
vente prima uxore. 2. Licet novum con-
sensus eliciant, attamen fore illicitum ac irritum
nisi accedat dispensatio Pontificis; quando-
dem Berta perrexit carnaliter adhærere Antonio
etiam postquàm cognovit, vivere adhuc uxorem
Antonii. 3. Antonium teneri ducere Bertam
volentem; quia illam ab initio decepit, ut
non contracturam, si cognovisset, esse incertum
an viveret prior uxor. 4. Addit illam renun-
tiationem consensûs debere fieri coram Parocho
& testibus; esto jam præcesserit in facie Ec-
clesiæ matrimonium illud invalidum. Sed de
quarto alibi mitius.

Quo jure inductum hoc impedimentum

113 **C**ertè non jure naturæ vel divino, ut patet
in Davide, qui post adulterium & occisionem
Uriæ duxit ejus uxorem Bethsabeam:

solo Jure Ecclesiastico, locis hætenus allegatis. Undè si duo infideles commisissent tale crimen, postea validè contraherent. Quòd si tamen tale crimen committatur à duobus, quorum unus est fidelis, alter infidelis, non poterit hic alteri post Baptismum jungi matrimonio. Ut certum est apud omnes. Et expresse diciditur. *c. 1. de convers. infidel.* Et si enim ibi sit casus de certa criminis specie, tamen perindè est etiam de aliis speciebus criminis. Ut notat ibidem Glossa. Ràtio est; quia tunc impedimentum ab Ecclesia statutum directè in fidelem, redundat etiam in infidelem. Etenim ad invalidè contrahendum matrimonium satis superque est, quòd alter ex contrahentibus impedimento dirimente alligatus sit. Uti contingit in impedimento voti solemnisi in Professione, &c. quod quamvis in altero tantum reperiatur, matrimonium tamen reddit irritum. Ut excomuni docet Sanchez, *disp. 78.*

Tantem nota semel pro semper, impedimentum hoc criminis tantum dirimere matrimonium contrahendum inter ipsosmet criminosos, qui tale crimen homicidii vel adulterii commiserunt: non item dirimere matrimonium contrahendum cum aliis; imò hodie neque impedire quidem, quamvis hæc ipsa & alia nonnulla crimina jure veteri erant impedimentum impediens seu prohibens matrimonium omne aliud contrahendum, de quo brevi postea.

Supponimus autem semper, sicut generaliter

ad incurrendum quodvis impedimentum
mens, ita & hoc criminis impedimentum,
requiri scientiam talis impedimenti, nec
sare ignorantiam, quod tali crimine contri-
tur impedimentum dirimens, & matrimonium
fiat nullum; quia etiam hoc impedimentum
ab Ecclesia inductum est non præcise in
nam delicti; sed principaliter ad absterren-
homines, ne spe matrimonii crimina com-
tant: prout unanimiter supponunt DD. uni-
si suo loco allegandi; neque ullus hactenus
in dubium revocavit. Novissimè Diana par.
resol. § 1. pro opposita sententia citat *Baucy*
Baucy autem id ex se non asserens citat *Pa-*
dani antiquam sententiam obsoletam, adeo-
hodie nullum probabilitatem afferentem;
tamen nec *Diana*, nec *Baucy* ulla nota-
ciunt oppositam sententiam *Paludini*, ideo-
cum P. Gobat hic cas. 10. num. 202. non
rer illos, qui bona fide contraxerunt ad
impedimento criminis relinquere in bona fide.

CLASSIS IV.

Impedimentorum.

NIMIA DISTANTIA.

Continet duo vel tria ultima impedimen-
ta: *Cultus disparitas: impotentia*, sub qua
tiam comprehenditur impedimentum ætatis.

SUMMARIA.

115. Matrimonium fidelis cum infideli seu non baptizato
nullum est.

117. Valida autem sunt matrimonia Catholicorum cum
hereticis regulariter.
118. Illicita tamen mortaliter per se loquendo.
120. Et prorsus impia cum promissione relinquendi par-
tem prolium in fide heretica.
121. Impotentia coeundi.
123. Quando censeatur adesse, & unde oriatur?
124. Si perpetua sit & incurabilis licet ac antecedens.
125. Dirimit Matrimonium contrahendum tantum.
126. Quid in dubio, an sit perpetua, nec ne?
127. Impotentia superveniens non dissolvit matrimonium
semel contractum.
128. Nulla impotentia temporalis tantum etiam antece-
dens dirimit.
130. Impotentia etatis jure naturæ dirimit solum inter
contrahentes ante sufficientem usum rationis.
131. Jure vero Ecclesiastico dirimit inter impuberes, ma-
sculum scilicet ante 14. & femellam ante 12. annum
impletum.
132. Nisi malitia suppleat etatem.
134. Quoad impotentiam sexus mixti, seu matrimonia
hermaphroditorum ponuntur quatuor casus, usque
ad n. 139.

§. XV.

CULTUS DISPARITAS.

Hoc est: Diversitas Religionis, sed illius
solius, quæ est inter fidelem & infidelem,
seu baptizatum, & non baptizatum est impedi-
mentum dirimens matrimonium inter illos.
Omnium DD. consensu. Id tamen non jure na-
turali aut divino (quidquid nonnulli sine solida
ratione dicant apud Sanchez citandum) sed so-
lo Ecclesiastico, eoque non scripto; non enim
invenies Canonem qui clarè indicet hanc an-
nullationem. Ut latè disputat Sanchez l. 7. disp.
71. sed

71. sed consuetudinario, consuetudine & petuo usu Ecclesiæ approbante. Ut post *chez* & alios communiter, benè probat *disp. 36. sect. I. num. 4.* addens tamen, pro re ex Traditione Apostolica.

116 Certissimum autem est apud omnes, tale matrimonium esse illicitum jure naturali ac no, in lege veteri sæpè gravissimè prohibita ac etiam in nova: 2. *ad Corinth. 6. Nolite* *cere jugum cum infidelibus.* Idque ob periculum perversionis & malæ educationis. Sed de plura dicere nihil opus vel utile. De hæreticis autem dixi primo Præcepto; *Cum de communicatione Catholicorum cum hæreticis.* Ne tamen loco mancus sim, reddo compendio.

Matrimonia Catholicorum cum hæreticis

117 **H**Æc secundum leges Ecclesiæ inita valent, sunt, saltem regulariter. Communis sententia Theologorum (adversus nonnullos Calvinistas) & certa sententia, adeò ut Bellarminus *de concil. c. 4.* expressè dicat, esse errorem in fide si quis asserat, matrimonium catholici cum hæretico esse invalidum. Et ratio est; quia nec naturalis, nec divina, nec Ecclesiastica lex, sed aliò impedimento dirimente, irritat ejusmodi conjugia: neque obstat, quòd hæreticus non credat matrimonium esse Sacramentum; nec aut ratio Sacramenti inter baptizatos non potest separari à contractu legitimo matrimonii, ut multi docent: aut certe regulariter hæretici ipsa non separant cum habent generalem in-

tentio

entione contrahendi matrimonium more
Christiano seu à Christo ordinato in vera Eccle-
sia. Quanquam negari non possit, esse tam per-
versos hæreticos, qui simpliciter nolint contra-
here cum Sacramento vel indissolubiliter: quo
casu matrimonium utique esset nullum; quare
dixi *regulariter*.

II. Illicita mortaliter sunt illa matrimonia, *118*

ut per se loquendo peccent mortaliter catholici
ineuntes matrimonia cum hæreticis: & maxime
catholicæ habentes hæreticis. Ita communis
DD. Catholicorum omnium, & nominatim
mox citand. N. III. & IV. Ratio multiplex est.

1. Quia communicant cum hæreticis in rebus
sacris. 2. Quia ministrant Sacramenta indigno;
quia conjuges sunt hic ministri Sacramenti. 3.
Exponunt se, præsertim mulieres, periculo
apostasiæ. 4. Quia tacite vel expresse solent pro-
mittere, se positive permitturos, ut dimidia pars
liberorum educetur in Religione acatholica. 5.
Deniq; quia valde est credibile, multa ex iis ma-
trimoniis esse jure divino irrita; sicut jam insi-
nuavi. Unde Concilium generale Chalcedonense
can. 13. & Agathense *can. 67.* apud Gratian. *c. non*
oportet. 28. quest. 1. interdicit talia conjugia.

Hinc recte infert Perez *disp. 36. sect. 2. num.*
1. certum esse, jure naturali, divino & Ecclesia-
stico esse irrita per se loquendo sponsalia Catho-
licæ cum hæretico; quia promissio de re turpi
non potest non esse turpis.

III. Illi etiam Catholici vel Catholicæ per se *119*
loquen.

loquendo peccant mortaliter, qui in Urbibus
pagis mixtæ religionis contrahunt cum hæ-
cicis. *Valentia, Bellarmin, Serarius, Coninck-
sus.* alii citati. | *Tanner* tomo 4. disp. 8. qual
num. 99. *Perez* cit. disp. 36. sect. 2. *Bulent*
l. 2. tract. 3. *Jacob Marchant.* in candelab. m.
8. lect. 15. *Gobat casu 9. num. 218.* alii, (C
tra *Azorium* part. 1. l. 8. c. 11. *Sanchez*
disp. 72. consentiente *Laymanno* c. 14. num.
si nullum subfit periculum subversionis,)
tio invicta est, quia illa commixtio non ex-
sed potius firmat rationes num. præcedenti
tas: ergò per se non sunt licita illa connubia
exclusis omnibus illis malis & periculis,
insuper gravis causa, videlicet spes sopiendi
ves discordias, convertendi conjugem ad fidem
&, ut addit *Lessius*, si puella nequeat inter Cat-
licos reperire conjugem paris conditionis. I-
rò quia Germani DD. *Tannerus* & *Lay-*
itèmq; *Marchantius* Belga rectissime testi-
tur, oriri communiter majora mala inde, quàm
bona; idcirco reor esse rarum casum, quo
à parte rei & in individuo licita hæc connubia
meritoque *Tanner*, & *Gobat* cit. monent Do-
minos Parochos, ut quoad possunt, sese opo-
nant talibus conjugiiis, nec assistant, nisi suscep-
ex justa causa & sine morali periculo subver-
nis: nunquam autem, planè nunquam illis, quibus
bus sponsi addunt pactum impium sequens.

120 IV. Prorsus impia & nullo modo vel ca-
licita sunt matrimonia, quibus conjux Catho-
licus

Sect. 1. De Impedimentis matrimonii. 125

licus promittit apertè vel occultè se relicturum partem liberorum sine cultura veræ religionis. Ita docent Navar. l. 1. consil. 1. quest. 25. num. 63. Coninck, disp. 31. dub. 4. Lessius in auctor. v. hereticorum cum catholicis conversatio. c. 33. Tanner cit. Layman cit. tract. 10. part. 4. c. 14. num. 3. Dicastil. disp. 7. num. 705. Marchant cit. Le 7. 1. Manuale Parochor. part. 2. c. 7. num. 5. Perez de matrimonio disp. 36. sect. 2. Gobat cit. num. 221. rationem benè dat Layman cit. *Illud porro apud omnes in confesso est, si matrimonio catholici cum heretica pactum adjiciatur ut liberorum alii, puta masculi patrem fidelem; femellæ verò matrem hereticam sequantur. impium & irritum esse: quandoquidem ad utrumque pertinet cura liberos suos omnes in vera fide ac religione educandi.* Perez autem cit. sic loquitur. *De pactis verò, quæ in istis conjugiiis quandoque ineuntur, ut quidam ex filiis nascituris fidei catholica alii heresi adhareant, certum est, esse prorsus impia & irrita, tum contra jus Ecclesiasticum. c. ex litteris. de convers. infidel. tum contra jus divinum; quoniam parvulis usu rationis carentibus cura parentum ministrare & præbere debet remedia ad salutem necessaria, adeoque filii parvuli instruendi sunt in fide & Religione catholica.* Sic Perez nemine contradicente. Et tandem, neque Deus auctor naturæ, nec Christus auctor Sacramenti instituit matrimonium ad educandos filios diabolo, sed Deo.

Obfer-

Observat tamen sapienter & singulare Tanner. cit. num. 91. in casu, quo matrimonium catholicæ cum hæretico licitum est, tumque commodi & momenti habiturum ad publicum bonum promovendum, nec minus via aut ratio suppedit, quæ à marito impetret liberam facultatem universam prolem catholicæ Religionis cultum educendum, videtur illicitum adjicere cautionem aut exceptionem, ut saltem aliqua pars liberorum, nihil impediante marito, in catholica Religione informetur, nil interim quoad cæteros præjudicando juri catholicæ matris, quæ tunc pro viribus filios omnes in vera Religione instruere. Ita Tanner. ita Gobat; ita ego: & quidni tu quoque? Hinc sumes resolutionem ad evitandum casum. Petrus zelosus Parochus querit in confessione ex muliere, quam ignorat proptam esse viro acatholico, utrum liberos christianè educet? respondet illa, filias quidem ita educo, sed filios viro relinquo; quia sic est in hac patria. Quæritur, an Parochus absolvat talem mulierem? R. Licitè, & illicitè: si mulier dicat, maritum ita invigilantem perversioni liberorum, & hos ita pertinaciter hæerere institutioni paternæ, ut suâ operâ aliud effectura sit, quàm graves dissensiones, et furas in verbera.

Illicitè: si probabilis spes appareat aliorum frugis; peccat quidem illa mulier ex erronea conscientia, si ideo abstineat ab educatione

tholica liberorum, quod in contractu matrimoniali sponderit, se abstenturam; nam (inquit Ulpianus. l. generaliter. ff. de verbis obligator.) *generaliter novimus, turpes stipulationes nullius esse momenti.* Cessabit tamen peccatum, si mulier ob causam aliam modò indicatam abstineat.

§. XVI.

I M P O T E N T I A.

Impotentia coeundi seu exercendi copulam carnalem perfectam perpetua præcedens dirimit matrimonium contrahendum, non dissolvit contractum superveniens, etiam perpetua. Est certissima apud omnes. Et constat toto titulo: *De frigidis & maleficiatis, in 4. Decretal. & 33. quest. 1. in Decreto.* Ratio est; quia contractus matrimonii essentialiter includit obligationem dandi inter se corpus ad copulam carnalem: atque juxta regulas juris: *Impossibile nullum est obligatio.* Et: *Inhabilis ad solvendum, est etiam inhabilis ad promittendum:* ergo talis perpetua impotentia coeundi est impedimentum dirimens seu irritans & annullans matrimonium. Idque non tantum jure Ecclesiastico, sed etiam jure divino & naturali, itaque ex natura rei; nam de jure naturæ est, ut non possis tradere potestatem tui corporis ad actum impossibilem. Quare sive scias, sive nescias tuam impotentiam, si tamen verè impotens sis, impedimento affectus es. Jam termini parum verècundi necessario tamen explicandi sunt.

I. Impotentia coeundi,

122 **N**Am impotentia generandi tantum, seu
 rilitas nullum matrimonio affert imp
 mentum; nunquid enim negabis, sanctos
 chariam & Elisabeth fuisse veros conjuges
 Communissima. Et latè Sanchez l. 7. disp.
 num. 24. Ratio; quia jam adest potestas ad
 principalem immediatum, scilicet perfici
 copulam, etiamsi desit quasi per accidens
 ctus copulæ, scilicet proles; adeoque licet
 non possit haberi finis principalis matrimo
 ni, qui est prolis generatio, habetur tamen finis
 cundarius, qui est remedium concupiscentie
 nam propterea potest maritus commisceri
 jam prægnanti vel partui vicinæ, quamvis
 novo effectu copulæ. An peccet, qui sciens
 volens ducit sterilem, ut sine effectu prolis,
 tum libidine fruatur. Alibi videbimus *con
 debito.*

Petes tamen incidenter. Si mulier po
 quidem sit ad actum conjugalem, nec infan
 da, tamen cum suo vitæ periculo vel cum pro
 morte seu cum abortu semper pariat v. g. vi
 jam experta. An validè & licitè rursus con
 het matrimonium? R. Certò valebit; quia
 potens est ad id, quod essentialiter requiritur
 Certò etiam illicità, si hoc faciat nesciente
 marito; quia illi magnum damnum infert, d
 in re tam gravi eum decipit; ipso autem sciens
 nequaquam peccabit ex hoc capite, quia sciens
 & consentienti non facit injuriam. At vero

alio capite propter periculum & damnum, quod sibi ipsi & proli causat; peccare mortaliter censet *Bossius* apud *Tambur.* cit. tract. 1. c. 13. §. 2. num. 12. Nec excusari posse à fine, remedium adhibendi tentationibus concupiscentiæ; eas enim aliis mediis, orationibus, mortificationibus cum Dei Gratia superari posse. Verum tunc non peccaturam, si marito sciente nubat, æquè probabiliter docent citati, & nos in simili; cum de debito. *Sanchez disp.* 120. quia non facit injuriam nec proli nec sibi. Non proli; quia melius est aliquanto tandem tempore esse, quam nunquam esse, non sibi, quia durum est negare mulieri remedium matrimonii à Christo Domino ad eum finem institutum: & eam compellere ad remedium mortificationis duræ & extraordinariæ; nam neque infirmum, ut vitam seruet, obligamus ad remedium admodum difficile conqui- rendum ac sustinendum.

II. Exercendi copulam perfectam.

Scilicet cum emissionem seminis intra vasa- 123
turale sufficienter ad generationem. Impos-
sibilitas ergò hæc certò adest, quando ex his tri-
bus aliquid deest: potentia penetrandi vasis: po-
tentia emittendi verum semen; potentia illud
immitendi intra vas. Adeoq; ex parte virorum
ex multiplici capite oriri potest, utpotè primò;
quia eunuchus; 2. quia naturâ frigidus verò se-
mine omninò caret, aut sufficiens ad generatio-
nem non affert; 3. quia nimis calidus naturâ, ut

semper totum semen effundat, priusquam erigatur vas naturale; 4. quia naturæ nimis debile membrum ad copulam sufficienter non erigitur; 5. quia membro nimis brevi, aut contra naturam grasso vel improporcionado: atque etiam si in se non sit impotens respectu omnium, modo sit impotens respectu hujus certæ personæ, quæ qua actum perfectum copulæ exercere nunquam possit, erit impedimentum dirimens matrimonium contrahendum, adeoque dissolvens nullum contractum cum illa certa persona; etsi non impediatur ab omni alio matrimonio, sed alii sibi proportionatam ducere possit: quo casu dicitur *impotentia respectiva*. Cum autem est impotens respectu omnium, dicitur *impotentia absoluta*. Ex parte fœminæ plerumque obstat cœcitas tantum, aut absoluta, aut respectiva respectu talis viri. Unde generaliter à communibus contingentibus in jure impotentes, viri quidem vocantur *frigidi*, fœminæ *arctæ*. Et pro cœcitate notat Sanchez l. 9. disp. 7. quod licet mulier non possit unquam retinere semen, nihilominus subsistit matrimonium; quia antequam fiat expulsio copula jam perfecta fuit. Et hinc evnuchi, quodammodo utroque testiculo carentes, cum ex Medicorum omnium sententia verum semen emittere nequeant, invalidè contrahunt matrimonium Communissima. Uti declaravit Sixtus V. apud Sanchez disp. 92. & Perez disp. 37. At vero qui alioquin sanis & integris virilibus uno tantum testiculo caret, certum est, esse potentem.

ad verum semen emittendum, ideoque etiam ad matrimonium contrahendum.

Senes decrepiti, ita debiles ut nunquam possint actum conjugalem consummare, invalidè contrahunt matrimonium; quia jam ejusmodi potentia esset in futurum perpetua. Communis DD. cum Sanchez *disp.* 92. *num.* 70. Bonacina *hic quest.* 3. *proposit.* 13. Contra tamen, etiam hos senes validè contrahere, docet *Henric.* apud *Bonacin.* cit. eò quòd illa sit impotentia per accidens, cum semper retineant antea habitam potentiam suam intrinsecam seminandi. Opinionem hanc multi sequuntur RR. saltem post factum: ut ejusmodi connubia jam contracta tanquam invalida dissolvi non debeant, dummodo post triennalem experientiam deinceps castè vivant, juxta dicenda inferius. Et ego in contingentia facti consultus semel tantum sic fieri permisi. Certum autem est quantumvis senes & decrepitos validè contrahere matrimonium, si per medicamenta vel qualitatem ciborum possint fieri sufficientes ad copulam conjugalem; eo ipso enim impotentia erit temporalis tantum. Insuper Pontius apud *Dianam part.* 4. *tract.* 4. *resol.* 75. etiam post Bullam Sixti V. docet spadones, senes & quosque impotentes posse contrahere matrimonium cum impedimentis consciis, non ad usum matrimonii, sed ad societatem vitæ & castè vivendum per modum fratris & sororis. Quam sententiam probabilem censet, & latè defendit *Diana* cit. Verum eam

acriter impugnant alii DD. communissime, & oppositam sententiam negativam Sanchez *l. 3. disp. 97.* vocant certissimam Dicastil. *disp. dub. 43.* omninò veram : Tanner. *disp. 9. q. 4. num. 136.* certam : Perez *disp. 37. Sect. 1.* communem sensum totius scholæ, idémque sentiunt *Hurtadus* cum *Tambur.* cit. §. 2. *num. 1.* Gobat *cas. 13. num. 547.* & præter rationem latè videndas apud citatos sufficit Bulla Sixtina absolute definit : impotentiam esse impedimentum dirimens matrimonium, & nihil obstitit quoad hunc vel illum usum.

III. Perpetua.

124 **P**Erinde est, quòd hæc impotentia copulæ perpetua oriatur ex causis naturalibus, in exemplis allatis, sive ex maleficio per magicas incantationes, dummodò talis sit, ut neque medicinâ, neque ordinariis Ecclesiæ exorcismis tolli unquam licite possit. Esto 1. tolli possit per medium valdè difficile & periculosa vitæ vel gravis morbi, v. g. arctitudo foeminae per incisionem periculosam, &c. adhuc censetur impotentia incurabilis, ut nec mulier teneatur pati, nec vir eventum incisionis expectare, sed petita solutione matrimonii, tanquam impotens conjux potens ad alias nuptias licite transire possit. Ut ex communi latè probat Sanchez *7. disp. 93. num. 20. 2.* Estò etiam impotentia tolli possit per media illicita v. g. incantationem magicam : vel maleficium ligaminis ali-

novo maleficio, &c. adhuc cenfetur incurabilis; quia quod jure (feu licitè) non possumus, abfolutè non poffe cenfemur. 3. Efto etiam per miraculum tolli poffit, adhuc tamen naturaliter manet impotentia perpetua & dirimens; unde fi conjux cum perpetua impotentia contrahens, poftèa per miraculum fanetur, nihilominus matrimonium femel irritè contractum, irritum manet, neque conualefcet, nifi novo confenfu privatim contrahant. Omnia ex communi Sanchez cit. *Layman. c. 11.* alii paffim. Aliud eft, fi impotentia maleficata fanetur ordinariis Ecclefie exorcismis vel mediis fpiritualibus, tunc enim fanitas non cenfetur miraculofa, quippè medio ordinario procurata, & hoc ipfo conftat impotentiam non fuiſſe perpetuam, fed temporalem, quippe ordinario medio curabilem; ideòque matrimonium ab initio valuiſſe. Ut colligitur ex *c. Ultimo. 33. quaft. 1. & c. Fraternitatis. De frigidis.*

Denique licèt conftitutus in mortis periculo validè matrimonium contrahat, & quandoque etiam licitè, utpotè ducendo concubinam ad effectum meretricium emendandum, vel ad prolem legitimandam; quia talis habet potentiam exercendi copulam, etſi hic & nunc per accidens impeditam. Communis DD. cum Sanchez *l. 7. diſp. 205.* Tamen ſi in tali, ex vi morbi vel aliundè potentia generativa totaliter deſtructa vel perpetuò impedita fuiſſet, ut nullo medio ordinario reparari poſſet, ſimpliciter talis homo

impotens censetur, & ineptus ad matrimonium contrahendum, & sic contractum, etsi is postea convalescat & diutius vivat, irritum est & nullum. Ut rectè monet Coninck *disp. 2. dub. 7.* & ex eo Layman cit. *c. 11. num. 4.*

IV. Dirimit matrimonium contrahendum tantum.

125 **I**mpotentia ejusmodi perpetua antecedens matrimonium, quæ scilicet jam existeret tempore, quo matrimonium contrahebatur, dirimit matrimonium contrahendum. Ideoque quamprimum constat medicorum vel magistrorum judicio matrimonium cum impotentia perpetua contractum esse, statim separandi conjugum putatitii, potenti libertas aliter contrahendi permittenda. Insuper in dubio: utrum impotentia fuerit reverà contracta ante matrimonium, vel postea secuta? ex communione probabilius docent Abbas in cit. *c. Fraternitatis* & Layman. *c. 11. num. 6.* præsumendum esse, quòd impotentia antecesserit; si enim nunquam copula exerceri potuit, & nullis indicibus constet, quandò impotentia contracta sit, præsumitur jam ante matrimonium existisse, ideoque fuisse illud irritum. Idque ego cum Gobat *cap. 18. num. 432.* verum credo, si impotentia provenit ex causis naturalibus; at verò si provenit ex maleficio, res valdè perplexa & minimè tuta est, ut separentur tales conjuges. Ut fatetur Dica- *stil. disp. 7. dub. 49.* adhuc tamen concedens, posse

posse in dubio præsumi jam præcessisse, eò quòd hoc malum soleat immitti in eum finem, ut matrimonium dissolvatur. Sed hoc ipsum valdè incertum est, quin potius videntur eo maleficio conjuges velle perpetuò affligere malefici homines. Hoc ultimum solatium potest esse confessariis notandum, quòd nobiles DD. afferant matrimonium dirimi per impedimentum superveniens matrimonio rato tantum, sed nondum consummato, quale semper erit in proposito; nam post consummationem nihil amplius dirimere certum est apud omnes. Insuper aliqua adnotanda sunt pro praxi non in frequenti.

I. Cum constat quidem impotentiam fuisse 126 antecedentem, at dubium est, vel non satis constet, an ea impotentia perpetua sit, vel temporalis, non statim dirimere matrimonium, sed utendum est privilegio juris *c. Laudabilem. De frigidis & maleficiat.* Quo conceditur ipsis trienne spatium ad experiendum, quo sine emendatione elapso, tandem separandi sunt, datâ licentiâ conjugis potenti ad alias nuptias transeundi, Authoritate tamen Ecclesiæ ob scandala vel pericula & varia mala evitanda. Quòd si tamen fraternæ charitatis vinculo constricti, ut frater & soror cohabitare consentiant, abstinentes ab omni carnis copula & impudicitia, id quidem eis jure permissum, sed sæpè non consultum est ob periculum incontinentiæ ex parte conjugis potentis.

II. Matrimonium semel ratum, licèt nun- 127
I 4 quàm

quam consummatum, nulla postea superveniente impotentia dirimitur, ut significatur *qui 32. quest. 7.* quoad matrimonium consummatum certissimum est; quoad ratum omnino communis DD. cum D. *Bonavent.* *Richardo*, aliis *in 4. d. 34.* & *Sanchez l. 7. c. 102.* Ratio est; quia potestas semel data perveniente impedimento usus, non irritatur, at in matrimonio rato jam data est potestas conjugum, &c. At tamen iis conjugibus, quibus matrimonium impedimentum advenit, sunt tactus & oscula ad declarandum affectionem conjugalem vel ad sedandam non nihil concupiscentiam, dummodò absit periculum pollutionis, etiam ligatis semper illicitæ. Imò quod diu probabilis spes superest copulam aliquam perficiendi, concessum est talibus copulam carnari, etsi præter intentionem pollutio seu emissio totius seminis extra vas contingat. Ut communi docet *Navar. c. 22. num. 60.* *Sanchez. Layman.* cit. Insuper, nondum quidam legi, sed vir magnus, in praxi versatissimus matrimonii consulenti respondit. Quòd si ex tali impedimento superveniente; v. g. si uxor post puerperium destructa & arcta facta sit, & absque periculo secari nequeat, si saltem pars seminis subintrare possit, posse se excitare applicando, etsi major pars seminis effundatur, dummodò aliquid intret, prout regulariter fit attrahente matrice, sic enim in sequenti puerperio fortè remedium inveniatur.

III. Nulla impotentia corporalis tantum, c-128

tiam antecedens, dirimit matrimonium, nisi jure Ecclesiastico in ætate impuberi, de quo mox infra. Ita omnes, teste Sanchez l. 7. disp. 92. num. 5. Sic enim definitum est c. fraternitatis. eodem titulo: Neque enim de ratione matrimonii est, ut possit semper haberi copula perfecta, sed, ut aliquando. Quid si autem laborans impotentia temporali nihil dicat de hoc vitio alteri parti, an non sufficiat hæc deceptio ad dissolvendum matrimonium? R. Esse rem dubiam. Sufficere negat Sanchez, cit. Concedit Sor. Henric. cit. alii apud ipsum. Utere Sententiâ pro re nata. Cæterum quando impotentia habendi copulam tolli potest sine periculo mortis vel gravis morbi, tenetur impotens admittere remedia naturalia v. g. mulier arcta incisionem non periculosam medicorum judicio. Sanchez, Bonacin. alii communiter; quia hoc est necessarium ad copulam, cujus potestatem transfudit in maritum. At quid si nolit pati incisionem, valebitne matrimonium? Res rursus dubia. Bonacin. ex communi dicit valere; at valere negat Basilus Pontius de Matrimonio l. 7. c. 62. cum Diana part. 3. tract. 4. resol. 201. ideoque mulierem compellendam ad incisionem non periculosam. Rursus utere iterum sententiâ pro re nata.

IV. Dictum est jam conjuges impotentia 129

horantes, non propriâ, sed judicis Ecclesiastici autoritate separari debere ob fraudes, scandala aliâq; incommoda evitanda. At quid si postea

comperiatur fuisse erratum in iudicio, prax
non raro evenit? R.. reintegrandum erit non
prius matrimonium (nisi conjux alter non tiam
scelere alteri adhæserit; tunc enim ad coha nis
tionem tori conjux innoxens admittere non
tur, sed jure repellere potest. Ut habetur
dem *c. Fraternitatis. eodem titulo.*) Adeoque
posterius matrimonium quodcunque, etiam
licentia judicis Ecclesiastici contractum, d
vendum est. Prout dicitur famosissimo
casu latè descripto *c. Littera, De frigidis.*
declaratione & confirmatione dictorum de
compendiò.

Mulier O nupsit Viro P. cum quo multo
nos morata non potuit ab ipso propter
rudinem carnaliter cognosci; quare præ
probationibus arctitudinis, quas jam pri
expressi, celebratum fuit divortium. Eo
brato mulier O emisit suasu Episcopi Alti
rensis Ordinarii sui votum continentiae per
tuz. Vir P. cupiens fieri pater duxit aliam
rem; contigit autem postea, quod mulier
nit, qui feras hujusmodi referavit, & abj
continentiam, quam promiserat, supern
viro G. Interrogatus Innocentius III. rescrip
Hæc secunda posteriora matrimonia esse dil
venda, & redeundum ad primum, nisi hunc
ditū impediret vel votum solemne mulieris,
fornicatio viri. Ad hoc impotentiae impe
mentum reducuntur alia duo, ætatis impub
& Sexus mixti. Expedio strictim non tam
prax

praxi, quæ certè rata est, quam ob vexamina non tantum in ordine ad matrimonium, sed etiam ad sacros Ordines, & Professionem Religionis; præsertim quoad hermaphroditos.

V. Impotentia ætatis.

Jure naturæ quidem impedimentum dirimens matrimonium esset tantum ætas indidrecta, seu illa ætas impubes, quæ est destituta usu rationis sufficientis ad hunc contractum, præsertim nunc sacramentalem ineundum, prout infra de sponsalibus declarabit, Adeò ut spectato solo jure naturæ etiam impuberes usum rationis consecuti validè matrimonium contrahant, etsi defacto adhuc impotentes sint, cum eorum impotentia naturalis & temporalis sit, non perpetua. Undè inter infideles, si cætera non desint, valeret ejusmodi matrimonium impuberum, nimirum tanquam exercendum tempore suo.

II. Jure autem Ecclesiastico ætas impubes, scilicet masculi ante decimum quartum, & femellæ ante duodecimum annum impletum, tanquam inhabilium ad matrimonium contrahendum declaratorum, est impedimentum dirimens matrimonium contrahendum, nisi ob urgentissimam causam dispensatio fiat à solo suo Pontifice. c. Continebatur, c. Attestabatur. c. Ubi. c. Ultimo De Desponsatione impuberum. Et communissima DD. Ratio est; quòd Ecclesia pro inconvenienti habeat matrimonium contrahi

trahi ab iis, qui nondum pubertatem & quo-
 di potentiam affecuti sunt: atqui pubertas imp-
 nerandi potentia plerumq; prædicta atagiti-
 sculi & famellæ contingit; ergo ea tantu-
 tate, non ante, matrimonium contrahentel-
 sunt, eosque sic posse justè decretum est. tem-
 re seclusa dispensatione peccare mortaliter usum
 puberes matrimonium contrahentes, exsp-
 multi apud Sanchez cit. *disp.* 7. Ipse tamen ten-
 aliis æquè probabiliter negat; quia ejusmodi mo-
 trimonia videntur dissimulare sacri Canonon-
 illa interpretantur valere tanquam sponsa Et d-
 futuro; ut *sect. sequent.* indicabimus nien-

132 III. Excipit ipsum jus casum, quo malitine.
plet atatem; si nimirum certis indiciis ostenditur,
 tur, puerum & puellam ante dictam ætatem
 usum rationis ad eum contractum ineun-
 sufficientem, & etiam pubertatem seu carnalis
 carnalis potentiam affecutos esse; tunc etiam ma-
 trimonio repellendi non sunt. Ut hæc sci-
c. de illis. 2. &c. Ultimò De desponsatione
puerum. Certè D. Gregor. l. 4. *Dialogor.*
 narrat, suo tempore puerum novem annos
 nutricem suam imprægnasse. Quo casu
 centia Episcopi ob gravem & urgentissimam
 causam (ait Sanchez l. 7. *disp.* 120.) & valde
 & licitum erit ejusmodi matrimonium in-
 beris? ait verò sine licentiâ Episcopi & sine
 causa contrahens matrimonium, etsi va-
 contrahat, peccare tamen mortaliter, post
var. Sylvestrum & alios indicat Sanchez ibi-

Cap. 2. num. 2. Quia jam fit verum matrimonium, & quod Ecclesia fieri graviter prohibet ob illud impubertas impubertatis tempus, nisi ob gravem causam legitime approbatur utique ab Episcopo.

IV. Econtra si contingat masculum vel foemellam etiam post praedictam pubertatis aetatem ob naturae imbecillitatem inhabiles esse ad contrahendum matrimonii, tunc plena pubertatis aetas expectanda est, quae secundum jura contingere solet tamen censetur masculis decimo octavo, foemellis decimo quarto anno sive ad contrahendum, sive jam contracto, ad consummandum matrimonium. Et deinceps conceditur spatium triennii ad expediendum, utrum impotentia perpetua sit, nec noceat. Ut cum communi docet Sanchez cit. cum Coninck *disp. 31 dub. 7. num. 84.* Layman *c. 12. num. 2.* Qui omnes recte admonent, universim in consilium non esse, ut in tenera & adhuc infirma seu imma aetate puer cum foemella copuletur, eo quod tunc matres in partu periclitari, & proles infirmæ nasci soleant.

VI. Impotentia Sexus mixti. Matrimonia hermaphroditorum.

Certum apud omnes, eum, qui habet duplicem sexum, & secundum unum est impotens, non posse contrahere, nisi secundum sexum, quo est potens: & nullo modo, si neutro sexu sit potens, sicut &, si nullum perfectum sexum habet, raro non tamen nunquam viso monstro. Jam quoad reliqua pono quatuor casus.

I. Qui-

- 135 I. Quidam habet duos sexus, & in utroque potens est, sed inæqualiter. Quid juris? pro
quidem prævaleat sexus foemineus, reputatur ma
mulier. Unde non potest validè Ordines val
perire, nec profiteri in Religione virorum. Per
uxorem ducere, sed bene nubere marito. ma
Tambur. c. 13. §. 2. num. 27. merito etiam tar
concederet talem fieri monialem propter inco
aliqualem potentiam sexus masculini. Sexu
prævaleat sexus masculinus, mas reputabitur gre
ut talis matrimonium inire potest, non per
ri in Religione Monialium nec nubere viru
lidè tamen suscipere sacros Ordines, sed run
quia ut monstrosus irregularis est. De quo iuri
136 II. quidam post probationem Medici vali
& matronarum peritarum secundum utrumq
sexum est æqualiter potens: quid juris? hun
matrimonium contrahere potest secundum rō n
lum sexum, quem elegerit, quo electo peccat lum
mortaliter, si fortè alio uti velit. Imò Paro fœr
hujus matrimonio assistere non debet, nisi alio
etiam electionem coram iudice ecclesiastico erat
ciat, eamque sub juramento. Sanchez l. 7. salt
106. Pontius l. 7. c. 65. num. 8. Unde si re ja
tua conjuge, viduus remaneat, licet validè tuit
traheret secundum alium sexum, electionem C
etiam mutando, peccaret tamen mortaliter I4.
tra juramentum, imò etiam secluso jurame null
secundum Sanchez, & alios; quod tamen rio
mum neget Hurtadus apud Tambur. cit. fess
29. in fine. Hinc duos hermaphroditos qui

ter potentes in utroque sexu non posse ad usum promiscuum utriusque sexus, hoc est, modò masculinum, modò fœmineum, nec licitè, nec validè contrahere matrimonium, benè probat *Perez disp. 37. sect. 15.* quia illa essent quasi duo matrimonia, quod videtur abhorrere ab ipsa natura rationali ob majorem rationem, majoraque incommoda. Talis æqualiter potens in utroque sexu nec mulierum, nec virorum Religionem ingredi valet, nec Ordines validè vel licitè suscipere potest. Ut latè prosequitur *Sanchez cit.*

III. Quædam conjugata incipit esse vir promumpente natura in sexum masculinum. Quid juris? *xy.* Si maneat in illa etiam sexus fœmineus, validum fuit matrimonium, ipsaque tenetur hunc sexum in usum matrimonii retinere; si verò non remaneat, matrimonium ab initio nullum fuit, & nunc esset invalidum; quia sexus ille fœmineus, in quo contraxit, non erat perpetuus, alioquin ineptus ad matrimonium illud. Non erat perpetuus, quia latebat in illa sexus virilis saltem in dispositione corporis, qui suo tempore jam erupit; sola ergò bona fide hætenus potuit uti matrimonio.

Ob similem rationem rectè docet *Lugo resp. moral. l. 1. dub. 31. cum Diana part. 5, tract. 14. resol. 40.* monialem, quæ erupit in marem, nulliter professam fuisse, atque adeò è Monasterio educendam, & minimè cogendam ad professionem emittendam in Religione virorum; quia nec ipsa profitens habuit intentionem profiten-

fitendi, nisi apud Moniales, nec aliter illam
ceptavit Prælati, nisi ut fæminam. Quod
aliqui dixerint apud eundem Lugo, qui in
contingente talem cogere volebant ad pro
dum in Religioforum Monasterio.

138 IV. Quidam conjugatus incepit esse fe
na, subtrahente natura instrumentum gen
Quid juris? Respondet *Cardinalis de Lugo*
tantam mutationem evenire non posse, si
contingat, matrimonium quidem fuisse
dum, sed statim mutato sexu dissolvi vincu
dicti matrimonii; quia matrimonium con
nequit inter duas fæminas, nec inter duas
res. Verum Tamburino. cit. num. 35. cen
mihi valde difficile videtur concedere, ma
monii vinculum ante mortem alterius utrius
dissolvi; cum omnes Scripturæ, Patres,
Theologi clament, matrimonium con
tum non nisi morte dissolvi. Melius ergo
tur, quod modò in simili dictum antea
matrimonium fuisse ab initio invalidum;
sexus, sub quo contractum fuit matrimonium.
& consequenterabilitas personalis ad ma
monium non erat perpetua, latente in corpore
li dispositione sexu alio, qui deinde apparet.
Propter eandem rationem, si quis talis profectus
in Religione virorum sic varietur in fæminam
nulliter professus fuisset, nec esset cogendus
profiteatur apud Moniales. Ut dictum in
suprà. At quid si quispiam jam initiatus Sa
dos simili ratione mutetur in fæminam?

spondet idem de Lugo: ipsum fuisse verum Sacerdotem, & Sacerdotis characterem per ejusmodi mutationem non amittere; invalidè tamen imposterum consecraturum, vel absolutorum à peccatis, sicut inquit, anima Sacerdotis extra corpus characterem servat, cum tamen non possit valide consecrare; quia exercitium Ordinis conceditur composito humano virili, non verò soli animæ, nec consequenter tali novæ fæminæ, sic Lugo. Sed tu cogita.

SUBSECTIUNCULA.

De Impedimentis impediens tantum:

QUæ nimirum non irritant vel annullant, sed prohibent tantum, & illicita reddunt matrimonia. Antiquo jure fuerunt varia infra indicanda. Omnia modò vigentia adhuc comprehendimus hoc casu: *Votum, interdictum, færia, sponsalia, crimen.*

SUMMARIA.

- 139. *Votum simplex impedimentum impediens tantum.*
- 140. *Est quadruplex scilicet votum castitatis integræ: Religionis ingrediendæ & profitendæ; suscipiendæ SS. Ordines: & cælibatûs.*
- 141. *Debent tamen esse vota perfecta.*
- 142. *An & quando peccet contrahens contra tale votum conditionatum tantum?*
- 143. *Qualiter impediunt Interdictum 144. færia 145. sponsalia. 146. crimen?*

1. *Votum.*

Votum simplex castitatis impedit matrimonium contrahendum, non autem dirimit

rimis ratum, vel consummatum. Omnes. c. stat liquido jure c. *Meminimus*. I. *Consalvatus*. Rursus. Qui clerici vel voventes matrimonium contrahere possunt. c. rursus si habet. Rursus quidam votum castitatis emittens juravit, se alicuiam puellam ducturum in uxorem. Deinde a fraternitate tua requisiti arbitramur quod, cum simplex votum apud Deum non minus obliget, quam solemne, pro eo, quod juravit temere penitentiam agat, & votum, quod defecit, studeat observare. Quod si, postquam constitit hujusmodi juramentum, ad nuptias proprio convolasset, cum matrimonium contrahendum impediat votum simplex, non tamen irritat contractum, nihil ambiguitatis habet officio fraternitatis tuae. Sic Pontifex. Ratio quia talis vovens peccat quidam contra virtutem Religionis contrahendo matrimonium incontractibile cum promissione sua facta Deo, attamen quia tali promissione actu & solemni Deo non tradit, nec coram facie Ecclesiae statim mutasse censetur, prout fit in voto solemni, non invalidat contractum matrimonium, si solemniter coram facie Ecclesiae se tradidit coniugii.

140 Quadruplex est ejusmodi votum simplex. Ipsum votum castitatis seu continentiae integrum perpetuae; votum Religionis ingrediendae profitendae; votum suscipiendi sacros Ordines; & votum Coelibatus non ducendi uxorem, non nubendi, &c. Omnia matrimonium impediunt.

unt, ac mortaliter illicitum reddunt, ipso naturali ac divino jure, cum scriptum sit: *Vovete & reddite*. Attamen grandis inter hæc notanda disparitas: nam contrahens cum voto simplici castitatis vel continentiae, non tantum peccat ipso facto matrimonium contrahendo, sed etiam postea toties, quoties debitum conjugale exigendo; quamvis alteri petenti reddere possit & teneatur; quia ille vovendo Deo castitatem privavit se jure petendi actum conjugii, quamvis alterum jure suo petendi debitum privare non potuerit. De quo rursus *c. sequenti. Cum de debito*. At verò post votum ingrediendi vel proficendi Religionem, vel sacrum Ordinem suscipiendi, matrimonium contrahens, tunc quidem peccat mortaliter contra promissionem factam Deo de bono majori incompatibili cum matrimonio, ad cuius scilicet boni executionem sic contrahendo impotentem se reddit; non tamen peccat postea, sed licite debitum conjugale & petere & reddere potest; quia non habet votum de ipsa castitate, sed tantum votum de vovenda castitate, seu votum assumendi statum, in cuius assumptione ipsa vovetur castitas, à cuius voti impletionem nunc impeditus est, donec matrimonium solvatur. Quo circa soluto matrimonio uterque voto suo simpliciter obligatus manet, si nimirum adhuc sit idoneus Religioni aut sacris Ordinibus. Communis DD. cum Navar. l. 3. *Consil. 17. de voto. Sanchez l. 9. disp. 33. num. 14. Layman cit. part. 4. c. 3. in fine.*

¶ 141 Vota tamen prædicta, ut impediunt, & cita reddant matrimonia, debent habere omnes conditiones validi & obligatorii voti, certe hic, sed alibi suo loco explicandas: & singuliter, ut sint emissa deliberatè, ac liberè cum intentione vera promittendi & se se ligandi Deo, non per modum simplicis propositi. *Deliberatè* quidem cum plena advertentia ad materiam & obligationem voti, secluso errore & ignorantia circa substantiam vel circumstantiam per se intentam, aut aliam, quam quis præcivisset, vovere nolisset. *Liberè* item, secluso omni metu injustè incusso ad extorquendum tale votum, & siquidem sit gravi injustè extortum votum certò non obligat & irritum est, saltem jure Ecclesiastico. c. 1. *his, que vi.* Atque probabilissimè etiam jure naturæ, cum Deus ejusmodi votum non acceptat quia acceptando videtur approbare injuriam extorquentis. Quidquid sit, nobis sufficiat meminisse leges, 117. ff. de *Regulis Juris*. *Nemo consensui tam contrarium, quam vis & metus, quem comprobare contra bonos mores est.* Quod practicè tuta est sententia tenens: Votum quocunque metu injusto quantumvis levi & invalidum propter rationem indicatam. Notata contra Sanchez l. 4. de voto, & plerumque alios docent permulti graves DD. apud eundem Sanchez & Lessium l. 2. de *justitia*. c. 4. Atque inter ipsos maximè laxus piissimus Doctor Navar. *Manuali* c. 22. num. 15.

Quid si votum ejusmodi emissum sit condi-
 tionatè sub conditione de futuro; peccabitne vo-
 vens, si ante impletam conditionem matrimo-
 nium contrahat? R. cum Sanchez eodem l. 4.
Moral. c. 22. num. 11. ita, peccabis, si conditio
 ponenda non pendeat à tua voluntate, ut si vovi-
 sti castitatem servare deinceps, si DEUS te hoc
 anno à gravissimo cruciatûs dolore calculi præ-
 servaverit: peccabis, si non elapso anno matri-
 monium contrahas; quia conditio implenda
 pendet à voluntate DEI. Non autem peccabis,
 si votum sit pœnale, vel à tua libera voluntate
 pendeat, v.g. vovisti servare castitatem, si denuò
 te inebriaveris, vel fornicatus fueris hoc anno;
 non peccabis, eodem anno non impleto matri-
 monium contrahens; quia non teneris exspe-
 ctare, multò minus ponere conditionem illam.
 At quid si jam ductâ uxore, nondum elapso an-
 no, te inebries? Respondet rectè Sanchez cit.
num. 13. te obligari servare in matrimonio ca-
 stitatem, æquè ac tenereris, si post emissum vo-
 tum castitatis absolutum, matrimonium con-
 traxisses; jam enim posita conditione, tuum
 votum evasit absolutum. Hæc in gratiam ju-
 niorum.

II. Interdictum.

Seu prohibitio Ecclesiæ, cum scilicet Ordi-
 narius, Pastor, Episcopus vel Parochus ma-
 trimonia interea contrahere interdicit ob justam
 causam. Ut patet ex jure c. *Ultimo De Clande-
 stin. desponsat.* Ubi Parochis præcipitur, si pro-
 babi-

babilis conjectura impedimenti apparuerit, *contractus interdiciatur expresse, donec, quid vi debeat super eo, manifestis constiterit dolo mentis.* Similiter *c. Penultimo. De Sponsalibus*: Dicitur: *pendente lite de matrimonio valore, interdicendum esse, ne aliud matrimonium contrahant.* Contra tale interdictum ergo peccarent mortaliter sponsi matrimonium contrahentes & consummantes; si nimirum causa interdicti gravis sit utpote jam dictum dubium impedimento vel valore matrimonii, gravissima dissensiones parentum, vel cognatorum sponzorum &c. Secus, si causa interdicti ex momenti sit. Ut notat Tannerus *tomo 4. 9. quest. 4. num. 33.* Quem vide. Huc spectat interdictum juris communis, ne sponsi matrimonium contrahant absque præmissa trina nuntiatione, alioquin peccaturi mortaliter: videbimus suo loco: Item aliud interdictum juris quoad excommunicatos, quippe qui privantur usu activo & passivo Sacramentorum: huc reducunt alii interdictum commune naturæ, ne filii contrahant matrimonium consultis vel invitis parentibus: sed de hoc fortius Sect. sequenti.

III. FERIA.

144 **S**eu tempus sacrarum feriarum, videlicet Adventu Domini usque ad diem Epiphaniæ inclusive: & à feria quarta Cinerum usque à Octavam Paschæ prohibentur ab Ecclesia fieri nup

Señ. I. De Impedimentis matrimonii. 151

nuptiæ solennes tantum, utpotè cum solemnī benedictione sponzorū ac signis publicæ lætitiæ, solemnī scilicet translatione seu pompa translationis sponsæ, solemnī convivii, &c. Ex cōmuni Sanchez cit. *disput. 7. num. 17.* Quare nullo cōmuni jure interdicitur, ne quis matrimonium eo tempore ineat sine benedictionibus, & solemnī illa deductione sponsæ, convivioque moderato. Adeoque nihil aget Parochus adversus Concilium Trident. *Señ. 24. c. 10. De Reformatione Matrimonii.* si tempore Adventūs vel Quadragesimæ assistat matrimonio seu Viduorum, seu etiam Virginum, quo benedictionibus in aliud tempus dilatis, sponsa deducatur cum exigua pompa, moderato convivio, aliisque modestis lætitiæ signis. *Perez, Hurtadus, Marchant.* alii apud Sanchez cit. Certè Congregatio Concilii apud Galemart. ad cit. c. 10. Trident. declaravit, posse coram Parocho & testibus illo tempore contrahi, sine tamen solennitatibus. Attamen Layman cit. *part. 4. c. 15.* monet observandam esse consuetudinem Diocesis: testaturque in Bavaria non permitti; ut omissis, vel in aliud tempus dilatis benedictionibus, in-eatur matrimonium, nisi necessitas urgeat, ut si miles in periculo mortis constitutus, vel statim discessurus concubinam ducere velit.

IV. Sponsalia Remissivè.

Sponsalia semel legitimè contracta cum uno¹⁴⁵ vel una sunt impedimentum impediens ipso jure

jure naturæ, ne licitè matrimonium contrahat, nisi prior sponsus sponſa conſentiat, aut juſta cauſa diſſolvet priora ſponſalia ſubſiſt. De quibus late ſequenti,

V. Crimen.

146 *V*aria Crimina his verſibus comprehenſa
*Inceſtus, Raptus ſponſata mors mulieris
 Suſceptus propriæ ſobolis, mors Preſbyteri
 Vel ſi pœniteat ſolemniter, aut monialem
 Accipiat: prohibent hæc conjugium ſociandum*

Hæc olim jure antiquo impedimento erant, ne quis talis criminis reus licitè contrahere poſſet nullum aliud matrimonium amplius. Verùm hæc omnia modo per diuturnam deſuetudinem ſublata ſunt. Secundum conſuetudinem DD. Sententiam & omnium Eccleſiaſticaſum praxin. Adeò ut dicat Navar. c. 22. num. 16. non meminiffe totâ vitâ ſuâ ſuper ejusmodi criminis impedimento diſpenſationem petiſſe.

147 Aliud adhuc impedimentum catechiſmi, cognationis ſpiritualis imperfectæ ortæ inſuperſonam aſſiſtentem tantum ad catechiſmum & cæremonias Baptiſmi, & baptizatum, mox omninò obſolevit, vel diuturna deſuetudine diletum, veletiam à Tridentino ſeſſ. 24. de Sacram. matr. c. 2. ſublatus eſt; ubi omne ſpiritualis affinitatis impedimentum abrogatur, præ-

per paternitatem & compaternitatem à nobis
jam supra explicatam.

SECTIO II.

De Matrimonii Promissione seu sponsalibus,
ac consensu de futuro.

SUMMARIA.

148. Sponsalia quid?
149. Sunt essentialiter promissio mutua;
150. Acceptata, 151. cum repromissione.
153. Ac vera ac seria cum animo promittendi.
155. Et se obligandi, 156. ac implendi.
157. Quid in dubio, an bene, vel fide promiserit?
158. Quam voluntaria & deliberata, usque ad n. 162.
162. Et quam libera esse debeat hac promissio? usque ad
n. 166.
166. Quando & qualis ignorantia, error, vel deceptio
seu dolus irritet sponsalia? usque ad n. 170.
170. Item quando & qualis metus ea irritet? usque ad n.
174.
174. Consensus in sponsalibus debet verbis, vel aliquo si-
gno externo exprimi.
175. Quae verba requirantur, & sufficiant? usque ad n.
179.
179. Verba certò sponsalia & 180. certò matrimonium
significantia quae?
183. Verba dubia examinantur, usque ad n. 188.
188. Quenam alia signa sufficiant & arguant sponsalia?
usque ad 192.
192. Quae personae sint habiles ad sponsalia?
193. Quae inhabiles naturaliter?
194. Quae requiratur, & sufficiat aetas? usque ad n. 198.
198. Invalida sunt sponsalia inter adstrictos impedi-
tis matrimonii.
201. Filii familias ipsum matrimonium valide contra-
hant.
202. Ac etiam sponsalia insciis vel inuitis parentibus.